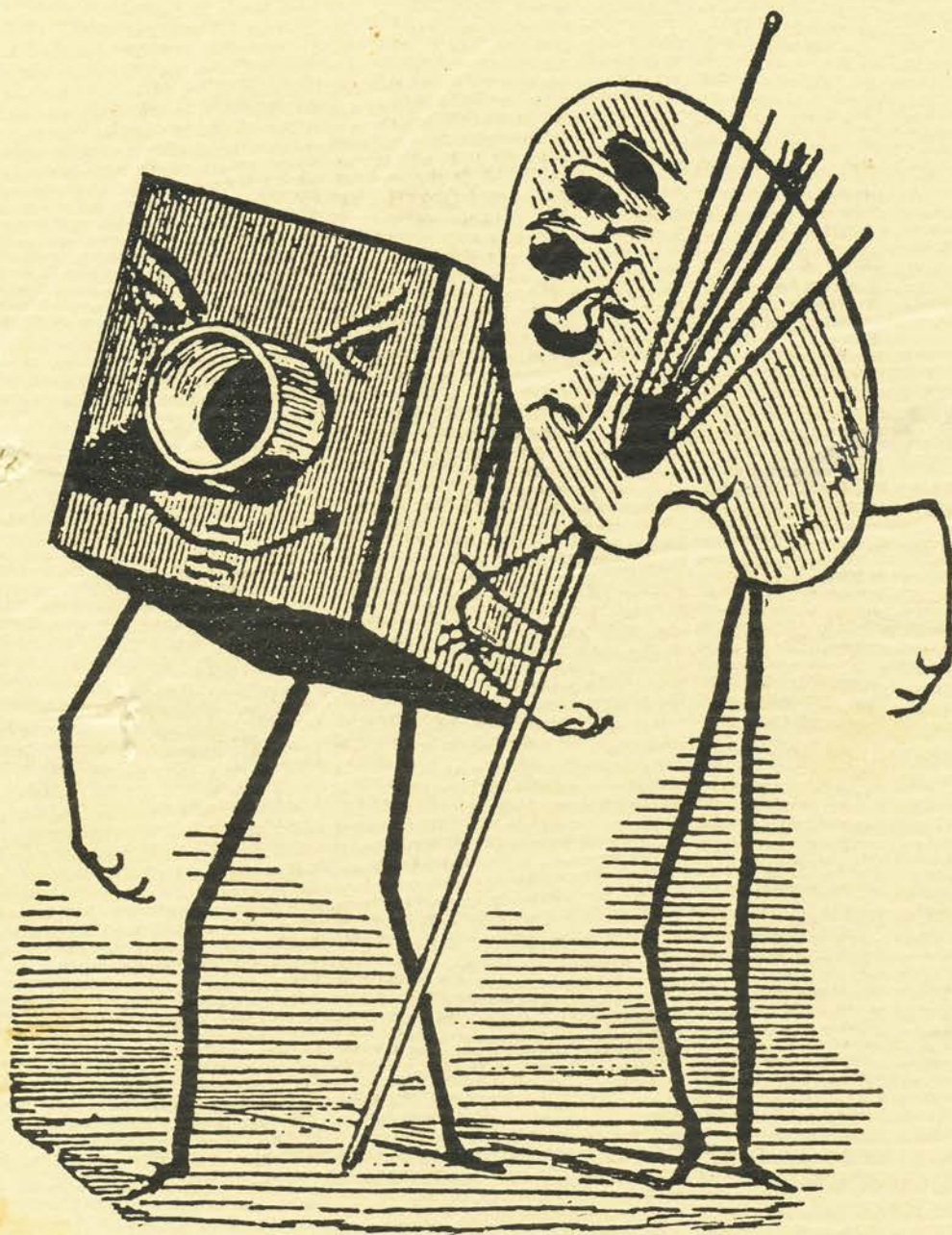

OBJEKTIV

Nr. 46

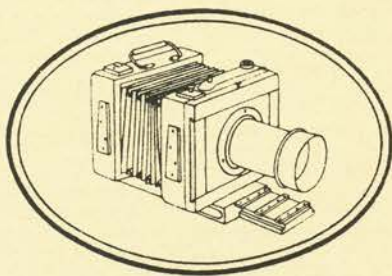
April 1989

DAGUERREOTYPIET

150 ÅR!

Dansk Fotohistorisk Selskab

DANSK FOTOHISTORISK SELSKAB
STIFTET 1975

BESTYRELSESMEDLEMMER:

FORMAND: Niels Resdahl-Jensen
Rygårds Alle 33A
2900 Hellerup
01 62 09 62.

NÆSTFOR-
MAND og
KASSERER: Niels-Ove Rolighed
Terpetvej 585
9830 Tårs
08 96 15 41.

REDAKTØR: Flemming Berendt
Teglgårdsvej 308
3050 Humlebæk
02 19 22 99.

BESTYRELSES-
MEDLEMMER: Ole Knudsen
Skt. Jørgensvej 10
4000 Roskilde
02 36 99 70.

Tune Laug
Vanløse Alle 80
2720 Vanløse
01 79 07 15.

Jan Klinksgaard
Ved Skellet 30
6400 Sønderborg
04 43 12 43.

ÆRESMEDLEMMER:
Flemming Anholm

D.F.S. MØDELOKALER:
ØSTERBRO MEDBORGERHUS
ÅRHUSGADE 103.
KØBENHAVN Ø.

MØDETIDSPUNKT: Hver 3. torsdag
i måneden. Kl. 19:30.

ADRESSEFORANDRING, samt indbetaling af
KONTINGENT m.m., kan KUN ske til
KASSEREREN.
GIRO 1 50 64 47.

② LOUIS MANDÉ DAGUERRE. 1787-1851.
FLEMMING ANHOLM.

④ DAGUERREOTYPIET 150 ÅR!
FLEMMING BERENDT.

⑨ OM DAGUERRE.
FLEMMING ANHOLM.

⑫ DAGUERRES METODE TIL AT FÆSTNE
CAMERA OBSCURAETS BILLEDE PÅ
PAPIR.

⑬ DAGUERRES LIV.
KRONOLOGISK BESKRIVELSE.

DAGUERRESKE ANDEBILLEDER.
HOVEDTRÆK I FORKLARINGSFORSØGE-
NES HISTORIE. (DAGUERREOTYPIPRO-
CESSENS TEORI).
VED RUDI HASS.

⑱ ALEXANDER WALCOTTS ATELIER I
LONDON.

⑳ THE VEST POCKET KODAK CAMERA.
ERICH SECHER - FL. BERENDT.

㉘ CARL ZEISS JENA. 2. DEL.
NIELS RESDAHL-JENSEN.

㉚ CHR. NEUHAUS.
KØBENHAVNSKE PROSPEKTER.
JOHN PHILIPP - FL. BERENDT.

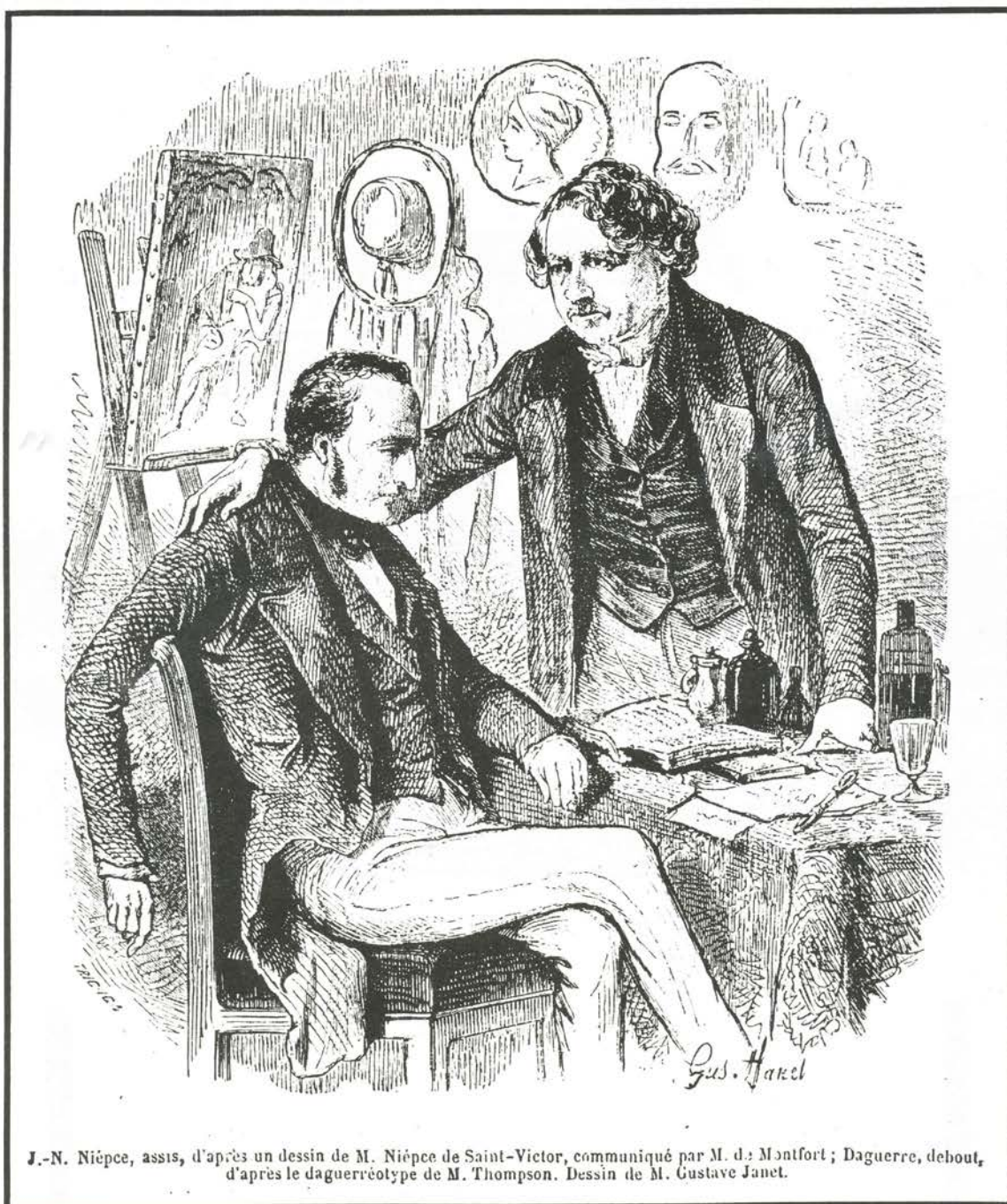
㉜ DAGUERREOTYPI-SEMINAR I ODENSE.
POUL PEDERSEN.

㉞ DIT OG DAT.
MØDEREFERAT - FORMIDLINGSSALG.
UDSTILLINGER M.M.

㉟ SPALTE - LUKKEREN.

HUSK ESKURSION til KONSERVATORSKOLEN
DEN 18. maj Kl. 19:00.
ESPLANADEN 34. OPGANG C.....

Fotografi 150 år
1839-1989

J.-N. Niépce, assis, d'après un dessin de M. Niépce de Saint-Victor, communiqué par M. de Montfort; Daguerre, debout, d'après le daguerréotype de M. Thompson. Dessin de M. Gustave Janet.

Daguerréotypiet's to opfindere Joseph Nicéphore Niépce og
Jacques Mandé Daguerre.
Tegnet af Gustav Janet 1853.

Alle rettigheder forbeholdes. Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse af skriftet samt dele deraf er kun tilladt efter skriftlig tilladelse fra Dansk Fotohistorisk Selskab.
No part of this publication may be reproduced in any form, without prior permission in writing from the Copyright holder. Copyright D.F.S. all rights reserved under international Copyright Conventions ISBN 0107-6329 Denmark.

Louis Jaques Mandé Daguerre

11. november 1787 - 10. juli 1851

Arc de Triomphe de L'Étoile a Paris.

*Der kom en beretning fra byernes by,
som vakte i verden furore
og skabte Daguerre et udødeligt ry
som en af århundredets store.
Han havde jo vist, at han kunne formå,
hvad videnskab hjemme og ude
i sekler forgæves bestræbte sig på,
- han løste den gordiske knude.*

*At kampen var hård, at han aldrig gav tabt,
forstod man i akademiet,
og navnet på billedet han havde skabt
blev rettelig daguerreotypiet.*

"Et spejl med hukommelse" hed det dengang
om sølvpladens magiske rolle.

Det var et forståeligt resonnement,
når menigmand så, man ku' holde
et billede fast, som faldt på et spejl
og aftegne huse og slotte
med alle detaljer og uden en fejl,
jo, daguerreotypier er flotte.

Og hædersbevisninger, både privat
og offentligt, blev resultatet
samt livsvarig løn fra den franske stat
som vedtoges glat i senatet.

Den hele metode blev straks givet fri,
for skranker og forbud befriet,
så alle, der ønskede det, kunne vi
deres kræfter til daguerreotypiet.

Og rundt om i verden blev det en mani,
som dyrkedes dels con amore,
dels som profession, og for fotokemi
og optik blev Daguerre nu en spore.
Et startskud for mange blev daguerreotypi,
og grundlaget som de fik arve
har ført til vor tidsalders fotografi,
der blomstrer i sort-hvid og farve.

Men det må da nævnes, at også i kunst
var mester Daguerre blandt de store
og altid stod højt i befolkningens gunst
for den indsats som maler han gjorde.
Med blændende flot illusionsmaleri
han skabte Daguerres diorama,
der viste, at han som et scenisk geni
behersked' historie og drama.

Trods svundne halvandet hundrede år,
trods tider der synes så fjerne,
på fotografiens himmel står
Daguerre som en lysende stjerne.

DAGUERREOTYPIET

150 ÅR!

Flemming Berendt

Den 19. august 1839 var bestemt til at blive dagen, hvor de sølvspejlende daguerreotypier blev fremlagt til beskuelse i auditoriesalen på 1. sal i videnskabernes akademi, midt i storbyen Paris.

For første gang skulle den franske offentlighed stifte bekendtskab med denne sælsomme opfindelse. Selskabets formand, den berømte astronom, videnskabsmand og politiker, François Arago, havde med stor dygtighed og timing opnået, at han selv, Louis Daguerre og ikke mindst den franske nation fik optimal udnyttelse af offentliggørelsen.

Den 19. august 1839

Mange gange tidligere havde der været offentligt møde i akademiet, men aldrig mindedes man en stemning, som på denne dag. De agtværdige medlemmer var urolige, irritable, gestikulerede og talte i munden på hinanden. Vagtbetjentene havde hele formiddagen været beskæftiget med at opstille ekstra stole til de forventede pressefolk og tilhørere fra hele verden. Sekretariatet havde arbejdet ihærdigt på, at alle som "var noget" i Paris blev behørigt orienteret.

Lidt efter klokken 10 begyndte de første nysgerrige at stille sig i kø foran sideindgangen til akademiet. I en fransk journalists dagbogsoptegnelser for den 19. august 1839 kan vi læse:

"Selv om jeg kom to timer for tidligt, kom jeg for sent. Det lykkedes mig ikke at komme indenfor. Jeg ventede i menneskemængden - nysgerrig efter at få alt at vide. Pludselig kom en mand farende ud af huset. Han blev omgående omringet og udspurgt. Han svarede med bedrevidende kundskab, at asfalt og lavendelolie var de vigtigste hemmeligheder. Man overfaldt ham med flere spørgsmål, men han blev bare ved med at snakke om asfalt og lavendelolie. Snart efter kom en

endnu mere ophidset mand farende ud og skreg, at det var jod og kviksølv. Til sidst var mødet forbi - og hemmeligheden var ikke mere nogen hemmelighed.

Efter denne bevægede eftermiddag i videnskabernes akademi blev verdensbilledet totalt ændret.

Dagen derpå blev ligeså forvirret og begivenhedsrig. Straks fra morgenstunden blev de parisiske kemikalie-forretninger

bestormede og hylterne ryddet for de kemiske substanser, man formodede indgik i den alkymi, som skulle anvendes for at skabe et daguerreotypi.

Som ved et trylleslag var årtiers forsøg og hårdt arbejde blevet kronet med held, og den ikke helt ukendte teatermaler, Louis Jacques Mande Daguerre, pludselig berømt.

Den store gevinst

Opfindelsernes historie er fyldt med tragiske skæbner og martyrer, kun sjældent forenes opfinderen med forretningsmanden, men her var en undtagelse.

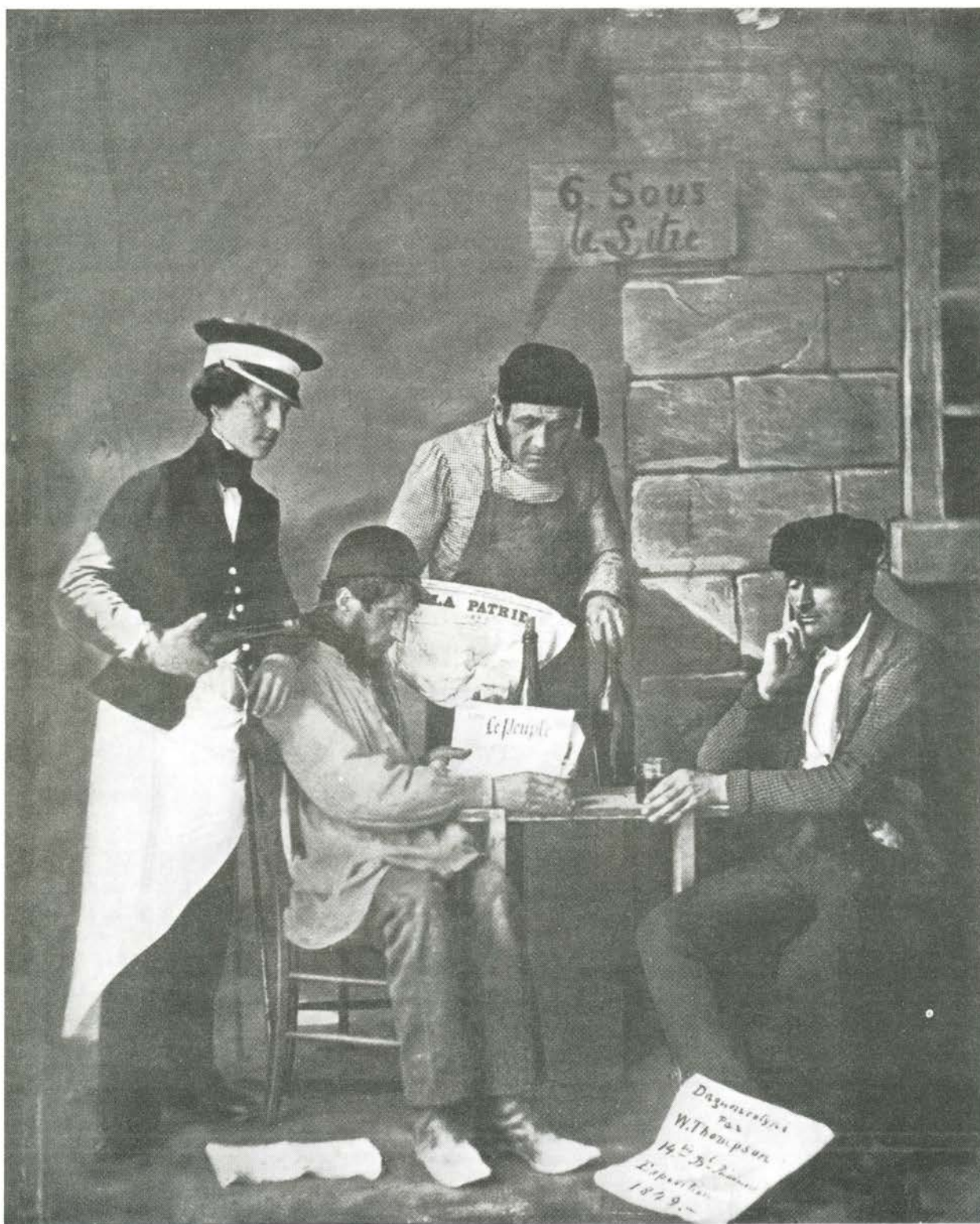
Det franske parlament havde umiddelbart i forbindelse med offentliggørelsen af daguerreotypiprocessen vedtaget at yde Daguerre en årlig livstidspension på 6000 guldfranc, ca. 170.000 kroner i dagens mønt.

Alle rettigheder var hermed overdraget den franske stat, således at Arago, dvs. Frankrig, havde skænket verden denne eventyrlige opfindelse, hvorved begejstring, hyldest og agtelse strømmede Frankrig, og ikke mindst Louis Daguerre i møde.

Hans atelier blev hurtigt hjemsogt af det begejstrede gode borgerskab, som var villige til at betale 120 guldfranc (kr. 3.400) for et daguerreotypiportræt, hvis lighed med "døden fra Lübeck" var slående.

Han var sandelig blevet en lykkens pamilus.

»Spejlet der husker«

Avislæserne - et pseudo-snapshot daguerreotypi optaget af W. Thomson. Paris 1849 (14x11 inc.)
Det største kendte daguerreotypi.

Kunstmalerens mareridt

Mange af Daguerres kunstnerkolleger blev opskræmte og følte at deres kunstneriske metier var alvorligt truet - vel heller ikke uden god grund. Kunstnerlaugets talsmand Dalaroche erklærede patetisk, at NU måtte man forvente, at maleriet var afgået ved døden. Umiddelbart var panikken nok større, end der var belæg for. En del malere tog umiddelbart konsekvensen af den nye opfindelse ved hurtigt at erhverve sig et daguerreotypkamera og en håndbog i brugen af de ikke helt ufarlige kemikalier, hvorefter man regnede med at kunne mestre dette nye instrument.

De fotografiske atelierer skød op overalt, først i den franske hovedstad og andre større byer, men "epidemien" bredte sig hastigt til hele Europa og Amerika.

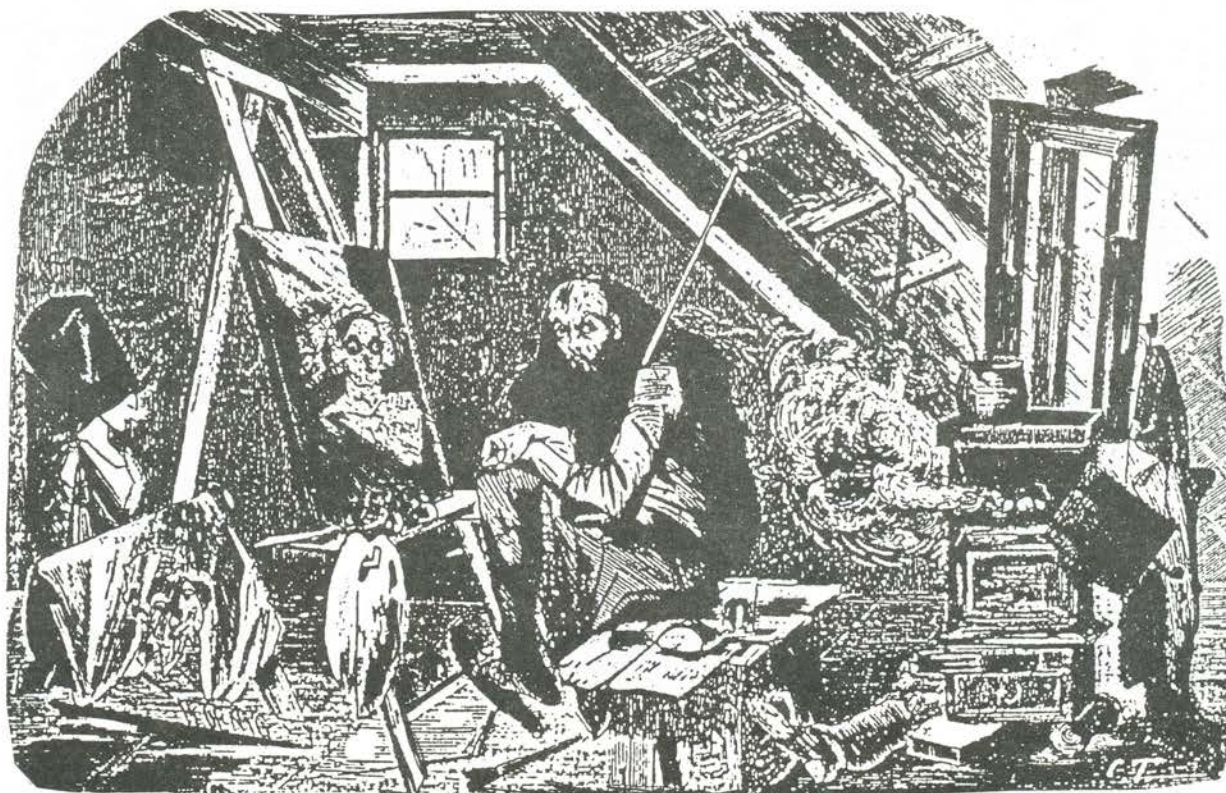
Andre kunstnere begyndte simpelt hen at kolorere daguerreotypierne med en guld-belægning. Hals Smykker og øreringe hos damer. Ordner, guldsnore, kæder og knapper hos herrer. Navnlig var det de mindre talentfulde, som fandt sig en levevej på denne måde.

Daguerre's aftale med den franske stat

Daguerres aftale med den franske stat. For at få et indblik i begrundelsen for og bevæggrundene til beslutningen om at anerkende daguerreotypiprocessen som en opfindelse, samt hædre opfinderen L.J.M. Daguerre, skal vi overvære mødet i videnskaberens akademi den 7. januar 1839, hvor F. Arago giver en fuldstændig redegørelse for den nedsatte komit. Arago siger bl.a:

"Hr. Daguerre har opfundet særegne plader, hvorpå det optiske billede fæstnes fortræffeligt, plader hvorpå alt, hvad billedet indeholder, lige indtil de mindste enkeltheder gengives med en utrolig finesse.

Det vil ingen overdrivelse være at sige, at opfinderen har fundet midler til at fastholde daguerreotypikameraets billede, hvis hans metode bevarede farverne; men, for at bringe en del af mine tilhørere ud af vildfarelser, må jeg skynde mig at sige, at der i Daguerres billeder, ligesom i en blyantstegning, et kobberstik, eller et sort gravure i aqua tinte, kun er sort, hvidt og gråt, kun er lys, skygge og halvtøner. Med andre

Nu måtte man forvente, at maleriet var afgået ved døden!

ord, i Daguerres kamera reproducerer lyset selv de ydre genstandes form og indbyrdes forhold med næsten matematisk nøjagtighed - de fotometriske forhold i de forskellige hvide, sorte og grå partier, er nøjagtig bibeholdt, men ikke de halvtoner, som repræsenterer rødt, gult, grønt o.s.v., thi metoden skaber tegnninger, men ikke farvede billeder".

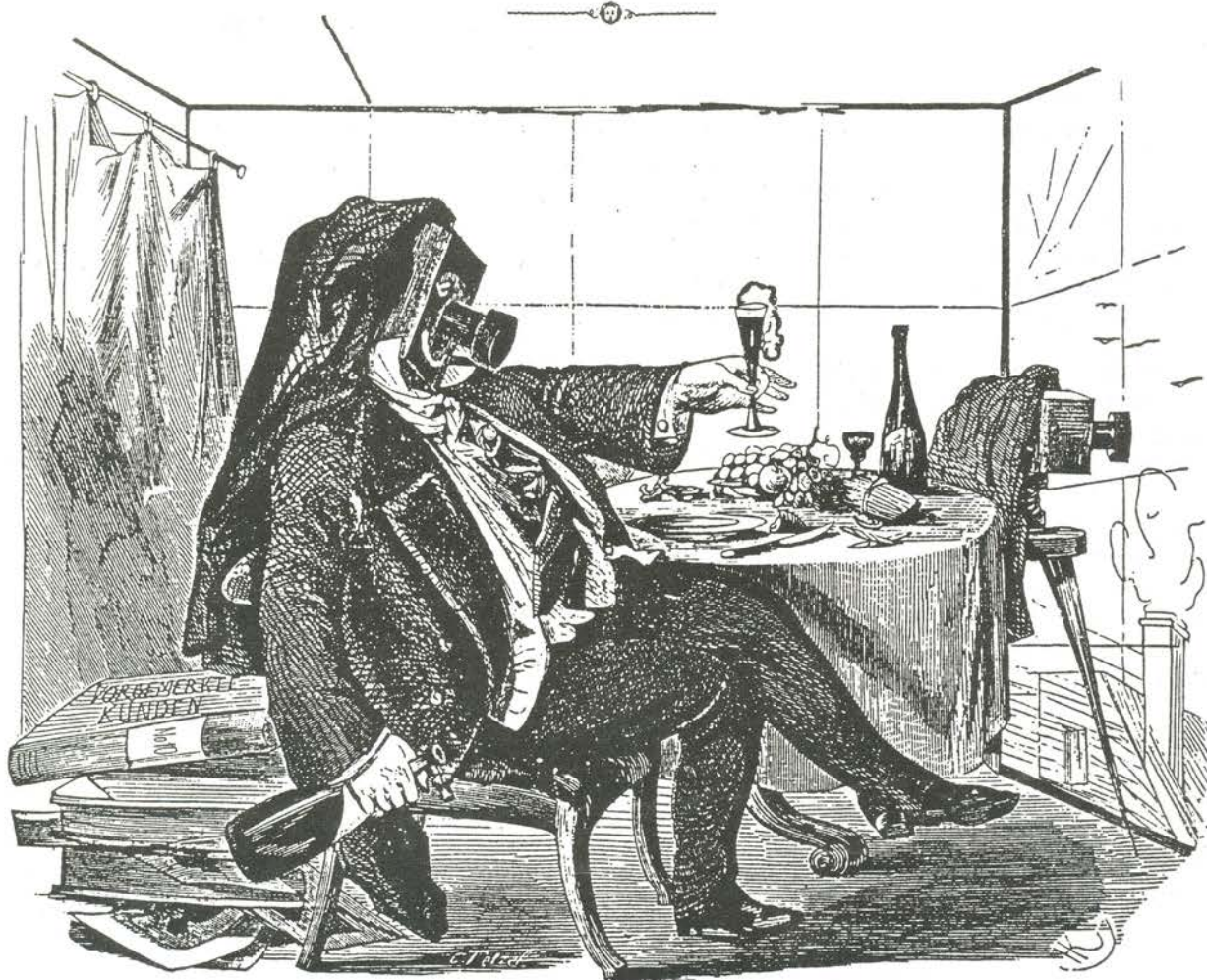
Akademimedlemmerne, Humboldt, Biot og Arago får derefter forelagt en række daguerreotypier til bedømmelse, og det hedder videre:

"Vi så en udsigt over det store galleri, som forbinder Louvre og Tuilleriesne, en udsigt af kvarteret med Notre-Dame kirken, udsigter over Seinen samt flere af dens broer. Alle disse billeder tåler at blive set med en lup, uden at tabe noget af deres renhed eller finhed, i det mindste hvad de genstande angår, som var ubevægelige".

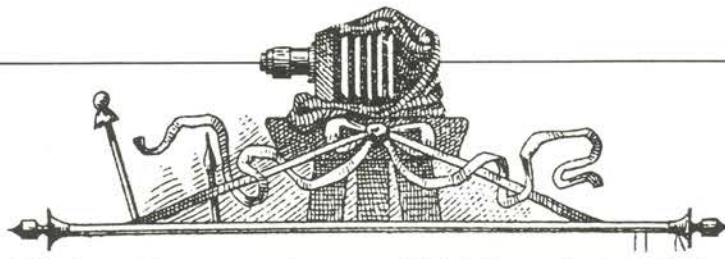
Herefter beskrives i enkeltheder belys-

ningstider, arbejdsmetode m.m. Redegørelsen afsluttes med at Arago beskriver parlamentets begrundelse for honorering:

"Daguerres opfindelse er frugten af et flerårigt ihærdigt arbejde med sin ven og nu afdøde medarbejder Hr. Niépce. Det måtte snart blive den udmærkede maler Daguerre indlysende, når han overvejede, hvorledes han skulle blive belønnet for sine anstrengelser og udgifter, at et patent på opfindelsen ikke ville kunne føre til målet. Når hemmeligheden engang er afsløret, så vil fremgangsmåden stå til enhvers rådighed. Det synes derfor uafviselig nødvendigt, at regeringen direkte belønner Daguerre, og at Frankrig straks ædelmodigt skænker hele verden en opfindelse, som kan bidrage, så meget til fremme af kunst og videnskab. I denne hensigt henvender jeg mig med et andragende til ministeriet og kammeret, så snart Daguerre, der har foreslået, at sætte mig ind i sin metodes enkeltheder, har bevist mig, at der foruden de øvrige beundringsværdige egenskaber, processen

Som fotografen så sin fremtid.....

har vist sig i besiddelse af, endnu kan tilføjes den af opfinderen påståede, at fremstillingen er økonomisk så let, at enhver kan anvende den på rejser".

Herefter følger nogle forelæggelsesprocedurer med følgende konkrete opstillinger:

"Dateret den 14. juni 1839. Der bevilges Hr. Daguerre en årlig livsvarig pension af 6000 guldfranc; til Hr. Niépces søn en årlig livsvarig pension på 4000 guldfranc. Disse pensioner vil være at indføre under skatkammerets offentlige civile pensioner, med nydelse at regne fra den dag, nærværende lov vedtages; den vil ikke kunne blive til genstand for nægtelse ved civile love, den vil gå over med halvdelen til enkerne efter Daguerre og Niépce søn".

Længere fremme i dokumentet hedder det bl.a.:

"Idet vi bifaldt den smukke tanke at tilkende nationale belønninger til fordel for opfindere, hvis interesser den almindelige patentlov ikke kan garantere, have vi imidlertid ment, at der ved følgende skridt i denne nye retning burde vises, med hvilket forbehold og betænksomhed dette kammer handler. At underkaste det genis værk, over hvilket vi i dag skal træffe lovgyldig bestemmelse

om, en alvorlig og smålig prøve, det er at tage modet fra den ærgerrige middel-mådighed, som også kunne finde på at indbringe sine tarvelige frembringelser uden fremtid i denne forsamling, det er at vise, at de agter kun at anbringe de belønninger, der afæskes dem i den nationale æres navn, i meget høje regioner, og at de aldrig vil give deres minde til, at de drages ned derfra, eller at deres glans bortødsles".

Videre hedder det:

"Denne opfindelse vil yde arkæologien og de skønne kunster værdifulde tjenester, om den kan blive almindelig og endelig. Og man kan håbe, at videnskaben kan drage nytte deraf".

Herefter følger en længere uddybning af faglige argumenter hvorefter der konkluderes:

"Aldrig har det medlem, som indenrigsministeren havde givet fuldmagt, tinget med Daguerre. Deres forhandling har udelukkende drejet sig om det punkt, hvorvidt den belønning, som den dygtige kunstner, så vel har fortjent, skulle være en indprotokolleret pension, eller en sum een gang for alle.

Daguerre indså fra første færd, at en fast stipuleret sum fik et gnieragtigt udseende af et salg. Det samme ville derimod ikke være tilfældet med en pension. Det er med en pension, at de belønner krigeren, som er blevet lemlæstet på slagmarken, embedsmanden som er grånet i sit embede, hædrer enkerne efter Cuvier og de Champollion.

Lignende minder kunne ikke undlade at præge sig ved Daguerres navn, han valgte at andrage om pension. Det var for øvrigt ifølge ministerens påvirkning, at Daguerre selv satte denne til 8000 guldfranc til lige deling imellem sig og Niépces søn. Daguerre er siden som belønning for opfindelsen af Dioramaet forhøjet til 6000 guldfranc".

Aragos sprog fordrer sin egen stil, han måtte finde pikante modsætninger til, hvad han ønskede stærkt fremhævet, så det stod klart på en afpasset baggrund, men herved undgik han ikke altid at ofre noget af andres ret.

For at fremhæve Daguerres opfindelse, havde det næppe været nødvendigt at benytte Niepce som baggrund. Arago var en person som nød stor agtelse i videnskabelige kredse, derfor er hans afsluttede bemærkninger ved dette møde værd at gengive - nu i jubilæumsåret!

Aragos slutbemærkninger

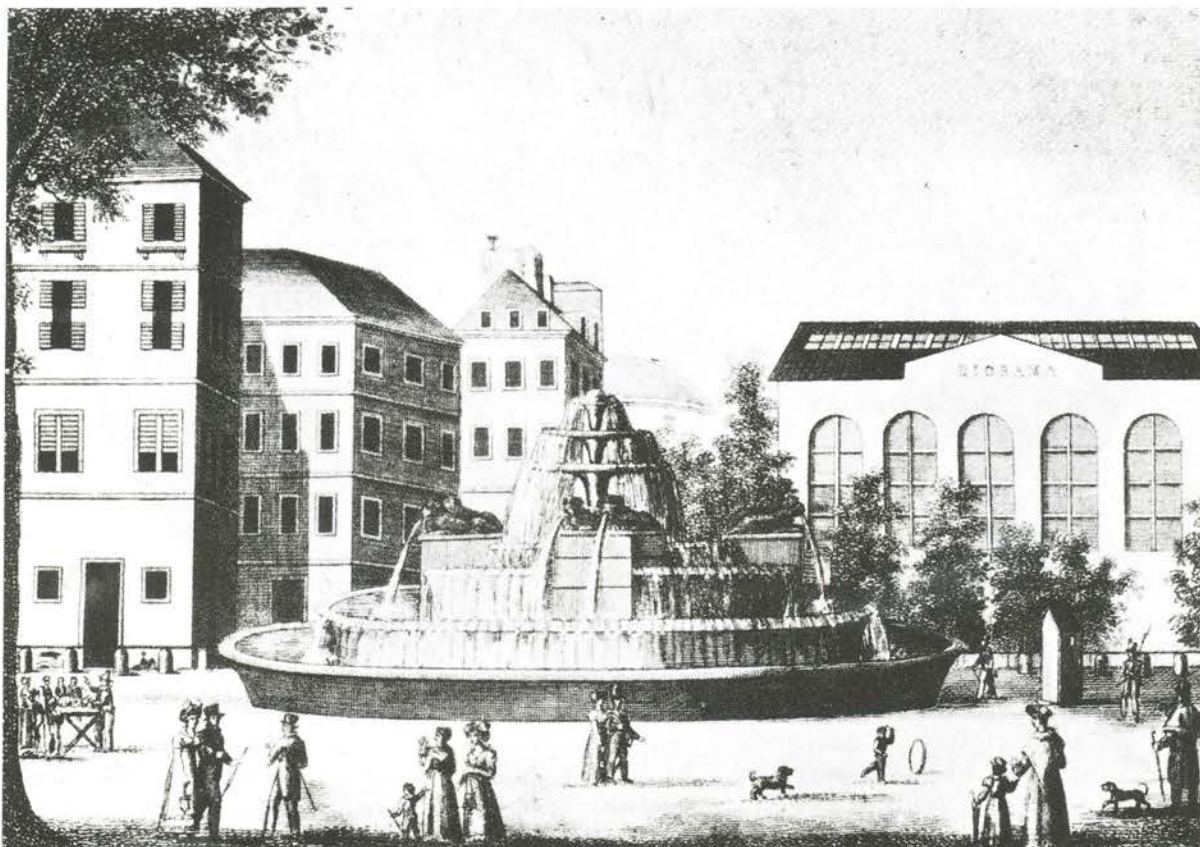
"Jeg vil gerne fremhæve daguerreotypibilledets finhed i modsætning til Niepces mekaniske pressetryk. Forskellen, mine herrer, er jo det samme, som om man ville belægge en sommerfugl med bogtryksværte".

Det var fint sagt, og unægtelig har tiden bekræftet denne påstand. Arago siger også at "fotografien er videnskabens ægte barn".

Tillykke Daguerre! ■

Om Daguerre!

Overs: Svenn Hugo

Daguerres Diorama, i baggrunden oberst Langloi's Panoramabygning.
Træsnit fra ca. 1830.

Hvor underligt det end kan lyde - og i modsætning til de andre pionerer inden for fotografiet: Wedgwood, Niepce og Talbot - findes der ingen pålidelige informationer om de motiver, der fik Daguerre til at tænke på fotografiet. Selv forblev han tavs på dette punkt. Men efter hans død blev et par svage "gæt" sat i omløb af hans venner og blev hurtigt fortalt videre som facts.

Hr. Peron, præsident for Societe libre des Beaux-Arts, hvor Daguerre var medlem, så Daguerre's fremgangsmåde fra den psykologiske side ved at citere ham for følgende:

"Mit store arbejde, mit Diorama, er let forgængeligt. For at opnå udødelighed behøver jeg en mere permanent berømmelse".

Figuier, der kendte ham som en skrydende, men allerede da beslutsom mand, lader Daguerre udbryde, efter at have overværet en forelæsning af professor Jacques Charles (1746-1823):

"Jeg vil gå længere. Jeg vil fastholde disse flygtige billeder for altid".

Begge disse udtalelser lyder sande, og virker som en overbevisende fremstilling af Daguerre's karakter.

Mentienne junior, som nedskrev de mundligt overleverede historier, han hørte fra sin fader, beretter følgende:

"Daguerre's gamle ven, borgmesteren i Bry, fortalte detalieret om, hvorledes Daguerre en sommeraften i 1823, mens han hvilede sig i et mørklagt rum, observerede en solstråle, som kom ind gennem en sprække i skodderne, og på et maleri, han var i gang med, projicerede et billede af et træ. Den følgende morgen var han overrasket over stadig at finde svage spor af billedet på maleriet. Daguerre prøvede flere gange at gentage forsøget, men forgæves. Derefter forsøgte han med Camera Obscura og huskede til sidst, at han havde blandet jodid i farverne. Han udførte en lang række eksperimenter med lyspåvirkning af jodid, og disse førte ham til fotografiet".

Optiker Charles Chevalier (1804-1859) sammen med en ven. Daguerreotypi ca. 1843-44.

Denne maleriske myte berettes første gang tyve år efter Daguerre's død og er for fantastisk til at fortjene en detaljeret tilbagevisning. Og som vi vil høre senere, er alle oplysninger imod det.

Højst sandsynligt lærte Daguerre først at værdsætte camera obscura's værdifulde hjælp til at tegne perspektiver gennem sin ansættelse hos Prevosts Panoramaer (1807-16). Man ved ikke, om han lavede de originale camera skitser, eller hans opgave var begrænset til at kopiere Prevost's arbejde i en kraftig forstørrelse. Der er en lille sandsynlighed for at tro, at Daguerre - ligesom de fleste kunstnere i den periode - brugte cameraet til de topografiske billeder, han lavede til Voyages Pittoresques, såvel som til de udkast til skitser, som var nødvendige for ethvert Diorama.

Det ville i virkeligheden være mærkeligt, om ikke på et eller andet tidspunkt den ide var faldet ham ind, som den var faldet Fox Talbot ind i 1833:

"Hvor kunne det være charmerende, hvis det var muligt at lade alle disse naturlige billeder aftrykke sig selv permanent og derefter forblive permanent på papir".

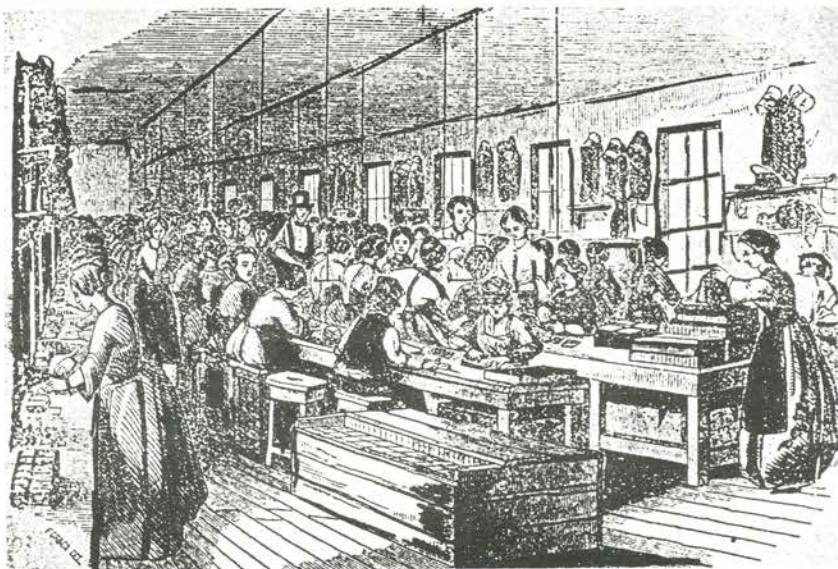
En kendsgerning er det, at Daguerre var hjemmøgt af lignende visioner.

En dag i 1824 kom han ind i Vincent og Charles Chevaliers butik, som var berømt, ikke kun i Paris, men i hele Europa, for at udvælge nogle objektiver. Efter den tid besøgte Charles Chevalier (1804-1859), som iøvrigt var søn af Vincent, ofte Daguerre's hjem for at afprøve nye objektiver. Og hver gang, medens hans beundrede billedet på cameraets bundplade, plagede han med det samme spørgsmål:

"Mon det nogensinde lykkes for nogen at fastholde dette perfekte billede?"

Hans bestræbelser på at ville forbedre camera obscura dannede hurtigt et bånd imellem dem, og der gik næppe een uge, uden Daguerre besøgte Chevaliers butik for at få en snak om cameraer og linser. En dag kom han i en tilstand af kraftig ophidselse og udbrød:

"Jeg har fundet en måde til at fastholde cameraets billede. Jeg har grebet det flygtige lys og fængslet det. Jeg har tvunget solen til at male billeder for mig".

Her klargøres daguerreotypi-passepartouts.

Samling og afprøvning af daguerreotypi-kameraer. Billederne er fra Amerika og tegnet i ca. 1854.

"Enhver, som ikke kendte manden så godt, som vi gjorde," kommenterede Charles Chevalier, "ville bestemt have troet, at han var blevet ramt af galskab". Daguerre var i et letsindigt humør og meddelte, at han ikke ville tage tilbage til Dioramet mere den dag:

"Så meget værre er det for Paris's indbyggere, de må undvære deres måne i aften, for jeg agter mig ikke derhen".

Daguerre forlod butikken og gik hen for at fortælle den gode nyhed til sin ven, Paul Carpentier, Peron og andre. Imidlertid hørte man ikke mere til dette vidunderlige camerabillede.

"For at tro at Daguerre virkelig havde fundet, hvad han fortalte - og for mig selv har jeg ingen grund til at tvivle", skriver Charles Chavalier og slutter: "så er det sikkert, at han har bekendtgjort sejren for tidligt, eller snarere, efter at have opnået billedet, var han ikke i stand til at fastholde det".

Professor Jacques Charles (1746-1823) siges at have demonstreret, hvordan man laver portrætter i profil på sølvchlorid-papir i sine forelæsninger på Louvre og på Conservatoire des Arts et Metiers. Disse var imidlertid ufikserede! ■

Daguerre's metode til at fæstne camera obscurarets billeder på papir

Daguerre's Methode die Bilder in der Camera obscura auf Papier zu fixiren.

Hr. Arago hat in der Sitzung der Pariser Akademie der Wissenschaften am 7. Jan. über die schöne Entdeckung des Hrn. Daguerre berichtet, wovon die Welt, die Künstler und die Gelehrten sich seit einiger Zeit mit Interesse unterhalten. Jedermann kennt die Wirkungen der Camera obscura und die Punktlichkeit, womit sich die äußeren Objecte am gehörigen Orte mittelst einer Convex-

»Dinglers polytechnisches Journal« Augsburg

Overs: Fl. Anholm

I "Dinglers Polytechnische Journal", Augsburg 18. januar 1839, kan man læse følgende i en artikel om Daguerres metode til at fæstne camera obscuras billeder på papir:

"Hr. Arago har i det parisiske Videnskabernes Akademi den 7. januar berettet om Hr. Daguerres smukke opfindelse, som kunstnere og lærde i nogen tid har beskæftiget sig med.

Enhver kender virkningen af camera obscura og den nøjagtighed, hvormed objekter aftegnes ved hjælp af en konvex linse. Man kan ikke give en bedre id om Hr. Daguerres opfindelse end ved at sige, at det er lykkedes for ham at fæstne på papiret denne camera obscuraets så nøjagtige gengivelse af naturens og kunstens objekter med streng overholdelse af form, perspektiv og de forskellige lys-schatteringer. Hvor stort et motiv, der end måtte være tale om, behøver han til at fastholde dette kun 10 til 15 minutter, afhængigt af dagslysets styrke. Da det er lyset selv, der er den virksomme faktor ved denne vidunderlige frembringelse, virker det efter sin intensitet hurtigere eller langsommere.

Således var Hr. Daguerre i stand til, stående på Saint Peres de l'Archeveque broen at afbillede det mægtige Louvre kunstmuseum med alle detaljer, ligeledes at optage et billede fra Notre Dame fra Pont de L'Archeveque.

Det er bemærkelsesværdigt, at man efter så få dage har været i stand til at referere mødet i Paris den 7. januar, hvor Arago fremlagde sine oplysninger om Daguerres opfindelse.

Forfatteren af artiklen løber dog med en halv vind. Han ved noget om daguerreotypi, men har åbenbart ikke selv set et af Daguerres produkter, for han taler om, at det er lykkedes Daguerre at fæstne camera obscuras billede til papir, og processens hemmeligheder ved han af gode

grunde ikke noget om. Da gætter han og kommer med tågede bemærkninger om, at Daguerre overtrækker papiret (!), med en "komposition", som kan "modificere" lysets stråler.

I øvrigt skriver han, hvilket er interessant, at kunstnere og lærde allerede i nogen tid har kendt til Daguerres opfindelse. Noget må nødvendigvis være sivet ud om, hvad det var, Daguerre gik og puslede med.

Ved denne specielle fremstillingsmåde (gravure) erstattes farverne af nuancer i skyggerne og i schattering som i aqua tinte ætsning.

Hvad er nu det geniale middel, som Hr. Daguerre benytter for at opnå et sådant vidunderligt resultat?

Han overtrækker sit papir med en sammensætning, som er påvirkelig af lysets stråler i forhold til disses større eller mindre intensitet, således at der opstår fuldkomment hvidt, hvor lyset er kraftigst, medens der bliver mere eller mindre dybe skygger på de steder af billedet, som svarer til schatteringerne på objektet.

Man vil forstå, at hvis objektet er ubevægeligt, så linsen kan danne et korrekt billede, vil man kunne se detaljer, der er så små, at de kun kan ses med lup. Genstande, som ikke er fuldstændig ubevægelige, vil give uskarpe billeder, som tilfældet var med en hest, hvis krop var gengivet med forbavsende nøjagtighed, medens hoved og hals var ganske udvisket.

Den af Hr. Daguerre benyttede sammensætning, skal være så enkel, at enhver skal kunne fremstille den. Derfor kunne et patent næppe yde opfinderen den nødvendige beskyttelse, og Hr. Arago vil derfor nu foreslå ministeriet og deputeretkammeret, at man køber Hr. Daguerres hemmelighed, så at offentligheden snarest kan drage nytte deraf." ■

Daguerre's liv i kronologisk beskrivelse

1787
Født 18. november i Cormeilles-en-Paris
1792-1801
Elev i den offentlige skole i Orleans
1801
Elev hos en arkitekt i Orleans
1804
Elev hos Degotti, pariser operaens teatermaler
1807-15
Assistent hos panoramamaleren Pierre Prevost
1810
10. november ægter Louise Georgina Smith
1814
Udstiller for første gang et maleri på salonen
1816
Designer ved Theatre Ambigue-Comique til begyndelsen af 1822
1819-1822
Designer ved operaen.
1822
11. juli åbner i kompagni med C.M. Bouton et panorama i Paris
1823
29. september oprettes et diaorama i Regent's Park, London
1824
10. februar. I sin svogers navn får han patent i England på sin fremgangsmåde ved fremvisning af dioramabilleder.
Ca.1824
Begynder på sine fotografiske eksperimenter
1825
10. januar modtager æreslegionens kors
1826
I januar begynder han at korrespondere med N. Niepce, heliografiens opfinder
1827
August, møder første gang Niepce
1829
14. december indgår aftale med Niepce om samarbejde om fotografiske eksperimenter
1830
Samarbejdet med Bouton ophører
1833
Ved Nipces død den 5. juli indtræder dennes søn Isidore i faderens sted som partner
1834
20. marts. I samarbejde med Hippolyte Sebron fremvises det første diorama

1835
Opdager fremkaldelsen med kviksølvdampe af det latente - billede og genforhandler 9. maj kontrakten med Isidore Niepce
1837
Opdager fiksering af billedet ved hjælp af salt og genforhandler påny kontrakten 13. juni
1838
Daguerre og Niepce søger at finde økonomisk støtte til daguerreotypien
1839
7. januar Arago bekendtgør opfindelsen i Det franske Akademi
8. marts hans diorama brænder ned juni eller juli, Daguerre udnævnes til officer i æreslegionen.
30. juli. Den franske stat køber Daguerres proces og tildeler Daguerre og Niepce livsvarige pensioner
14. august patenteres daguerreotypiprocessen i England, Wales og de britiske kolonier
19. august offentliggør Arago daguerreotypiprocessen ved et offentligt møde i Videnskabernes Selskab og Kunstakademiet
Ca.20. august udkommer Giroux's udgave af Daguerres håndbog om daguerreotypiprocessen og dioramaet
1840
Daguerre flytter til Bry-sur-Marne
1841
Daguerre maler i kirken i Bry et "Øjenbedragsmaleri" - (trompe-l'oeil) der får kirkerummet til at synes større
1844
Daguerre offentliggør et skrift om en ny metode til fremstilling af den lysfølsomme belægning på de fotografiske plader
1851
Daguerre dør den 10. juli

»Daguerre'ske åndebilleder«

Hovedtræk i forklaringsforsøgenes historie (Daguerreotypi-processens teori)

Ved Rudi Hass

I anledning af 150-året for offentliggørelsen af Daguerres fotografiske opfindelse, vil jeg forsøge at fremkalde et billede af opfindelsens kemiske side. Et "billede", som de lærde ivrigt har kæmpet om at give et sandfærdigt udseende lige siden den franske astronom, fysiker og politiker Franois Arago offentliggjorde processen den 19. august 1839.

Disse spændende teorier til forklaring af den fotografiske proces som helhed og daguerreotypi-processen i særdeleshed er ofte meget videnskabelige og derfor vanskeligt tilgængelige for lægfolk med almindelig kendskab til fysikkens og kemiens love.

Tag f.eks. følgende citat fra et foredrag, holdt af den østrigske kemiprofessor Josef Maria Eder i anledning af en daguerrefest hos Det fotografiske Selskab i Wien 1889:

"Når en lysbølge rammer et lysfølsomt legeme og bølgen svinger med atomets intermolekylære egensvingning i det belyste legeme, indvirker lysbølgen på det svingende molekyle (atom) og forstærker svingningens amplitude. Herved kan lysbølgen øge styrken af atomets egensvingning så meget, at der ved overskridelse af en vis grænse indtræder en sønderrivning af molekyleforbandet, d.v.s., at der indtræder en fotokemisk nedbrydning".

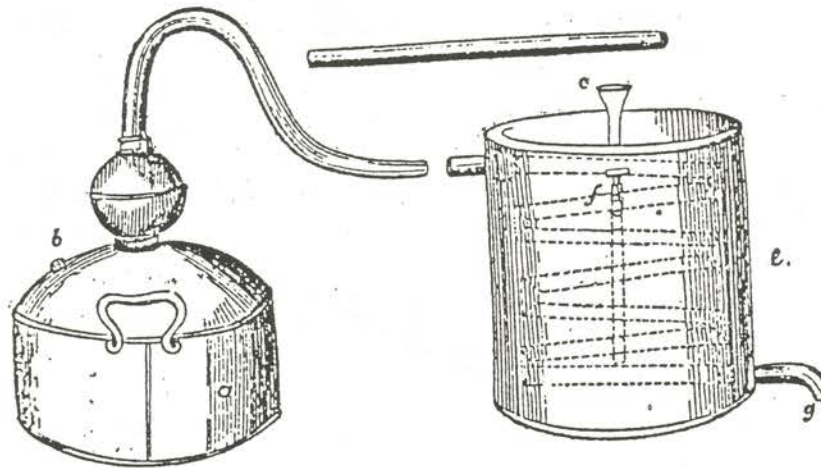
Dette nu hundrede år gamle forsøg på at forklare selve påvirkningen af et lysfølsomt stof som en resonansforekomst knytter sig imidlertid kun til den del af daguerreotypi-processen, hvor pladen eksponeres i kameraet. Det sensationelle ved Daguerres opfindelse, og det som gjorde den til den første i praksis anvendelige fotografiske proces, var imidlertid hans opdagelse af en fremkaldeproces.

Allerede i 1831 havde Daguerre opdaget, at stoffet jodsølv er lysfølsomt. Han fremstillede det ved i mørke at dampe en forsølvet kobberplade med jod. Herved blev der dannet et tyndt lag jodsølv, hvorpå man efter flere timers eksponering i et kamera kunne skelne et svagt billede. Det vigtigste trin i opfindelsen var, da han fire år senere tilfældigt opdagede, at dette svage billede kunne forstærkes med kviksølvdampe. Den nødvendige eksponeringstid kunne nedsættes væsentligt. En eksponering på få minutter var tilstrækkelig til, at man bagefter kunne fremkalde det skjulte, såkaldte latente billede. Sidste skridt var at fiksere billedet, således at det ikke forsvandt ved betragtning i lys. I 1837 fandt han frem til, at det ubrugte, stadig lysfølsomme jodsølv kunne vaskes af i en varm og stærk opløsning af kogsalt.

Allerede i Aragos redegørelse over for Det franske videnskabelige Akademi i 1839 fremkom han med de første teorier om både det latente billedes opståen på daguerreotypipladen og dets fremkaldelse med kviksølvdampe. Man antog, "at jodsølv ved lyspåvirkning reduceres til metallisk sølv, som optager kviksølvdampene under dannelse af et hvidt sølvmalgam, der danner de hvide steder, medens det uforandrede jodsølv bliver fjernet ved efterfølgende fiksering".

At billedpartierne (højlysene) virkelig indeholder kviksølv i form af små dråber, er der ikke tvivl om. Den franske professor A. Brongniart målte allerede i 1839 disse små kugler under mikroskop og fandt et tværsnit på 0,08 mm.

Franskmanden A.F.J. Claudet, der arbejdede som købmand i London, havde lært daguerreotypi-processen af Daguerre personligt. Han købte den første licens til udøvelse af processen i England og fandt ud af, at man ved at opvarme det færdige billede kan frigøre nok kviksølv til at

Samtidige forsøgsopstillinger.

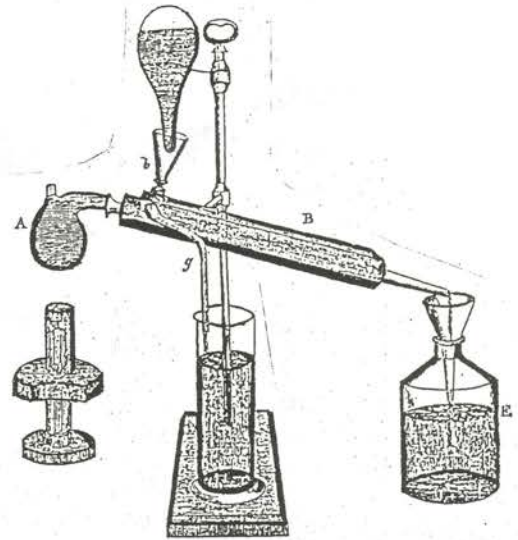
fremkalde det latente billede på en plade, anbragt ovenover.

Alfred Donné

En fransk professor i medicin, Alfred Donné der allerede i 1839 anviste den tidligste metode til at trykke efter ætsede daguerreotypier, opdagede, at den joddampede sølvplade i væsentlig grad ændrer struktur ved lyspåvirkning. Han fandt, at de belyste steder bliver pulveragtige og lader sig fjerne ved forsigtigt at gnide pladen med vat. Donné arbejdede med processens teori og antog - i modstrid med Arago - at den sammenhængende jodsølvhinde gennemhulles (pulveriseres) ved lyspåvirkning, således at kviksølv dampene trænger ind til den metalliske sølvplade, mens den ueksponerede jodsølvhinde på grund af dens ensartede tæthed beskytter sølvpladen mod kviksølv dampenes indtrængen.

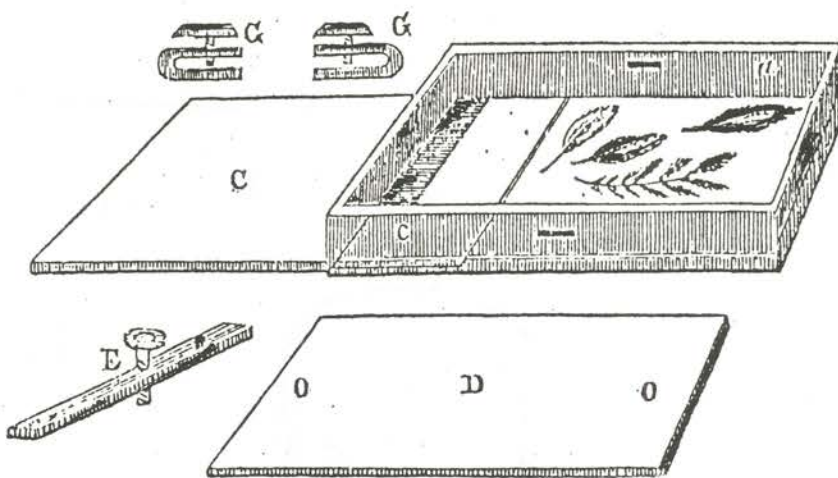
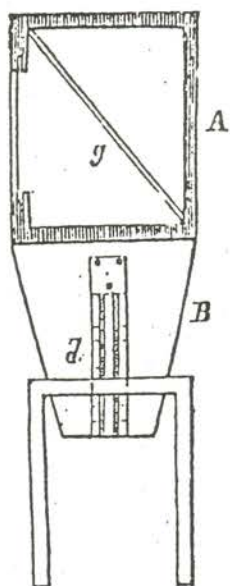
Ludwig Ferdinand Moser

Ludwig Ferdinand Moser, der var professor i fysik ved universitetet i Königsberg, påstod, at daguerreotypibilledet var af samme herkomst som de af ham påviste "åndebilleder". Disse sensationelle billeder frembragte han ved at lade en mønt eller lignende ligge nogle timer på en rensset glas- eller metalplade for derefter at fremkalde et billede af mønten ved vanddamp, blot ved at ånde på pladen. Moser fandt nemlig ud af, at det latente billede på joderede sølvplader ikke blot tiltrækker og kondenserer (fortætter) kviksølv dampe, men også kortvarigt kan gøres synligt med vanddamp.

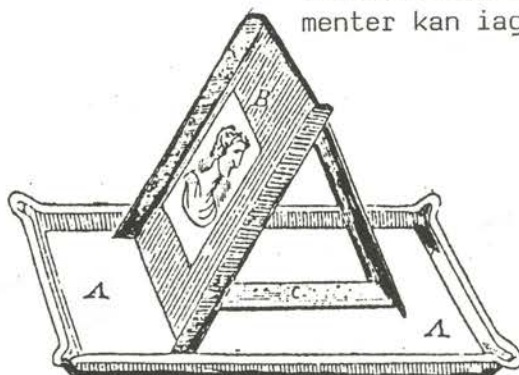

Forsøgsopstilling med glaskolbe og kulrør hvorigennem filtrering kan gennemføres.

Donné og Moser m.fl. forklarede daguerreotypibilledets herkomst som værende af ren fysisk karakter. I 1840'erne forlod man imidlertid igen disse antagelser, idet mere toneangivende videnskabsmænd formodede, at daguerreotypipladens jodsølv nedbrydes kemisk. Man antog herefter, at det lysfølsomme jodsølv (sølvjodid) ved lyspåvirkning afgiver små mængder jod, der igen optages af sølvpladen. Herved omdannes det belyste jodsølv til en mere jodfattig forbindelse, kaldet halvjodsølv eller sølvsubjodid (- sølvunderjodid - sølvfotojodid). Når billedet fremkaldes med kviksølv dampe, forestillede man sig et kemisk forløb, hvorved der på pladens eksponerede steder udskilles et hvidt amalgam af metallisk kviksølv og sølv, medens der de ueksponerede steder kun udskilles sort, fintdelt sølv. Denne teori, om det hypote-

Træramme med blade og blomster så lyseksperimenter kan iagttages.

Daguerreotypiet fikseres i glasskål.

tiske sølvsubjodid, havde sine ivrige tilhængere til langt op i vort århundrede, selv om det aldrig lykkedes at fremstille stoffet i fri tilstand og hermed føre bevis for dets eksistens. Først i 1925 underkastede to tyske forskere i Hamburg, H.P. Koch og H. Vogler, henholdsvis ueksponeret og stærkt eksponeret bromsølv en strukturanalyse med røntgenstråler. (Bromsølv- sølvbromid, der er nært beslægtet med jodsølv, er på grund af dets større lysfølsomhed det mest benyttede lysfølsomme stof i dag). Koch og Vogler fandt såkaldte interferensringe fra bromsølvet og udskilt metallisk sølv, men ingen antegning af tilstedeværelsen af en eller anden subforbindelse.

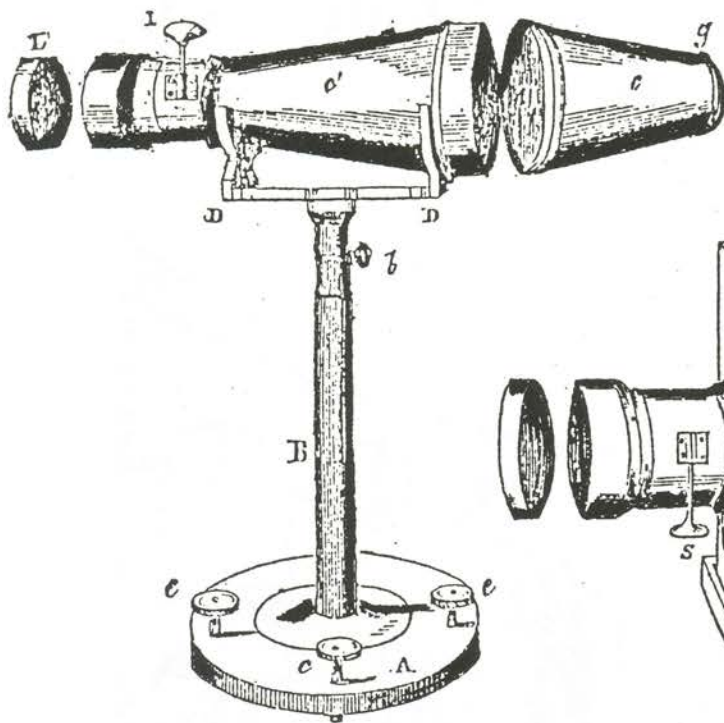
H. Young

Så tidligt som i slutningen af 1850'erne havde nogle videnskabsmænd (Yong, Davanne og Bayard) gennem praktiske forsøg med såkaldt fysisk fremkaldelse faktisk ført bevis for, at Aragos oprindelige teori var nærmere sandheden. Englænderen H. Young opdagede i 1858, at det var muligt at fremkalde et billede på en eksponeret plade, efter at man havde opløst alt det lysfølsomme sølvsalt i et fikserbad. Dette forsøg, der i begyndelsen

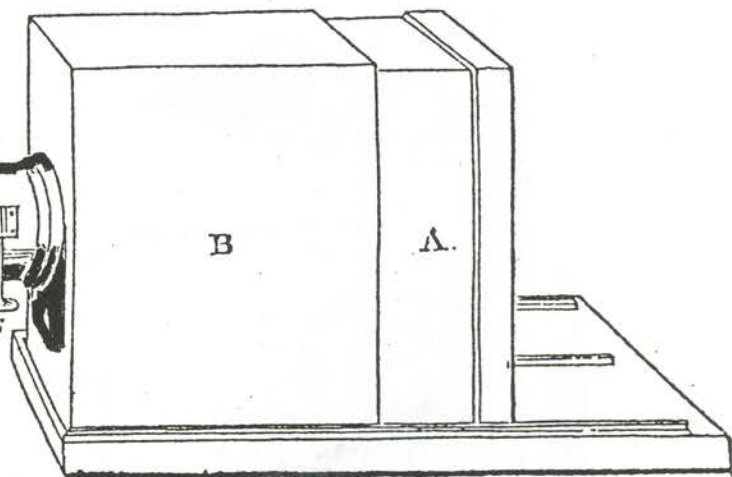
syntes yderst ejendommeligt, blev gentaget af de franske amatørfotoografer A. Davanne og H. Bayard. Efter nogen overvejelse kom Davanne frem til den konklusion, at processen kunne forklares ganske enkelt. Ved eksponeringen reduceres en ganske lille mængde af sølvnitratet til metallisk sølv, der udskilles som små kim på de lysfølsomme krystaller. Under den fysiske fremkaldelse, f.eks. dampning af daguerreotypipladen med kviksølv, fastholder disse sølvkim så kviksølvet ved molekylær tiltrækning. Kimene vokser og bliver til synlige dråber (korn). Youngs forsøg gled imidlertid hen i glemsel. Og selv om den tyske kemiker R.E. Liesegang i 1893 gravede den frem og som den første gjorde vellykkede forsøg med fysisk fremkaldelse af gelatinetørplader, bidrog forsøgene dengang ikke til en endelig afgørelse mellem de to teorier: subjodid-teorien og sølvkim-teorien. Først efter Kochs og Voglers strukturanalyser i 1925 har sølvkimteorien dannet grundlag for den videre forskning.

Albert Einsteins lov

I århundredets begyndelse opstillede Albert Einstein sin såkaldte fotokemiske ækvivalenslov, der baserer sig på Max Plancks kvanteteori. (En lyskvant - den

Verdens første metalkamera konstrueret af F.W. Voigtländer med Petzval objektiv. 1840.

Daguerreotypikamera til optagelse af landskabsbilleder.

Photogenische Künste.
C.T. Fischer. Leipzig 1844.

mindste energidel af en lysstråle). På grundlag af denne i teorien opstillede lov arbejdede bl.a. vor egen professor Christian Winther ved Polyteknisk Læreanstalt i København med bevisførelse af, hvor meget lys der skal til at danne tilstrækkelig store sølvkim og hermed et fremkaldeligt, latent billede.

I nyere tid har kendskabet til de lysfølsomme stoffers krystalgitteropbygning gjort det muligt, at opstille en mere detaljeret fotokemisk teori. Kort fortalt går den ud på, at sølvbromidkrystallet bindes sammen af et stort antal positivt elektrisk ladede sølvioner og negativt ladede bromidioner. Afhængig af temperaturen vil et vist antal sølvioner vagabondere (vandre) i krystallet. Når krystallet belyses, vil hver absorberet (opsuget) lyskvant løsrive en elektron fra en bromidion. Elektronerne opfanges på steder, hvor krystallet har en vis uregelmæssig struktur (elektronfælder - følsomhedscentre). Den her opståede koncentration af negativ ladning tiltrækker nu de vagabonderende sølvioner, der neutraliseres og omdannes til sølvatomer. Først når der er udskilt 50-100 sølvatomer er kimet blevet så "stort", at kry-

tallet er blevet fremkaldeligt. Aragos halvandet århundrede gamle sølvkimteori er hermed bekræftet!

1 m = 100 Km!

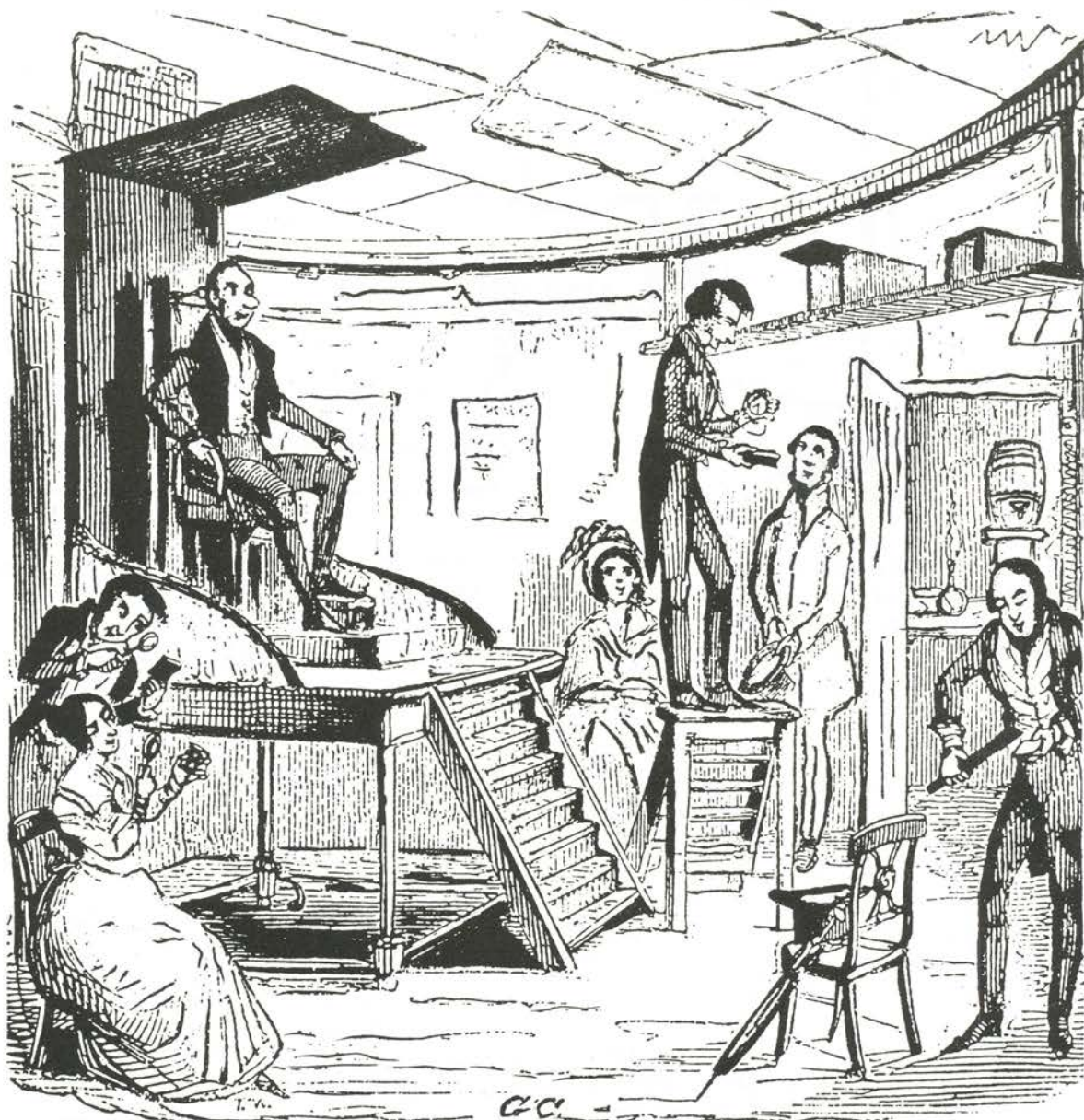
At andre teorier har kunnet dominere de første hundrede år efter Daguerre, forklares måske gennem et lille regneeksempel, der beskriver størrelserne i den for os abstrakte mikroverden, hvori både daguerreotypiets og flertallet af vor tids fotografier har deres herkomst. Et sølvkim på et fremkaldeligt sølvbromidkrystal udgør ca. een hundredemilliontedel af hele krystallet, som i sig selv er mindre en een tusindedel millimeter. Omregner vi nu det samme forhold til mere kendte størrelser og forestiller os krystallet forstørret så meget, at sølvkimet vokser til 1 mm, når vi til det noget "grovkornede" resultat, at krystallet har et tværsnit på omkring 100 km!

KILDEMATERIALE:

J.M. Eder: "Ausführliches Handbuch der Photographie, erster Band, zweiter Teil: Photochemie". 1906.

Wolfgang Baier: "Geschichte der Fotografie". 1977. Focal Press: "The Focal Encyclopedia of Photography". 1969. ■

Alexander Wolcott's atelier Portrætfabrik i London

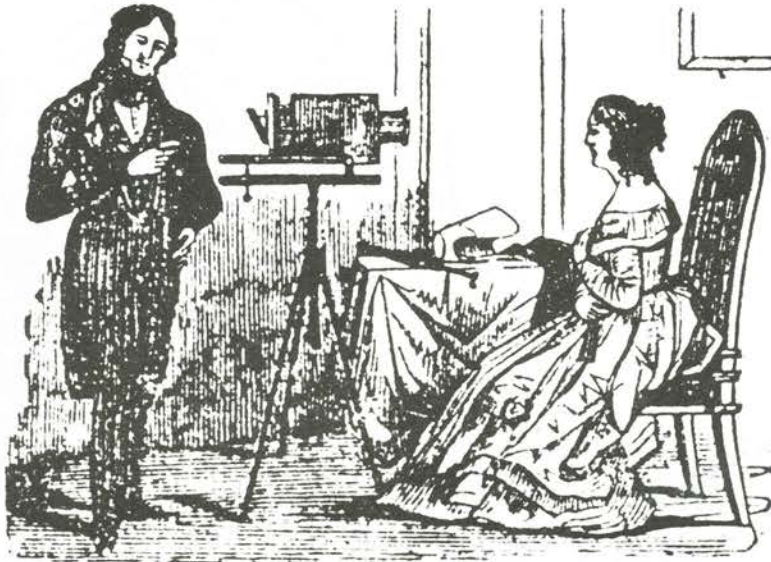

Hovedet fastholdes af et halsjern....

Alexander Wolcott var en af de mest begavede foregangsmænd på fotografiens område i Amerika. Desværre døde han i 1844, kun 40 år gammel, og de store forventninger, man kunne stille til ham blev derfor kun delvist opfyldt.

Hans interesse for fotografi blev vakt, fordi hans kompagnon i deres fælles instrumentmagervirksomhed var kommet i besiddelse af et eksemplar af Daguerres beskrivelse af daguerreotypi-processen. Wolcott erkendte hurtigt, at de lange eksponeringstider var en svaghed ved fotograferingen og han konstruerede et ka-

mera, hvor den lyssvage linse var erstattet af et ret stort spejl, som reflekterede billedet til den lysfølsomme sølvplade. Yderligere skabte Wolcott, men også andre fotografer, visse bade der forøgede lysfølsomheden af Daguerres plader, såkaldte "quicks". Disse forbedringer gjorde det muligt, at optage portrætter ved korte belysningstider, sådan som det er beskrevet om Wolcotts atelier i London, hvor han drev en omfattende forretning som portrætfotograf. Med fremkomsten af Petzvals lysstærke objektiv i 1841, mistede hulspejlsfotograferingen sin betydning. Fra en artikel i

DAGUERREOTYPES,

Premium Daguerreotypes made and Colored at
9 BRINLEY HALL, 9
And neatly put up in a handsome Morocco Case
For \$1.00.

En konkurrent til Walcott!

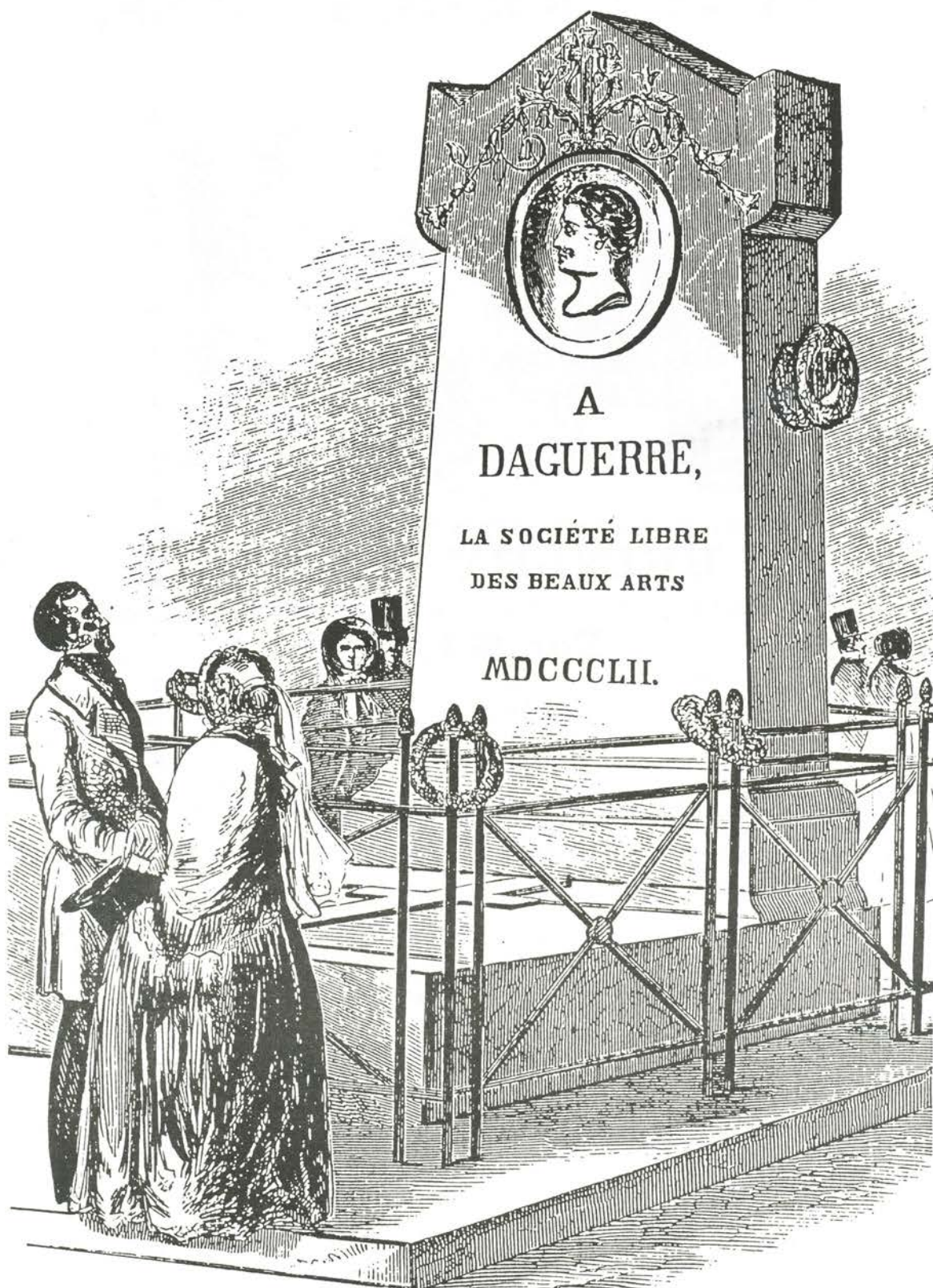
"Intelligenzblatt der Stadt Bern" for den 10. november 1841 kan man under overskriften "Daguerreotypi Portrætfabrik i London" læse følgende:

"I London er portrætfotografering drevet til det yderste, og gjort til en stor virksomhed. I det Polytekniske Instituts lokaler har Hr. Wolcott, en new yorcker videnskabsmand opstillet sit apparatur, på hvilket han har udtaget patent. Man føres ind i et værelse, som får sit lys fra oven. Lysstrålerne kommer gennem et lyseblåt glastag, som ikke ændrer ved lysets styrke, men skåner øjnene mod generende lys. Herved får alle genstande i lokalet en blålig tone, der i begyndelsen forekommer ejendommelig, men som man hurtigt vænner sig ti. Den, der skal portrætteres sætter sig på en forhøjet, bekvem stol, med ansigtet vendt mod solen. Hovedet fastholdes ved hjælp af en slags halsjern. Overfor den siddende står en stor firkantet kasse, i hvilken Hr. Wolcott samt hans daguerreotypiapparat er skjult. Hr. Wolcott

anmoder sin klient om at anlægge et smilende ansigtsudtryk, næppe har den pågældende lagt ansigtet i de rette fol-

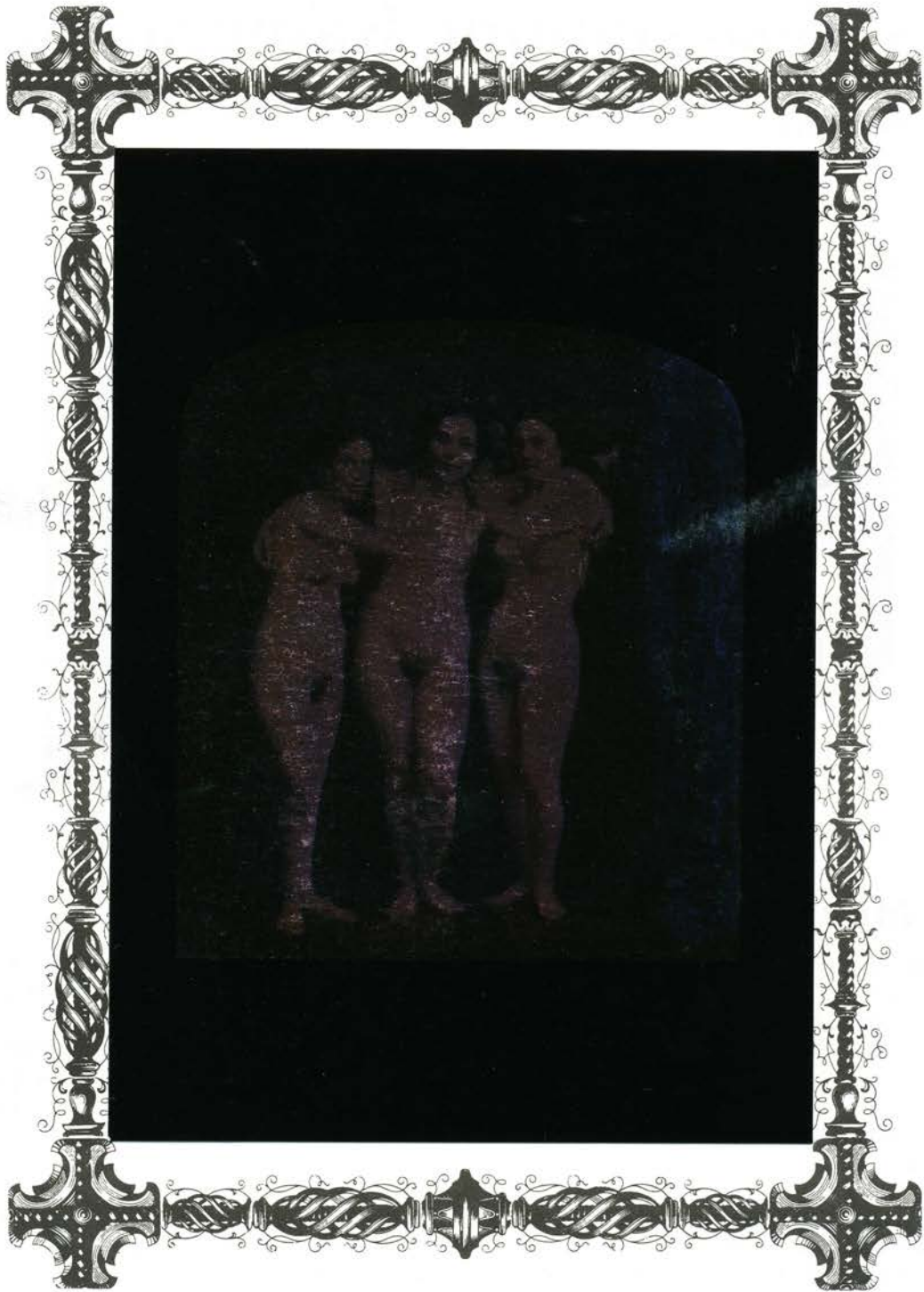
der, før hans billede med overraskende lighed er fæstnet til sølvpladen. Endnu før man er kommet sig af sin forbavselse over fysikkens vidunder, er billedet fikseret ved den kemiske proces. Smukke rammer, af enhver størrelse og til enhver pris, er til disposition, og inden der er gået 5 minutter modtager kunden sit elskede kontrafej i fortræffelig udførelse og vel indrammet. Ved en række forsøg er det lykkedes Wolcott at optage et fotografi i løbet af få sekunder. Ved en simpel anordning kan baggrunden indrettes efter den portrætteredes ønske eller efter dennes påklædning. For damer findes et ganske tilsvarende værelse, hvor en kvindelig assistent kan tage sig af dem. De fotografiske portrætters lighed er virkelig forbavsende, og skarphed og nøjagtighed er sådan, at de kan ses tydeligt også ved lampelys." ■

Overs: Fl. Anholm

Gravmonumentet for Louis Daguerre i den by hvor han tilbragte sine sidste leveår Bry-sur-Marne.

Koloreret stereo-daguerreotypi

Tre damer har velvilligst stillet sig op for daguerreotypien at højne. "Tre Gratier" kaldes den her lille trop, - det er Sandhed, den rene, den nøgne.

Ca. 1855. Fotograf ukendt

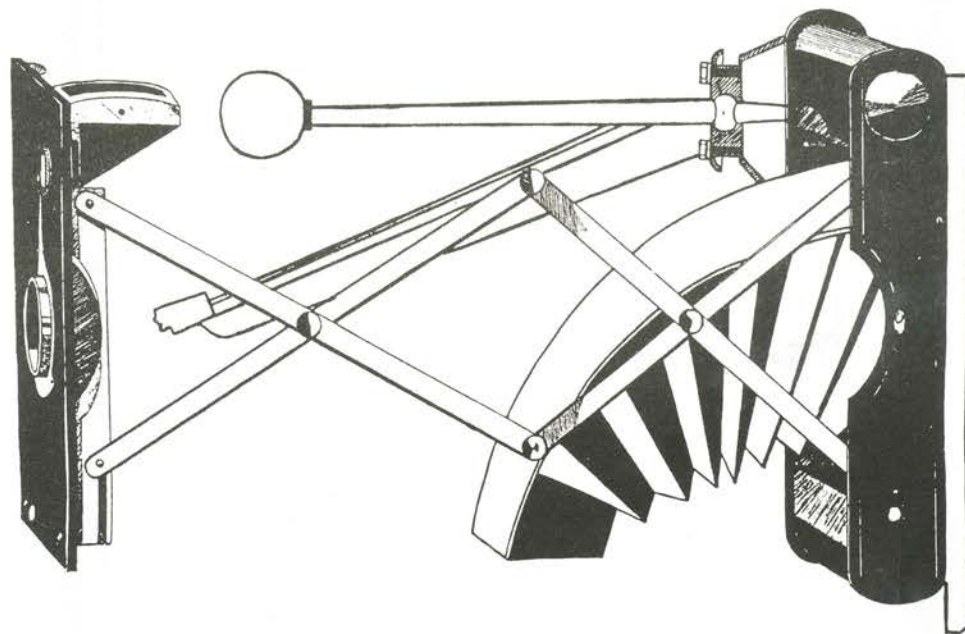
Samling: Uve Scheid

»The Vest Pocket Kodak«

Kodaks Veste-lomme Kamera. Model A

Ved Erich Secher - Fl. Berendt

Oversat og bearbejdet

Stiliseret tegning af Vest Pocket Kodak Kamera.
F. Picabia 1915. The Philadelphia Museum of Art.

Edvard Munch

"Edvard Munch (1863-1944), maler og fotograf" var titlen på Louisianas udstilling om den geniale nordmand. Den spændende og velkomponerede udstilling viste Edvard Munch's brug af fotografiet i sin malerkunst.

Det udstillede kamera, som har tilhørt maleren, var udlånt af Preus Fotomuseum i Horten. Kodak Vest Pocket kameraet, som der er tale om, blev markedsført i 1912 og ikke som angivet i 1902.

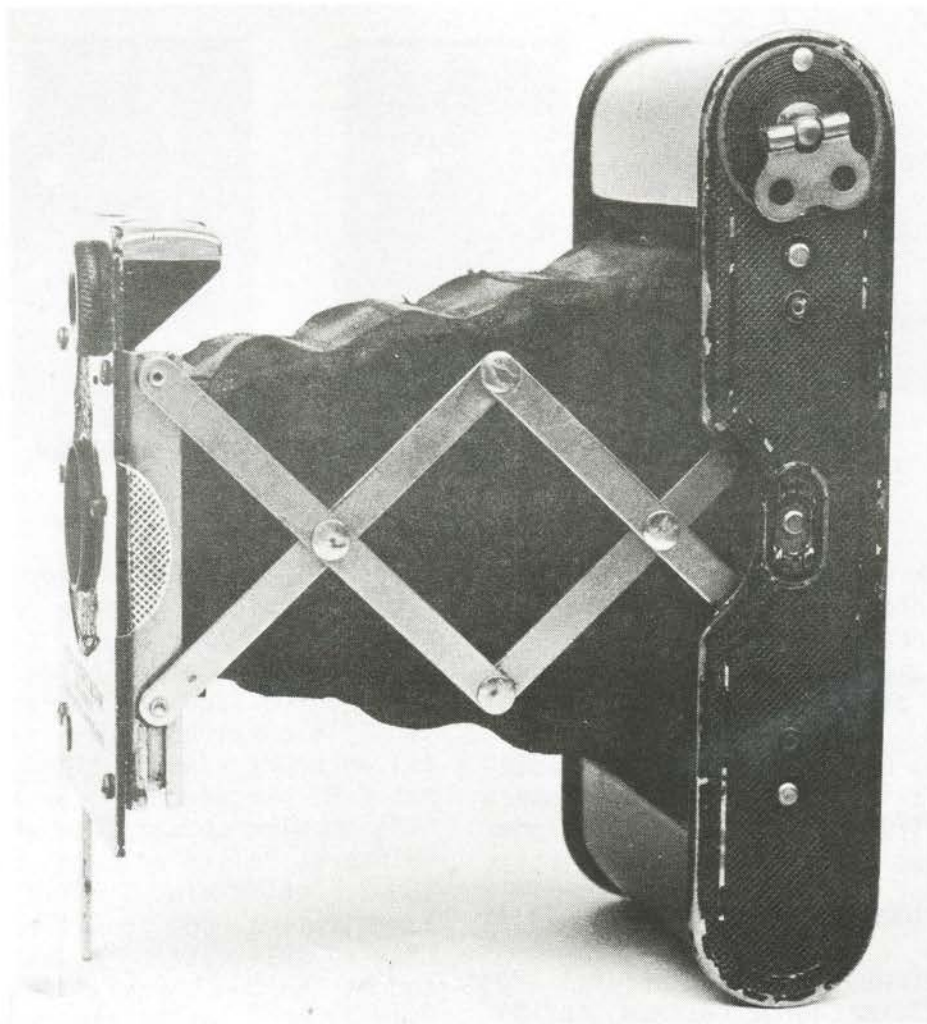
Munch betragtede absolut ikke kameraet som en trussel mod sin kunst. Som han siger: "Fotografiet kan ikke bruges i himmel og helvede." Hans valg af Vest Pocket kameraet var måske ikke en ren tilfældighed. Kameraet gjorde det muligt for ham at foretage langtids- og dobbelteksponeringer, og mærkelige lys- og skyggevirkninger blev resultatet. Det ses særligt i billedet "Grædende pige", hvor han selv går ind foran kameraets linse. Edvard Munch gør sine kvalfulde iagttagelser af det liv, han ikke selv evnede at deltage i - end sige ændre.

Hermed gives nu lejlighed til at præsentere dette lille fikse folding kamera, som på enhver auktion opnår en rimelig salgspris, især når griflen ikke mangler. "Vest Pocket Kodak" er første gang nævnt herhjemme i Kodak's katalog fra 1913, hvorfra vi citerer direkte:

"Som navnet allerede angiver, er dette en miniature-Kodak, som med lethed kan anbringes i en vestelomme. Med hensyn til brugbarhed etc. står den ikke tilbage for de største Kodaks.

Billedstørrelsen er 4x6,5 cm, dog kan dette format på grund af billedernes kolossale skarphed forstørres ganske betydeligt. Forstørrelser i postkortstørrelse kan anbefales.

Apparatet har fast fokus, det vil sige, når man har trukket det ud, er det klar til brug for alle afstande. Lukkeren er en kugleleje-lukker med tid og korttid, samt indstilling til øjebliksoptagelser på 1/25 og 1/50 sekund. Er let at trykke af, har irisblænde, og Kodak ekspone-

En Vest Pocket - som vi kender den.

ringskala. Linsen er achromatisk meniscuslinse af fineste kvalitet, hver linse undersøges meget omhyggeligt før den forlader fabrikken. Filmrullen indeholder 8 billeder og koster 85 øre, den kan som alle Kodak film sættes i ved dagslys. Indsætningen af filmen er meget nem, overhovedet er hele brugen af kameraet så enkel som muligt.

Denne lille model er ikke kommet på markedet for at skaffe noget billigt, men derimod for at have et kamera, som ved sin lidenhed er let at medføre. Kun takket være den fortrinlige indretning af vore fabrikker, ser vi os i stand til at levere et kamera af denne art til en så lav pris som kroner 28,50.

Med kameraet følger en blød sort taske, desforuden haves luksustasker i forskellige farver og udførelser.

Forhistorien

Men hvad ledte op til introduktionen af dette kamera?

Med indførelsen af Kodaks rullefilm i 1887 igangsatte George Eastman produktionen af det berømte kasseapparat 'The Ko-

dak Camera No.1', men hurtigt krævede de dygtige fotoamatører mindre og bedre kamertyper.

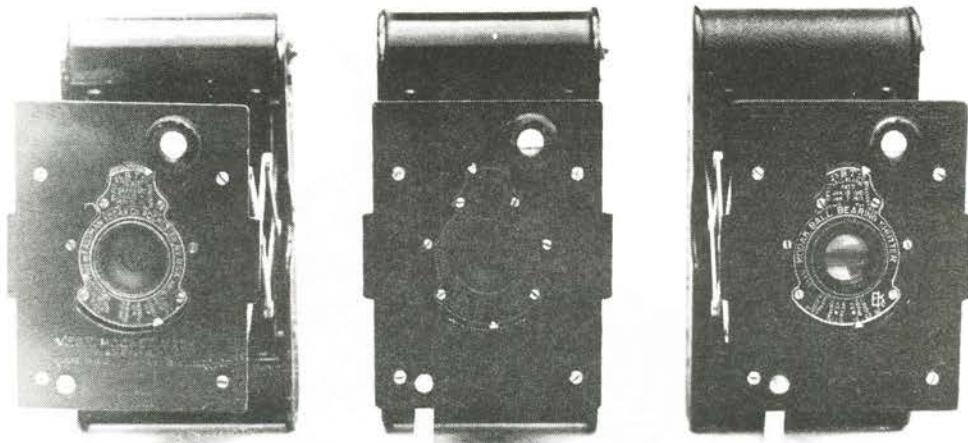
Der gik nogle år, før objektiverne var gennemtestet, og de mekaniske fabriksanlæg etableret. George Eastman lagde vægt på, at produkterne skulle være i orden, når de forlod fabrikken.

1895 lancerede Kodak deres lomme-kameraer i formatet 1 1/2 x 2" (3,8x5 cm). De blev en stor succes og blev forbedrede år for år. Dette viste, at det lille negativformat tilfredsstillede publikum.

1897 var fabrikken klar til at fremstille de første Kodak foldekameraer. De blev annonceret som: 'For lommen - ja, næsten for veste-lommen.'

Disse kameraer, som i stort tal optræder ved vore formidlingssalg og loppemarkeder, har indbygget rullefilms-mekanisme, samt krydsarme i forbindelse med udtræksbælgen. Produktionen var mangfoldig med utallige variationer.

Omkring 1906 standses produktionen, men disse apparater blev forløberer for formatet 1 5/8 x 2 1/2" (4x6,5 cm), d.v.s. filmtype 121.

Tre varianter af West Pocket Kodak.

Formatet, som var kendt tidligere, blev således genindført i 1912 modificeret til brug i et mindre kameradesign.

Det må fremhæves, at der var nogle andre forløbere til disse Kodak miniature kameraer.

Monroe Camera Company i Rochester lancerede således i 1897 et veste-lomme kamera til $2 \times 2 \frac{1}{2}$ " (5x6,5 cm) glasplader konstrueret med saks-kryds-arme, faktisk

identisk med hvad G. E. fremstiller 15 år senere.

George Ackerman, forfatteren til den store biografi om George Eastman, fortæller om, hvorledes en fabrikant, Thomas Wallace, kontaktede G.E. for at få denne gjort interesseret i at forhandle hans kamera EXPO i Kodaks forretninger.

I et brev til Wallace skriver G.E.:

‘Hvis EXPO-Kameraet havde haft større berømmelse, så ville der ikke være noget problem i at sælge det i stort tal, ligesom Ensign Veste-lomme kameraet blev solgt, indtil vi bragte et bedre på markedet.’

En mærkelig form for selvros

Hvor vidt Eastman's udgave var bedre, eller hans salgsmetoder mere effektive i forhold til dem, som konstruerede den egentlige forløber, ‘Ensignette’-kameraet fra 1909, må hver enkelt afgøre med sig selv. Men i 1926, da Kodak veste-lomme kameraet udgik, var det blevet solgt i 2.000.000 eksemplarer.

TEKNISK BESKRIVELSE.

Apparatet er fremstillet i en aluminiumslegering og hammerlakeret. Et sæt saks-arme stabiliserer efter udtræk objektivet og filmplan. Den første model var udstyret med en miniskus achromatisk linse.

Ganske få måneder efter introduktionen fik apparatet et bedre objektivet: Zeiss Kodak Anastigmat $f=6,9$. Kameratypen blev markedsført under betegnelsen "Kodak Vest-Pocket-Special Cameras".

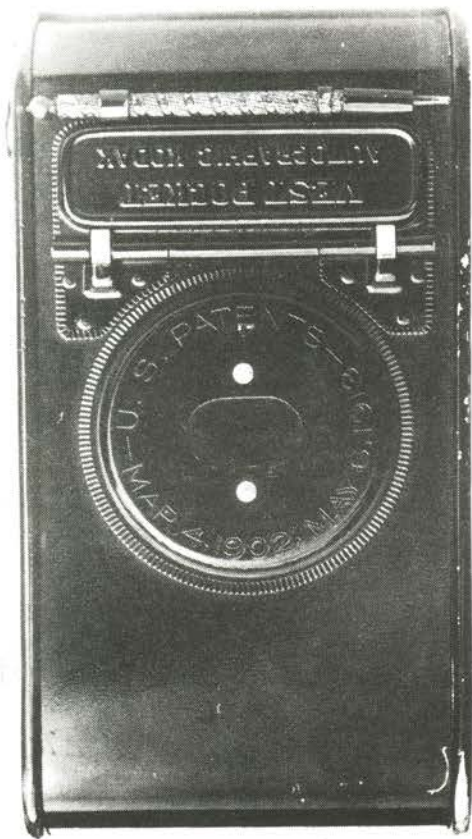
I 1914 udskiftede man igen objektivet til en bedre konstruktion, Kodak anastigmat $f=8$. Desværre er der en del forvirring omkring betegnelsen af dette kamera. Feinbergs liste angiver kameraet som K 100-2, et "Plain Vanilla" Kodak veste-lomme kamera, som adskiller sig fra "Special". 1914 kataloget angiver det både som et "Garden Variety" Kodak veste-lomme kamera, og i prislisen som et "Special" i beskrivelsen. 1915 kataloget over "Autographic Models" angiver et meniskus og et Kodak Anastigmat $f=7,7$ som ikke "Special".

Det var et kompakt kamera, hvis engelske mål er: $1 \times 2 \frac{3}{8} \times 4 \frac{3}{4}$ tomme (2,5x6x12 cm), vægt 9 ounces (255 gram).

Det tidligere No.0 Kodak Folding Pocket Camera (1902-6), som også gav $1 \frac{5}{8} \times 2 \frac{1}{2}$ tomme (4x6,5 cm) negativer, målte $1 \frac{3}{8} \times 3 \frac{1}{8} \times 5 \frac{5}{8}$ tomme (3,5x8x14,3 cm) og vejede 12 ounces (340 gram), for-

skellen beroede på en forbedring af filmspolen. De fleste Kodak veste-lomme kameraer havde kugleleje lukker, eksposeringstiderne var $\frac{1}{25}$ og $\frac{1}{50}$ sek. Desuden havde alle disse modeller sort blank emalje finish, med forniklede saks-arme, samt sort bælg.

Imidlertid er der to vigtige variationer i patentdateringen og inskriptionerne, der kan bruges i dateringen. Har kameraet patentdateringer før 1915 (dvs før Autographic modellerne kom frem), har det navnet ‘Vest Pocket Kodak’ på den nederste del af objektivfronten. De tidligste af disse har patentdatering 1902, mens senere eksemplarer både har datering 1902 og 1913. Meniskus-kameraet findes i begge

Patent-datering og griflen.

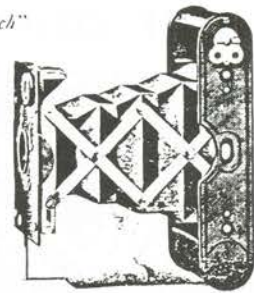
udgaver. En anden lille variation vedrører den lille tap, som søgeren drejes med, når man skifter fra høj- til bredformat. Tidlige 1902-daterede har en rund arm, senere udgaver inkluderet de 1913-daterede, har en flad tap. Autographic modellerne har en mindre, også flad tap, som ikke ses på andre 'før' autographic kameraer. Kameraet brugte 127-film, som gav 8 negativer $1\frac{5}{8} \times 2\frac{1}{2}$ " (4x6,5 cm).

Af tilbehør kunne man 1912-14 få følgende tilbehør:

Almindelig satinbeklædt lædertaske for tilbehør, håndtaske, en gaveæske, portrætadapter, farvefilter, filmtank og vestelomme forstørrelsesapparat, negativalbum og Kodak Velox papir. En gaveæske er interessant, idet det er forløberer for de specielle hårde tasker, der bliver lanceret i forbindelse med Model B, kun i 1914. En blå silkefarvet trækasse med hængslet låg, som kataloget beskriver på følgende måde: "af en kvalitet og fornemhed, som vil tiltale selv den mest kræsne køber". Denne kasse er en stor sjældenhed blandt samlere.

"As right as a watch"

The
Vest
Pocket

KODAK

SO small and smooth that it is pocketed without annoyance; is instantly ready for business without focusing. Fitted with Kodak Ball Bearing shutter, Autotime scale, reversible finder. Loads in daylight with Kodak film cartridges of eight exposures. Pictures $1\frac{5}{8} \times 2\frac{1}{2}$ inches.

So accurate is this little camera that enlargements can be made from the negatives to any reasonable size, and at small cost—to the post card size ($3\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{2}$), for instance, at sixteen cents.

Furnished with three different lens equipments.

Vest Pocket Kodak, with monieur achromatic lens,	\$ 6.00
Do., with Kodak Anastigmat lens, Speed f/8,	12.00
Do., with Zeiss-Kodak Anastigmat lens, Speed f/8.0,	22.50

EASTMAN KODAK COMPANY,

Kodak Autographic—Patent 1902
© 1914 E. I. du Pont de Nemours & Co.

ROCHESTER, N. Y., The Kodak City.

Autographic

George Eastmann var på mange måder en bemærkelsesværdig mand. Et forretningstalent med 'næse' for, hvad der kan sælge, ligesom han var ekspert i at forny sine kameraer med hele og halve års mellemrum. George Eastman købte for den nette sum af \$ 300,- et patent af opfinderen Hj. Gaisman, som muliggjorde at skrive direkte på den fotografiske film.

Verdens første databagstykke

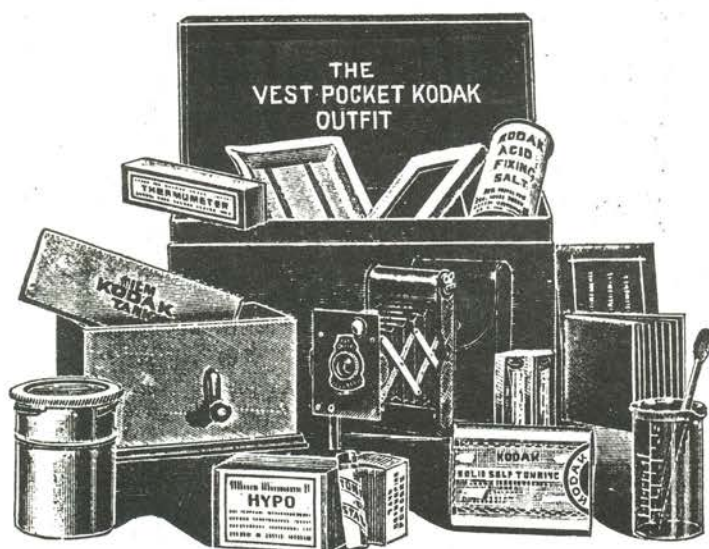
Det autografiske system bestod af en Kodak specialfilm med carbon-papir mellem filmen og dens dækpapir. Ved brug af en

stålgriffel monteret på kameraet kunne man gennem en åbning i apparatets bagklap skrive en titel på dækpapiret, hvorved lyset fik mulighed for at nå filmen. Resultatet var, at teksten blev overført til negativet!

Den første model hed No.3A og kom på markedet i juni 1914.

Alle 'Kodaks' undtagen panoramakameraerne betegnes nu 'Autographic'. Navnet 'Folding Pocket Kodak' forsvinder og erstattes af det nye 'Autographic Kodaks'.

VEST POCKET KODAK Udstyr

Samlet sortiment af Vest Pocket Kodak udstyr.

Mange af disse modeller var de samme kameraer, men med nye bagstykker, og autographic-bagstykker kunne købes til de ældre modeller. Derfor kan man godt finde 'Folding Pocket Kodak' med autographic bagstykke.

Mellem 1915 og 1926 kom der et stort antal nye autographic modeller på markedet. Alle bar de navnet 'Vest Pocket Autographic Kodak Camera' og 'Vest Pocket Autographic Kodak Special Camera' afhængig af hvilket objektiv, de havde. De almindelige modeller havde miniscus eller Kodak anastigmat $f=7,7$ objektiv.

I 1917 kataloget finder man et Rapid Rectilinear Formula objektiv, som sammen med miniscus udgjorde det normale tilbud, indtil Model B begyndte at erstatte sakse-arm mekanismen i 1926.

Fra 1915 kunne man vælge imellem en stribe af objektiver.

Zeiss Kodak Anastigmat $f=6,9$ objektivet blev anvendt på alle 'før' autographic kameraerne. Navnet blev senere ændret til Bausch & Lomb Kodak Anastigmat med samme lysstyrke og var i handelen indtil 1920. Pris: \$ 32,53. Kodak Anastigmat førtes også i $f=6,9$ og i $f=7,7$ udgaver. Pris: \$ 21,33.

B & L objektivet havde $1/8''$ (3,2 mm) længere brændvidde og var åbenbart et bedre objektiv. Dette til trods for at man i 1919 kataloget angiver at:

PRIS

Vest Pocket Kodak med sort, kornet Lædertaske	Kr. 28,50
do. med Kalveskindstaske	- 31,00
do. med Safiantaske	- 34,00
Kodak-Film-Rulle á 8 optagelser ...	- 0,85
Kodak-Portrætlinse	- 1,50
Kodak Vest Pocket Fremkalder-Tank .	- 10,00
Tank-Fremkalderpulver(Pakke med 6)	- 0,50
Kodak Vest Pocket Forstørrelses Camera	- 7,50

Katalogpris fra 1912-13. Venligst udlånt af KODAK Danmark.

'For Kodak kan man ikke få bedre objektiver end Kodak Anastigmat uanset prisen!'

Alle objektiver var fix-fokus.

I 1921 kom Kodak $f=6,9$ objektivet i en udgave på 'Special' modellerne med stilbar fatning, som tillod portrætoptagelser på 3 fods afstand uden specialadapter. I 1924 kunne man kun få 'Special' med afstandsindstilling og $f=7,7$ objektiv.

Varianter

Det er lidt af en labyrint at finde rundt i de mange varianter, men en del

små ting letter dateringen af 'Special' kameraerne.

I 1916 blev front, bagstykke, top og bund dækket af 'Morocco-læder'. Alle almindelige og tidligere 'Special' var kun malede. Senere skete der forandringer i sakse-armenes fastgørelse til objektivræddet, muligvis på grund af den nye afstandsindstilling, samt anbringelsen af nitterne på frontpladen. Op til 1921 var de anbragt under eller over midten af søgerens linse. Den almindelige (i modsætning til 'Special') model er også besværlig at datere efter skruernes placering. I 1920 blev de leveret med krympelak, som man kaldte 'Figured' og fra 1920-26 'Japan Crystal'. FOTO: PER KULLENBERG.

THE VEST POCKET KODAK CAMERA : [NO MODEL DESIGNATION] THE LIST

NON-AUTOGRAPHIC VARIETIES

TYPE 1. 1902 PATENT DATE, ROUND VIEWFINDER LEVER
TYPE 2. " " FLAT " "
TYPE 3. 1913 PATENT DATE, FLAT VIEWFINDER LEVER.

"VEST POCKET KODAK CAMERA" [7 VARIETIES]

VARIETIES BY LENS AND TYPES:

MENISCUS [TYPES 1,2,3]
KODAK ANASTIGMAT F.8 [TYPE 3]
ODD LENS IN BALL BEARING SHUTTER (EXPORT) [TYPES 1,2,3]

"VEST POCKET KODAK SPECIAL CAMERA" [3 VARIETIES]

VARIETIES BY LENS AND TYPES:

ZEISS KODAK ANASTIGMAT F6.9 [TYPES 1,2,3]

AUTOGRAPHIC VARIETIES

TYPE 1: "VEST POCKET AUTOGRAPHIC KODAK" ON AUTOGRAPHIC WINDOW.
TYPE 2: "USE AUTOGRAPHIC FILM NO.A-127" ON AUTOGRAPHIC WINDOW,
SMOOTH BLACK ENAMEL FINISH, 1913 PATENT DATE, LOW RIVETS.
TYPE 3: DITTO TYPE 2 BUT WITH 1917 PATENT DATE.
TYPE 4: DITTO TYPE 3 BUT WITH "CRYSTAL" OR "FIGURED" ENAMEL FINISH
TYPE 5: DITTO TYPE 4 BUT WITH HIGH RIVETS.
TYPE 6: DITTO TYPE 5 BUT WITH 1921 PATENT DATE.
TYPE 7: DITTO TYPE 4 BUT WITH 1921 PATENT DATE.

"VEST POCKET AUTOGRAPHIC KODAK CAMERA" [19 VARIETIES]

VARIETIES BY LENS AND TYPES:

MENISCUS [TYPES 1,2,3,4,5,6]
KODAK ANASTIGMAT F7.7 [TYPES 1,2]
RAPID RECTILINEAR [TYPES 2,3,4,5,6]
ODD LENS IN BALL BEARING SHUTTER (EXPORT) [TYPES 1,2,3,4,5,6]

"VEST POCKET AUTOGRAPHIC KODAK SPECIAL CAMERA" [28 VARIETIES]

VARIETIES BY LENS AND TYPES:

(WITHOUT LEATHER COVERING)
ZEISS KODAK ANASTIGMAT F6.9 LENS [TYPES 1,2]

(WITH LEATHER COVERING)
BAUSCH & LOMB KODAK ANASTIGMAT F6.9 [TYPES 2,3,4,5]
KODAK ANASTIGMAT F7.7, FIXED FOCUS [TYPES 2,3,4,5,6]
KODAK ANASTIGMAT F6.9, FIXED FOCUS [TYPES 2,3,4,5,6]
KODAK ANASTIGMAT F7.7, FOCUSING [TYPES 5,6]
KODAK ANASTIGMAT F6.9, FOCUSING [TYPES 5,6]
ODD LENS IN BALL BEARING SHUTTER (EXPORT) [TYPES 1,2,3,4,5,6]
TESSAR F4.9 IN COMPUR SHUTTER (EXPORT) [TYPE 6,7]

Samlet oversigt:

International Kodak Historical Society 1988.

1925 kataloget viser to 'Crystal' lake-rede kameraer, den ene med lavt placerede skruer/nitter og et med højt placerede. På et eller andet tidspunkt blev alle kameraer forandret til udgaven med højt placerede skruer/nitter. Oversigten viser disse forskelligheder i forkortet form. Ingen oversigter er akkurate og nøjagtige. Her er en opgave for den specielt interesserede!

De kameraer, som blev exporteret til Europa, blev leveret uden objektiver, idet det optiske system blev indbygget lokalt. Normalt var disse exportkameraer også ud-

førte med kugleleje-lukker, men en bemærkelsesværdig undtagelse var Vest Pocket Kodak med Compur-lukker.

Dette kamera blev solgt med et specielt objektivbrædt med udskæring for Compur-lukkeren med drejknaps-indstilling, tider fra 1-1/100 sek og med et f=4,9 Zeiss Tessar objektiv. Der findes efter sigende kun to eksemplarer af denne type. Et på det engelske Kodak Museum i Bradford, et andet i privat eje. Der blev kun fremstillet få dusin af dette apparat i 1926. Men husk: skruerne skal sidde højt på denne sjældne sag! ■

CARL ZEISS, JENA

Telegramm-Adresse: Zeisswerk Jena.

Niels Resdahl-Jensen

Ernst Abbe.

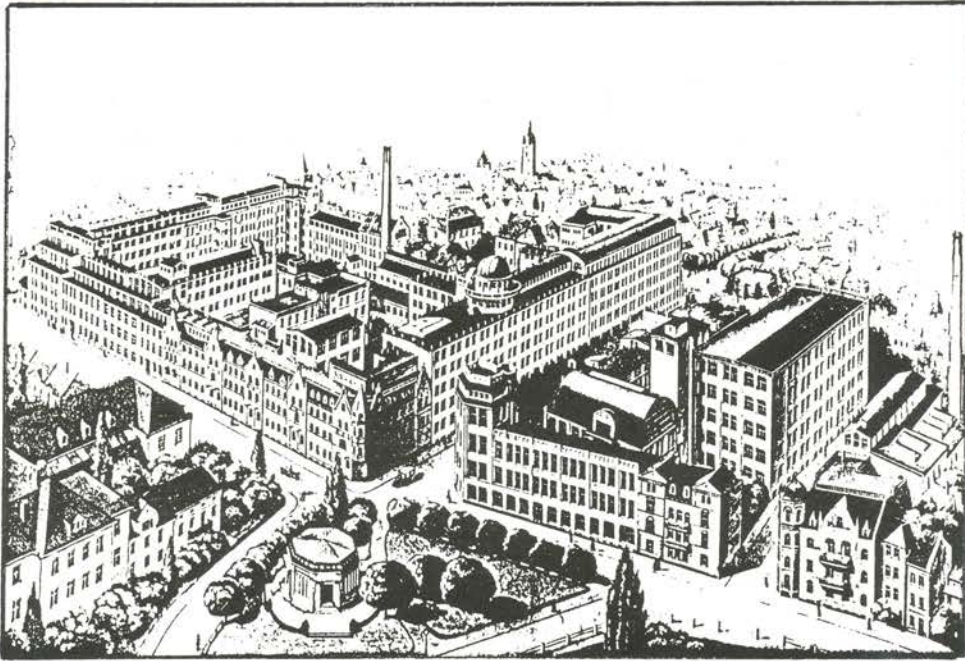
I denne 2. beretning om Carl Zeiss, Jena beskrives perioden fra dennes død i 1888 og frem til anden verdenskrig. Efter Carl Zeiss's død den 3. december 1888 stod Ernst Abbe med ansvaret for en virksomhed med ca. 300 medarbejdere.

Hovedproduktet var mikroskoper. Abbe indså, at dette var for snævert et område, at bygge virksomhedens fremtid på. Produktområdet udvides i 1888 med apparater til mikrofotografi og projektion. 1890 åbnedes fotoafdelingen, 1892-93 afdelingen for måleinstrumenter, 1893-94 kikkertproduktion og 1897 afdelingen for astronomisk udstyr. Dette medførte at virksomheden nu kom ud i en voldsom vækstperiode, som bragte medarbejderstaben op på ca. 1000 år 1900, og 2000 år 1910, og over 5000 i 1914.

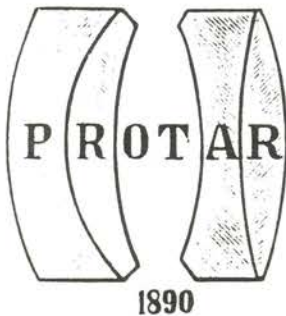
Fotoafdelingen blev oprettet samtidig med at det første Zeiss fotoobjektiv kom på markedet. Det mangeårige samarbejde mellem Abbe og Otto Schott muliggjorde konstruktion af Zeiss Anastigmat.

Dr. Paul Rudolp (1858-1935), som kom til virksomheden i 1886, stod for dette udviklingsarbejde. Han kombinerede en gammel akromat af lavtbrydende kron- og højt brydende flintglas med en ny akromat af højt brydende kron- og lavtbrydende flintglas. Den fremkomne anastigmat havde en lysstyrke 1:9.

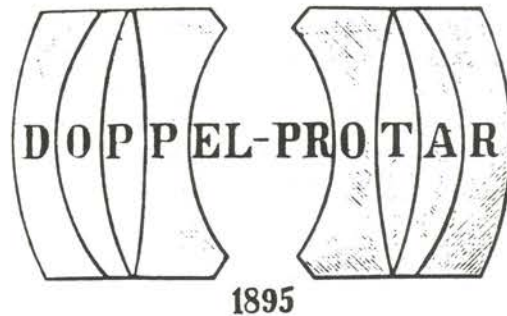
Efter kort tid blev det solgt under navnet Protar. Dette var mikroskopfirmaet Carl Zeiss's første indtræden i rækken af fotoobjektivfirmaer.

Zeiss-værkerne i Jena 1914.

1890

1895

De nye glassorter muliggjorde nu en voldsom udvikling indenfor objektiver. Fra firmaet C.P. Goertz kom i 1892 den berømte dobbelt-anastigmat, konstrueret af E.V. Hoegh, senere kaldet Dagor. Hos Zeiss kom dobbelt-protar og satsprotar, hvor man fik tre forskellige brændvidder hvis objektivet blev benyttet samlet eller for- og bagdel hver for sig.

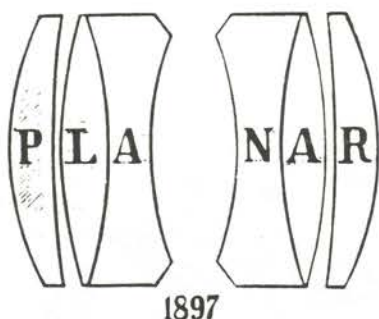
Dr. P. Rudolph udviklede i 1896 den berømte Planar. Det var en dobbelt-gauss konstruktion, med en lysstyrke på 1:3,6. Det stigende antal luftflader gav problemer med refleksion inde i objektivet, samtidig var prisen på de komplicerede dobbelt-objektiver stor.

I Budtz Muller's katalog 1895 kostede en Zeiss anastigmat serie II 1:6,3 på 300 mm, 305 kr, og en 590 mm ikke mindre end 800 kroner!.

I 1893 fremkom H.D. Taylor fra firmaet T. Cooke og Sons med en tripletkonstruktion også kaldet Cooke linse. Det er grundtypen for de usymmetriske anastigmater. Efter Planaren begyndte P. Rudolph at udvikle ud fra tripletten.

I 1899 fremkom Unar 1:4,5, som består af fire ukittede linser. På grund af refleksionsproblemer med otte glasflader eksperimenterede P. Rudolph med at kitte Unaren's to baglinser sammen. I 1902

førte dette til et objektiv kaldet Tessar, med en lysstyrke på 1:6,3. Objektivet gode anastigmatiske korrektion, en billedvinkel på op til 65 grader og rimelig pris i forhold til de kittede dobbelt-objektiver skulle sikre Tessaren en stor plads i fotohistorien.

1897

1902

Året 1901 tiltrådte en ung mand, som E. Abbe's assistent han hed Ernst Wandersleb (1879-1963). Denne arbejdede videre med Tessaren og fremkom i 1905 med udgaver på 1:4,5 og 1:3,6 med en billedvinkel på 40 grader.

Den Tessar 4,5, som kom på markedet i 1907 havde en lidt dårligere opløsning, men en bedre billedplanhed, end den oprindelige fra 1902. Wandersleb's Tessar 4,5 blev berømt som "Adlerauge der Kamera", (ørneøjjet).

P. Rudolph's Tessar 6,3 udgik kort efter. I Zeiss's 1907 katalog markedsføres den nye 4,5 Tessar som serie Ic i brændvidder fra 50 til 500 mm. Den gamle 6,3 Tessar, som serie IIB i brændvidder fra 40 til 590 mm. Desuden tilbydes nogle kameraer med navnet Palmos.

Der er minimum-Palmos 6x9 og 9x12, spalte-lukkerkameraer med fast udtræk. Stereo-Palmos 9x12, klapkamera med spalte-lukker.

Universal-Palmos 9x12 klapkamera med centrallukker.

Objektiv nr. 200.000 fremstilledes i 1912 og nr. 300.000 i 1918.

Til disse objektiver fremstillede Zeiss kun ganske få kameraer. Det var som objektivfabrik og underleverandør Tessaren blev kendt i et utal af kameratyper. Tolv år efter etableringen af fotoafdelingen overtog Zeiss det lille Palmos A.G. Jena. Zeiss producerede nu kameraer under navnet Palmos i perioden 1902 til 1909.

En europæisk finanskrise 1909 medførte en større sammenslutning af R. Huttig og Søn, Dr. R. Krügner, Emil Wunche samt Zeiss Palmos. Under navnet Ica A.G. med hovedsæde i Dresden, dannedes en stor koncern. Ica står for International Camera Co.

1912 Udvides ved at firmaet G. Zulauf og Co, Zurich kom ind i koncernen. Af andre tyske kamerafabrikker var der H. Ernemann, Dresden, C.P. Goerz, Berlin, Contessa Werke og Nettel Werke.

Lige efter krigen skete en ny sammenslutning, som i 1920 blev til Contessa-Nettel AG Stuttgart. Fra alle disse firmaer fremkom et meget stort og varierende program af kameraer, lige fra det helt simple til luksus tropekameraer. Især H. Ernemann havde nogle avancerede og teknisk meget spændende kameraer med i 1924 kataloget. Ermanox 4,5x6 cm med Ernostar 2,0 og spaltelukker, samt Bobette II til 35 mm rullefilm. Desuden kan nævnes Ernostar 1:2 42 mm og et format på 22x31 mm var langt forud i forhold til samtidens kameraer.

Situationen i Tyskland først i 20'erne med politisk uro og hyperinflation, må have bragt alle disse firmaer ud i håbløse forhold. Firmsammenslutninger var den måde mange virksomheder overlevede på.

En ny fusion i 1926 medførte at Contessa-Nettel Werke, Ernemann, Goerz og Ica blev sluttet sammen under et nyt firma, Zeiss Ikon AG med sæde i Dresden. I dette nye firma koncentreredes 30- 40 års erfaring samt talrige patenter indenfor området fotografering. Det nye firma havde over 120 forskellige kamera modeller på programmet. Mange blev hurtigt droppet, andre fortsatte til sidst i 1930'erne. Fra denne periode ser vi tidligere kendte kameraer fra f.eks. Ernemann og Ica nu bærende navnet Zeiss Ikon.

Objektiverne derimod forblev med de oprindelige navne som f.eks. Ernostar, Dogmar, Dagor, Hekla, Nettar o.s.v. Efterhånden forsvandt også disse navne. I 1929 kataloget fra Zeiss Ikon er det tydeligt, at Carl Zeiss Jena var hovedleverandøren af objektiver med det gammelkendte Zeiss navne som Tessar, Protar og Novar. De små rullefilmkameraer som Tengor, Ikonta, Cocarette, og Icarette fortrængte 9 x 12 pladekameraer til amatørbrug. I 1929 kataloget er der dog stadig mange pladekameraerne som f.-

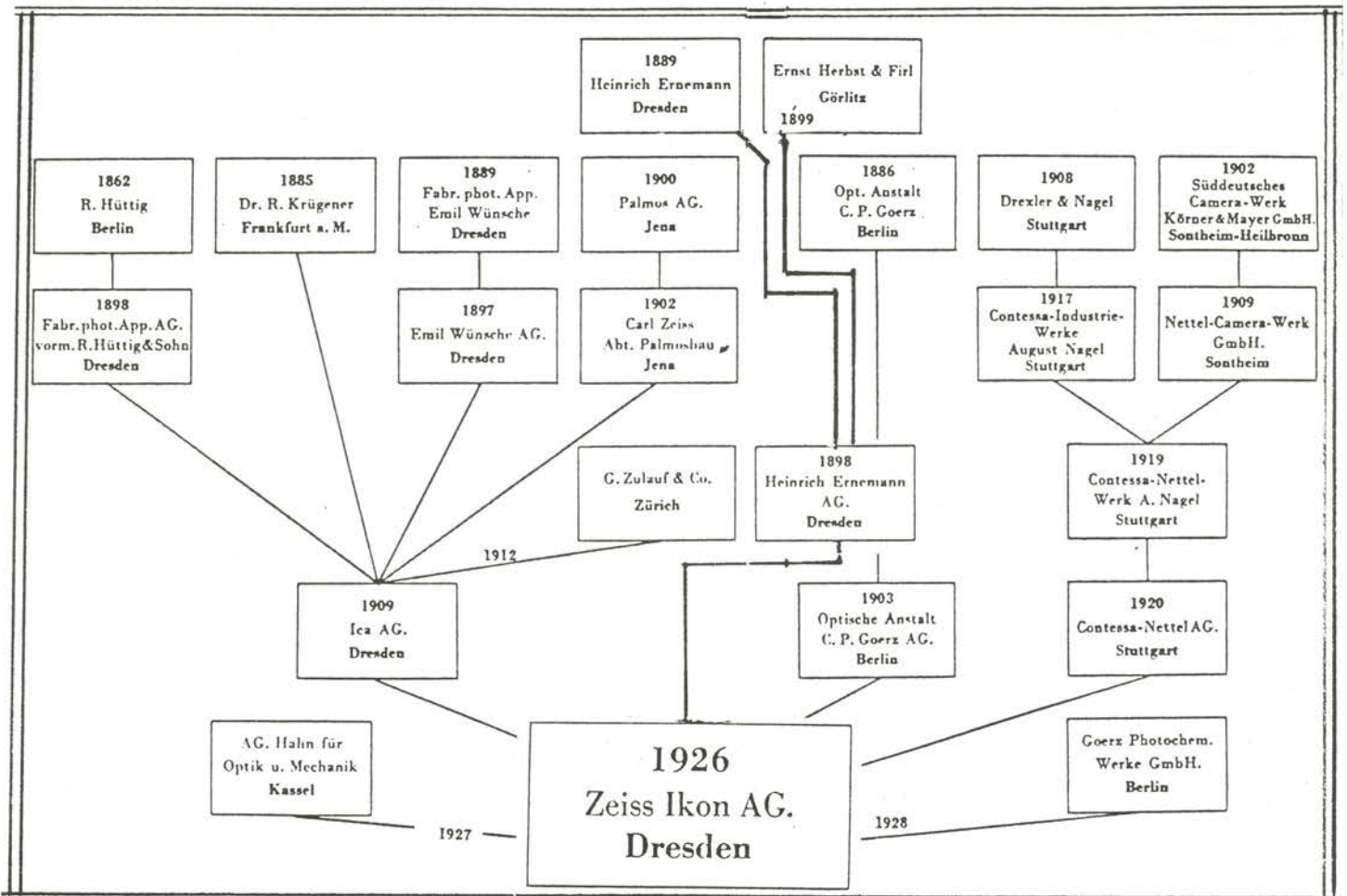
eks. Volta, Maximar, Trona, Favorit og Juwel. Ermanox føres i to størrelser 4,5 x 6 og 6,5 x 9 med Ernostar 1:8, 8,5 cm eller 12,5 cm. Af spejlreflex er der Ermanox Reflex og Miroflex.

Stereokameraer føres i otte modeller hver i flere størrelser. Af småbilledkameraer er der kun Bobette modellerne, som anvender upeforeret 35 mm film med et format på 22 x 31 mm. Film til 12, 24 eller 48 optagelser. Desuden tilbehør som en dagslysforstørrelseskonus til 7,5 x 11 cm og en lysbilledprojektor Bambino II. Kinooptager til 16 mm var også på programmet.

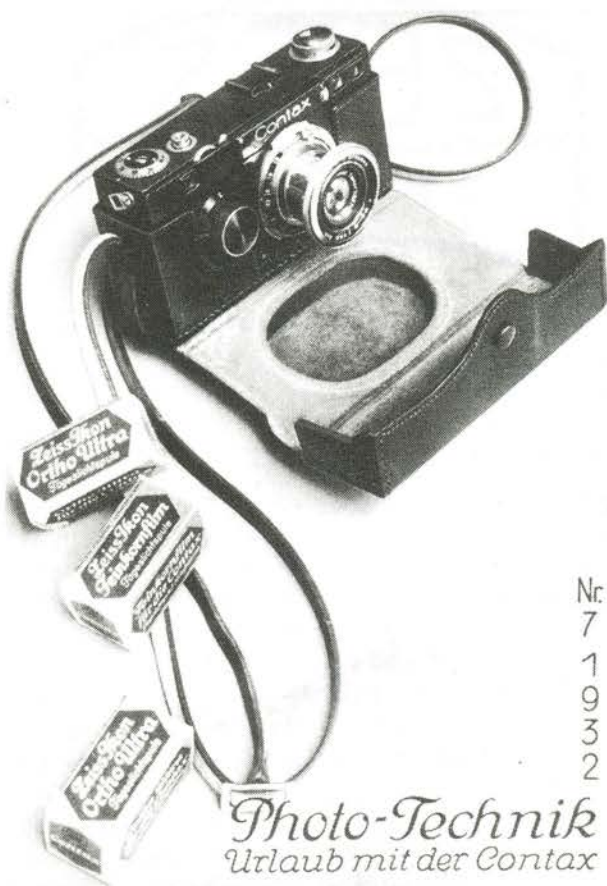
Det store udbud af kameraer i 1929 fik en brat ende på grund af de økonomiske forhold i begyndelsen af 1930'erne. Simp-

le små kameraer fremkom som Baby Box, der tog dobbelt så mange billeder på den gammelkendte VP 127 film, 16 stk. 30 x 40 mm. Kolibri og Baby Ikonta benyttede også det økonomiske 16 stk. format. De selvudfoldende Ikonta blev meget populære og kom i mange udgaver.

I 1932 kom Contax, det første 24 x 36 mm fra Carl Zeiss. Et teknisk avanceret kamera med koblet afstandsmåler og spalte-lukker fra 1/25 til 1/1000 sek. Året efter med lange tider med ned til 1/2 sek. Udskiftelig optik med 3,5 - 7,5 og 13,5 cm brændvidde. Lysstyrke normalobjektiver var af typen Sonnar 1:2 og 1:1,5 konstrueret af L.Bertele som også er kendt fra Ernostar f/1,8 objektivet i Ermanox-kameraet.

Stamtræ over Zeiss-Ikon AG, Dresden, 1926.

Nr.
7
1
9
3
2

Reklame for Contax.

Super Ikonta med koblet afstandsmåler fremkom i 1934. Modellen hed nr. 530 og blev leveret i tre størrelser. 1935 kom et særpræget kamera, det tøjede Contaflex kamera med indbygget belysningsmåler, udskiftelig optik og spaltetlukker. Samme år kom Ikoflex I, et simpelt tøjjet reflex-kamera til format 6 x 6 cm. Det blev et par år efter også til Ikoflex II og III.

1936 kom Contax II og III, den sidste med indbygget lysmåler. Rækken af objektiver nåede i 1938 op på 16 stk. Fra Tessar 1:8,28 mm til Fernbildobjektiv 1:8,500 mm. Desuden et stort tilbehørsprogram.

Super Nettel, et 35 mm kamera som er en blanding af Contax og Super Ikonta kom i 1934, to år senere kom Nettax som lignede en del, men havde udskiftelig optik. I 1938 kom Tenax I og II som havde hurtigoptræk til billedoptagelse i formatet 24 x 24 mm. Hverken Leica eller Robot savnede konkurrence fra Zeiss Ikon.

En Leica IIIb med Xenon 1,5/50 mm kostede i 1940 1.228 kr., en Contax III med Sonnar 1,5/50 mm ca. 1.800 kr.

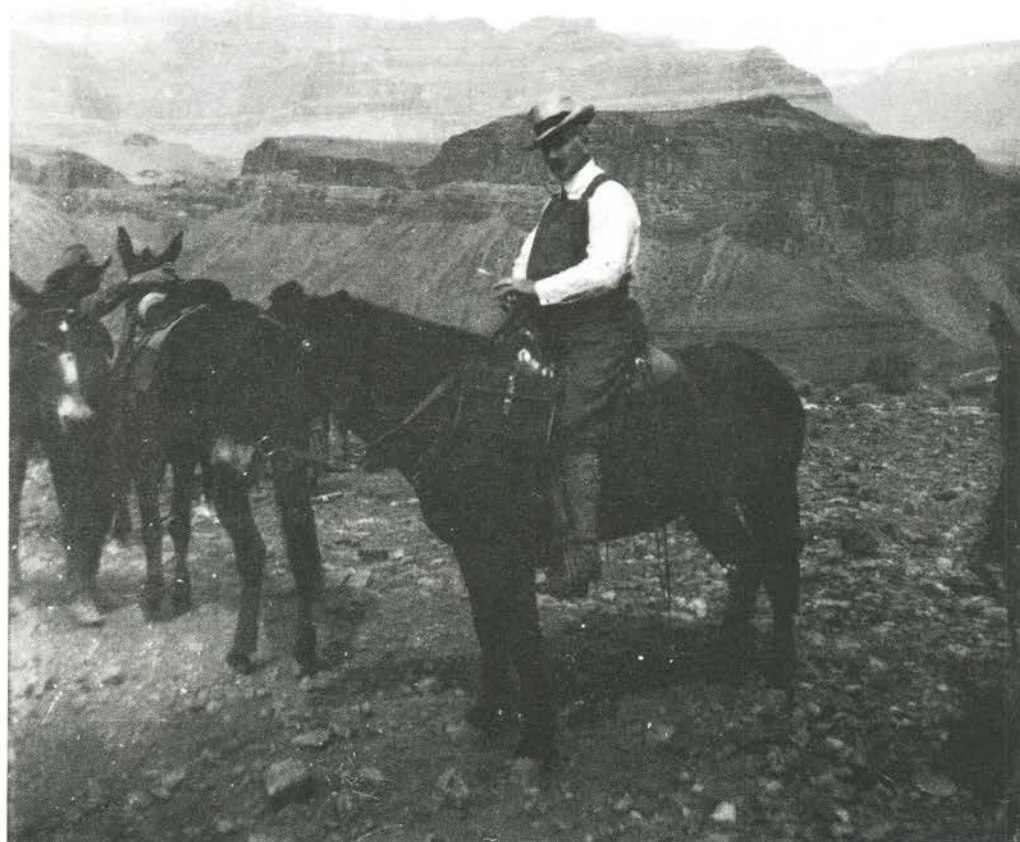
I de første krigsår blev der produceret kameraer hos Zeiss Ikon, men det hele fik en bradt ende, da amerikanerne sønderbombede Zeiss Jena fabrikken hen mod krigens slutning. De rykkede senere ind i Jena og medtog mandskab og materialer, som dannede grundlaget for en ny Carl Zeiss fabrik i en lille by nær Stuttgart. Jena kom til at ligge i østzonen, hvor fabrikken blev genopbygget som VEB Carl Zeiss. Men det er en anden historie, som vil blive bragt i en efterfølgende artikel.

Kildeangivelse:

Felix Auerbach: Das Zeiss Werk. 1914.
Zeisskataloger 1907 og 1929 (F.B.)
DB. Tubbs: Zeiss Ikon Camera 1926-39. ■

STEREOSKOPKLUBBEN

Peter Elfelt i U.S.A.

Dette usædvanlige stereobillede af Kgl. hoffotograf Peter Elfelt er optaget i Grand Canyon U.S.A. 1915.

Samling: Andreas T. Mørch

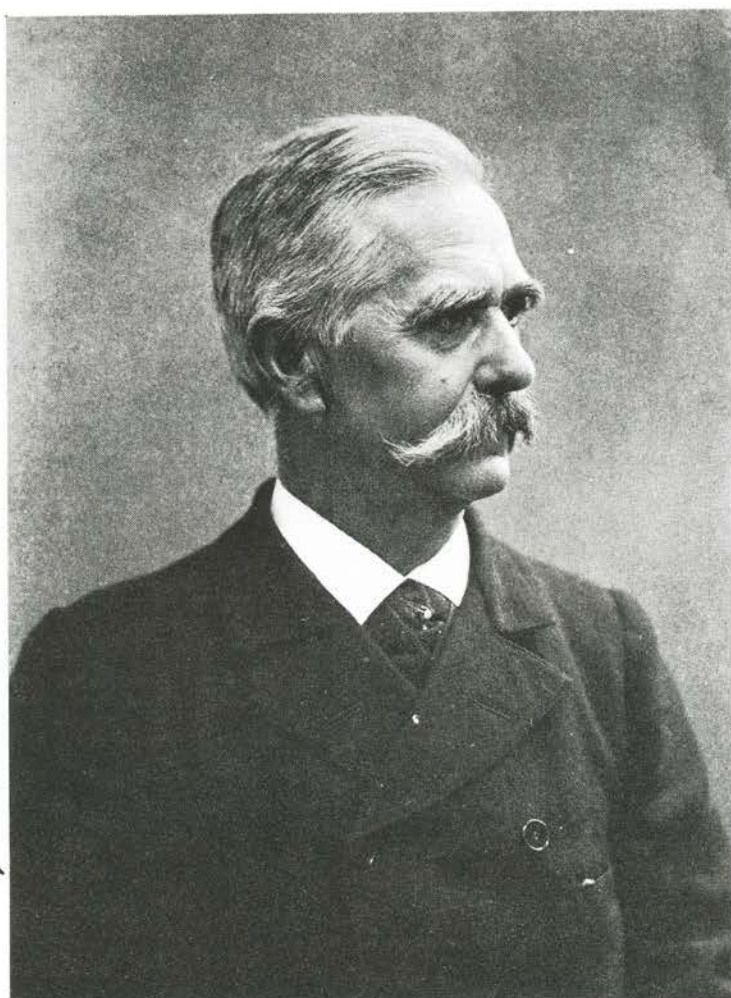
DANSK MUSEUMSTJENESTE

Istandsættelse af Ancient Fotografi, Daguerreotypier og Grafik for Arkiv, Forskning og Udstillinger, m.m. Tekniske Artikler.

RØDKÆLKEVEJ 118. DK 2600. Tlf. 02 45 65 85

CHR. NEUHAUS
KJÖBENHAVN.

Christian Neuhaus

Store Kjøbmagergade N° 14.

John Philipp - Fl. Berendt

Christian Rasmus Neuhaus (1833-1907) blev født i København. Han kommer i glarmesterlære som 12 årig, og i den forbindelse kommer han ofte i de fotografiske atelierer i byen. På det tidspunkt har der været omkring 100 fotografer i hovedstaden. I slutningen af 1850'erne bliver han for alvor interesseret i det fotografiske håndværk. Han får ansættelse hos den kendte fotograf Rudolf Striegler (1816-1876), som netop er blevet Kgl. Hoffotograf. Hos denne dynamiske og dygtige fotograf får Neuhaus en grundig oplæring som får stor betydning for hans senere succes.

Hos Striegler lærte han hvorledes man optog og fremstillede de nymodens visitkort fotografier, som denne indførte i Danmark. Strieglers indtægt i 1862 var på over 10.000 rigsdaler, en anseelig sum penge dengang. Rudolf Striegler havde også et strygende salg af fotografiske prospekter af hovedstaden. Disse billeder blev solgt dels fra hans atelier, men også fra byens boghandlere, bl.a. Trydes boghandel i Bredgade. Efterhånden fik Neuhaus lyst til at åbne sit eget atelier, men midlerne var små, så hans første atelier er meget beskedent indrettet i en åben gård med lærredstag

i Nyboder kvarteret. Trods de beskedne omgivelser får Neuhaus straks stor søgning, og inden året er omme flytter han til større og bedre lokaler på adressen Købmagergade 14. De næste 25 år bliver meget aktive og indbringende for Neuhaus. Mere end 100.000 billeder bliver optaget, de fleste portrætter og figurbilleder. Da behovet for at se på fotografier var enormt på den tid, gik Chr. Neuhaus ud i Kongens København for at fotografere og fastholde begivenheder, men også for at lave prospekter af byens smukkeste steder. Takket være dette initiativ har vi bevaret en række enestående tidlige fotografier af byen. Disse prospekter solgtes enkeltvis eller indsat i forskellige typer albums. Billedernes tekniske standard var meget høj, og efter mere end 100 år er de fleste, man finder, stadig friske og klare at se på! En del blev lavet på albumin papir, hvilket giver dem en særlig varm og nostalgisk glød. De her viste billeder er fra et sådant album, som John Philipp har været så heldig at finde.

1894 overtages atelieret af hans mangeårige medhjælper Oluf W. Jørgensen. Fra 1899 skifter atelieret navn til Chr. Neuhaus Eftf.

To af Chr. Neuhaus allerførste børneoptagelser fra Nyboder!

Københavns første hovedbanegård beliggende omtrent der, hvor den nuværende ligger.

Vesterbrogade set mod den indre by.

Københavns første rådhus opført 1805-15.
Optagelse fra ca. 1865.

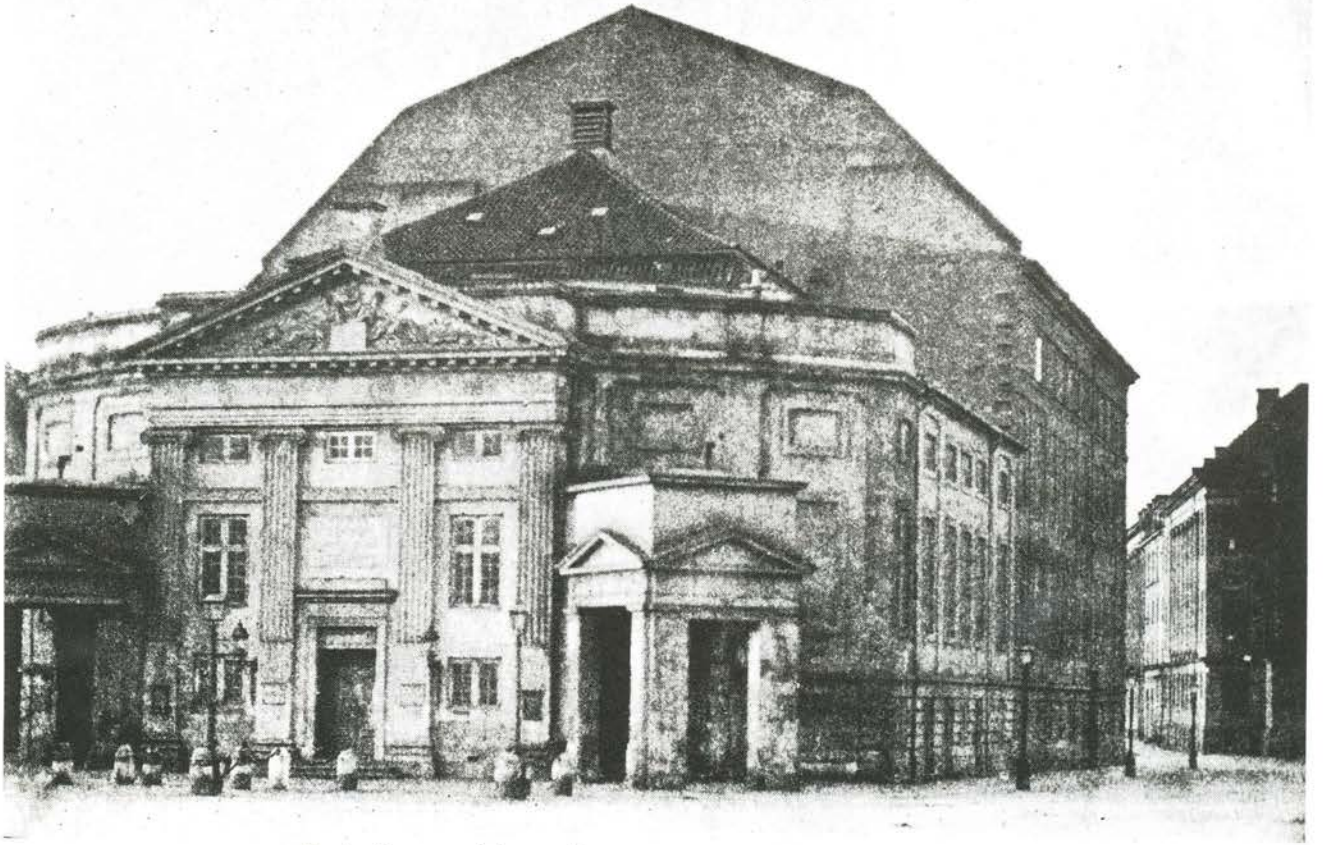
Gammeltorv fotograferet omkring 1860.

Vesterports Gab. Ca. 1863.

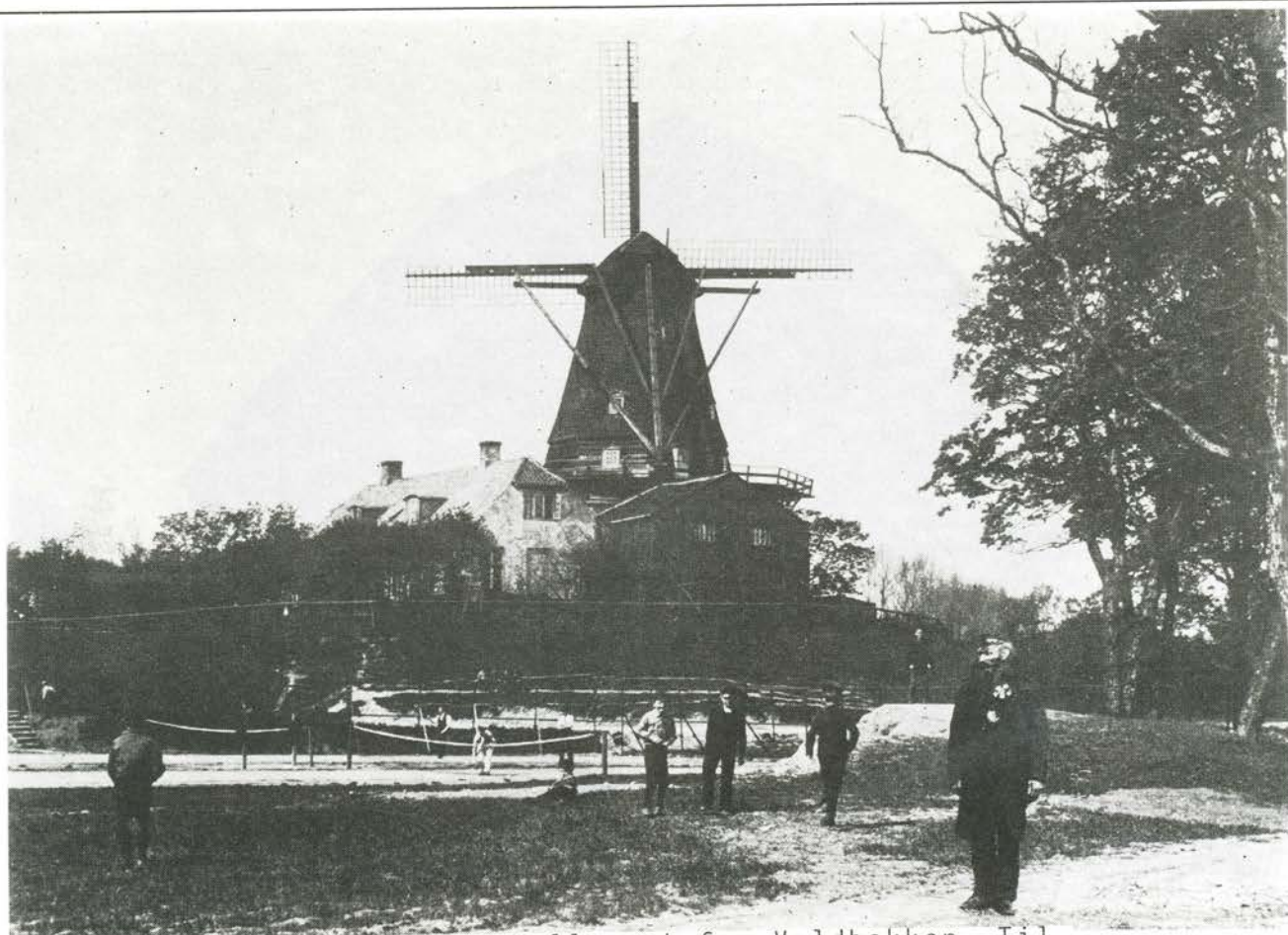
Broen ved Nørreport. Nedrevet 1873. Ca. 1865.

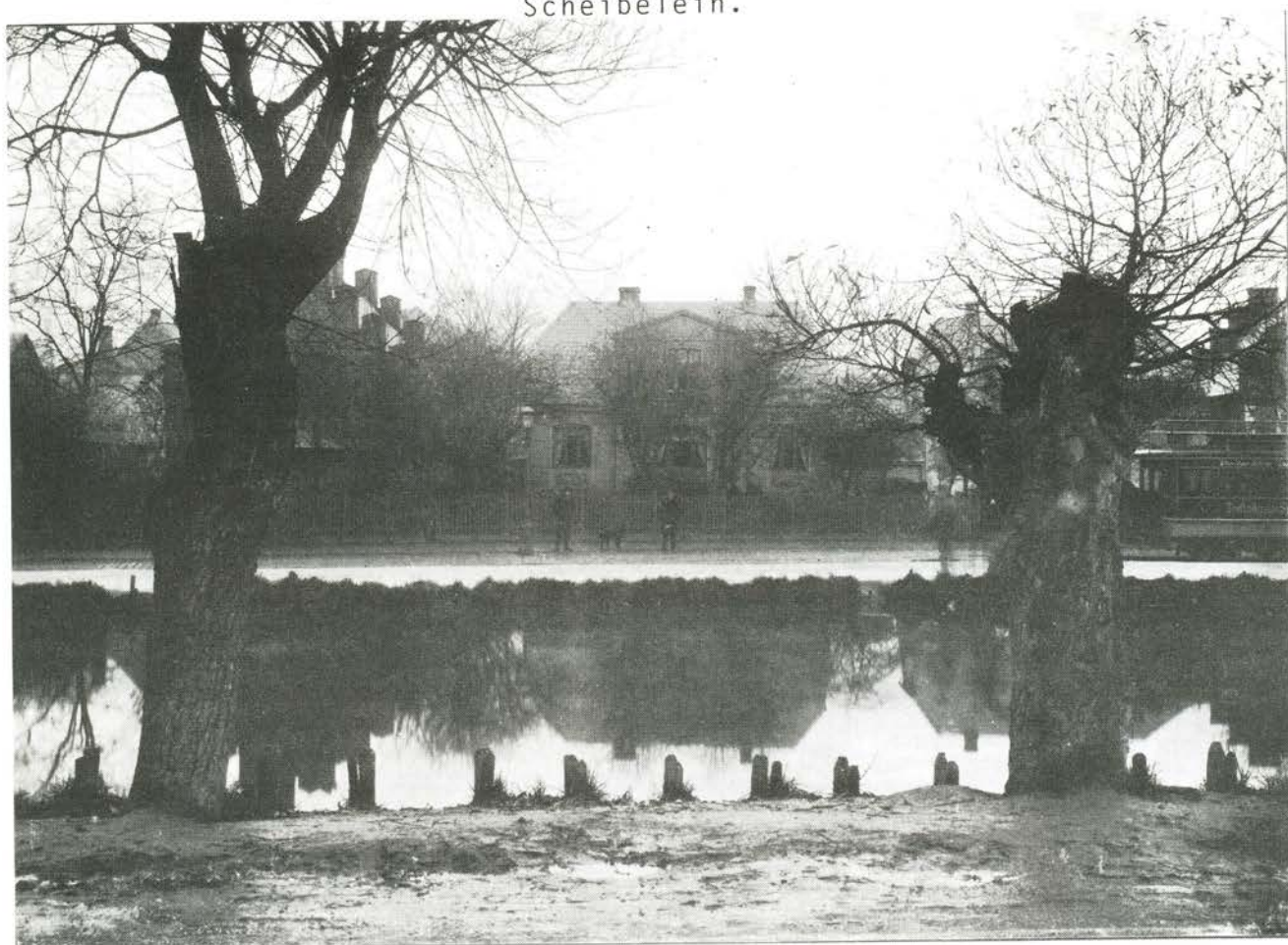
Det Kongelige Teater opført af arkitekt
Harsdorff 1792. Nedrevet 1873. Ca. 1857-65.

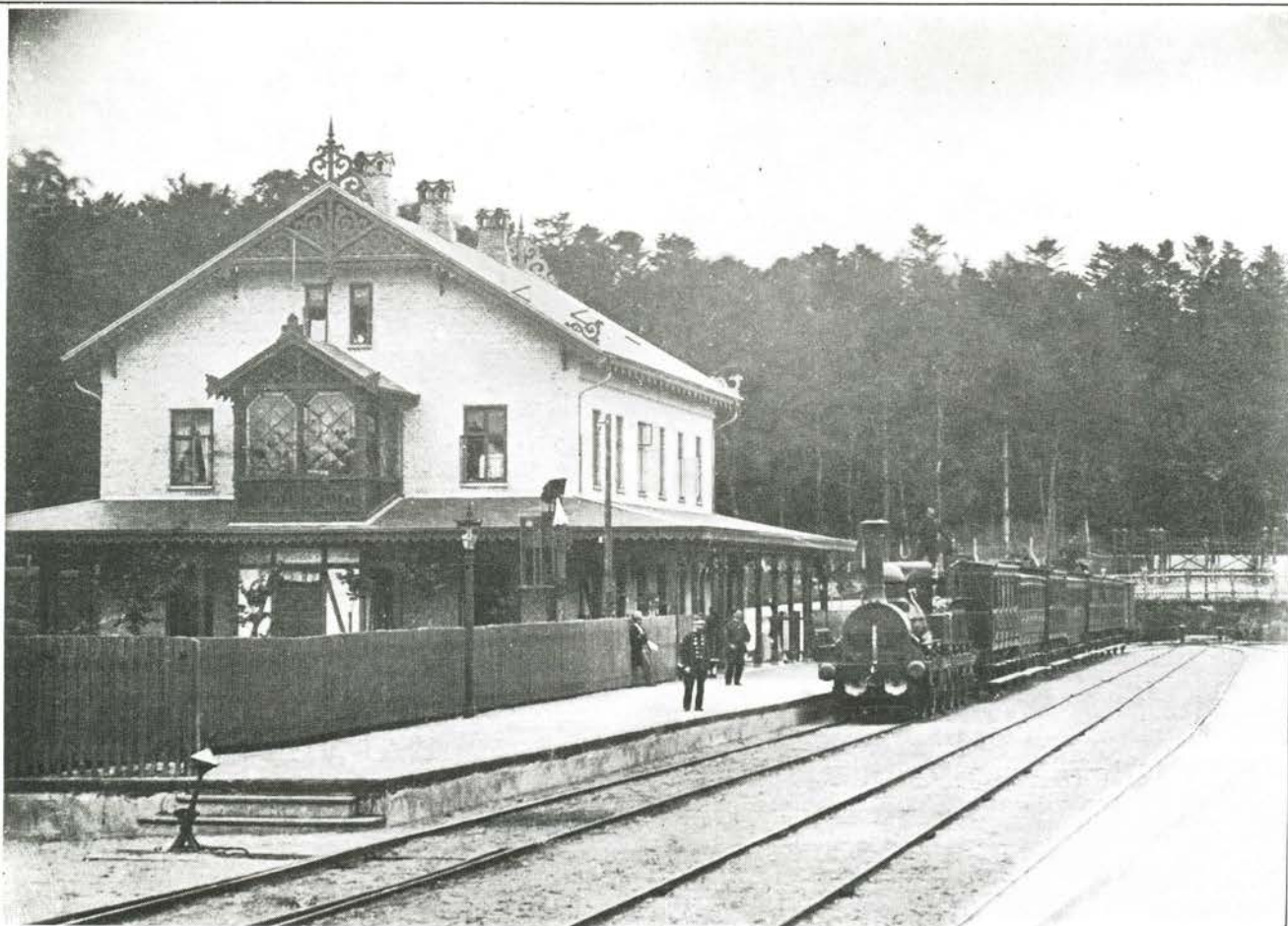
Kongens Nytorv med Hotel d'Angleterre.
Ca. 1868-70.

Dronningens Mølle set fra Voldbakken. Til højre i billedet en af byens originaler, Scheibelein.

Ladegaardsvejen ved Ladegårdsåen ca.1880.

Klampenborg jernbanestation ca. 1863-64.

Røde port - indgang til Dyrehaven.

Traktørstedet "Over Stalden" i Charlottenlund.
Nedbrændt 1875. Fotograferet ca. 1865.

Bellevue badehotel ca. 1865.

Samling: John Philipp

Bjørn Ochsner in memoriam....

Æresmedlem i Dansk Fotohistorisk Selskab, førstebibliotekar ved Det Kongelige Bibliotek, Bjørn Ochsner, sov stille ind fredag den 24. marts.

Bjørn Ochsner vil blive husket for sit livslange arbejde med at indsamle og opbygge en af Europas fineste fotografiske billedsamlinger.

Denne kulturskat, som vore billedskabende medier daglig nyder godt af, er vi ham stor tak skyldig!

Bjørn Ochsner skal også mindes for pionerværket "Fotografer i og fra Danmark til og med år 1920".

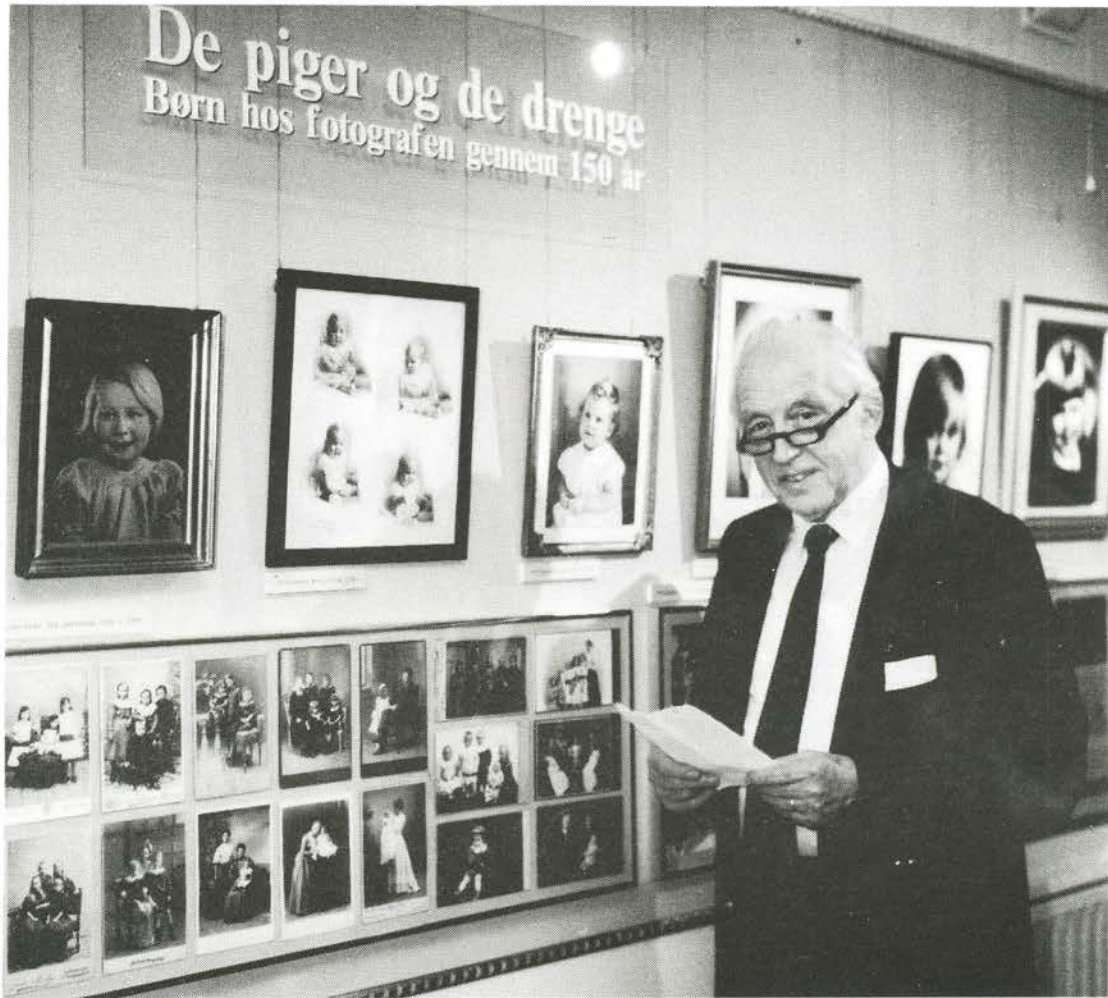
Vi føler en forpligtelse til at følge hans livsværk op, og meget tyder på, at mulighederne er til stede.

Tabet af Bjørn Ochsner er smerteligt, men hans 79 aktive og inspirerende år, har givet andre lyst og vilje til at stræbe mod det endelige mål - et fotografisk billedmuseum i Danmark, som et supplement til Danmarks Fotomuseum i Herning.

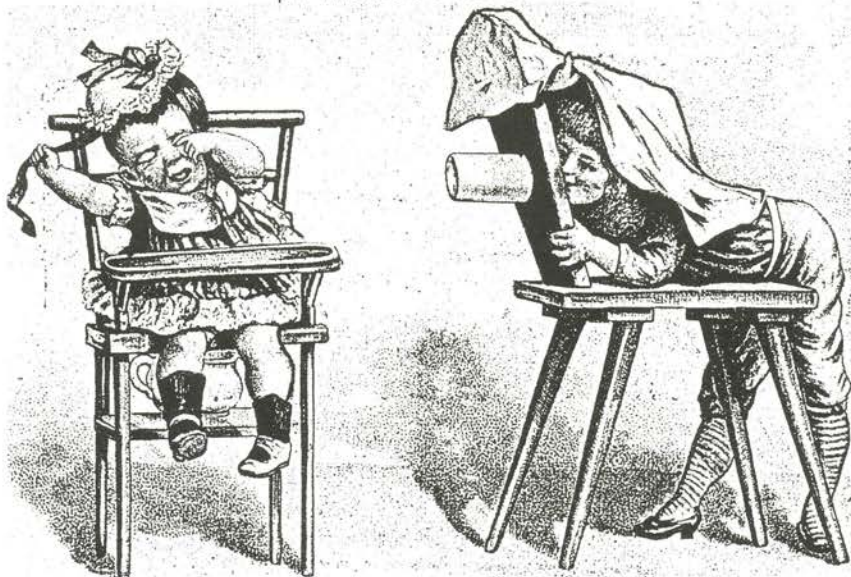
TAK Bjørn Ochsner - må dine tanker og ildhu leve i os!

De piger og de drenge

Børn hos fotografen gennem 150 år

Fhv. fotohandler Jørgen Gregersen åbnede udstillingen. På væggen ses bl.a. et portræt af prinsesse Margrethe fra 1942 med "prinsesse-krøllen".

Vi ka' selv!

Danmarks Fotomuseum har igennem årene ved køb og gaver, især en donation fra fhv. fotohandler Jørgen Gregersen, erhvervet en større samling fotografier af børn. I anledning af fotografiets 150 års fødselsdag viser museet en særudstilling under mottoet "De piger og de drenge", børn hos fotografen gennem 150 år.

På udstillingen er ophængt mere end 550 billeder, som viser børnefotografiets udvikling - daguerreotypier fra fotografiets egen barndom i 1840'erne via ambrotypier, som var fotografier på glas, samt de smukke saltpapirbilleder efterfulgt af andre specielle fotografiske teknikker, frem til nutidens farvefotografier. Hovedparten af de udstillede billeder er dog cabinets- og visitkort billeder fra perioden 1860 frem til kort efter den første verdenskrig.

Store fotografier af børn er sjældne. Derfor er det lidt af en begivenhed at se forstørrelser i formatet 50 x 75 i passepartout.

I det forrige århundrede var forstørrelsesteknikken meget ringe, samtidig med at forstørrelser var kostbare. Først et godt stykke op i dette århundrede bliver det almindeligt at lave forstørrelser. I velstående familier blev sådanne billeder ofte givet som gaver til jul, fødselsdage og ved dødsfald. Udstillingen viser flere eksempler herpå.

Det tjener Sigfred Løvstad til stor ære, at udstillingen er arrangeret på en pædagogisk fortræffelig måde. Løvstad og hans dygtige medhjælpere har fortjent "5-fotohuer".

De kære børn kan ses helt frem til slutningen af 1989!

4 1/2 årige Abeline, krammer sin dukke Petra - rar at have netop nu - hvor fotografen med sin mærkelige "kasse" beder hende om at stå helt stille.

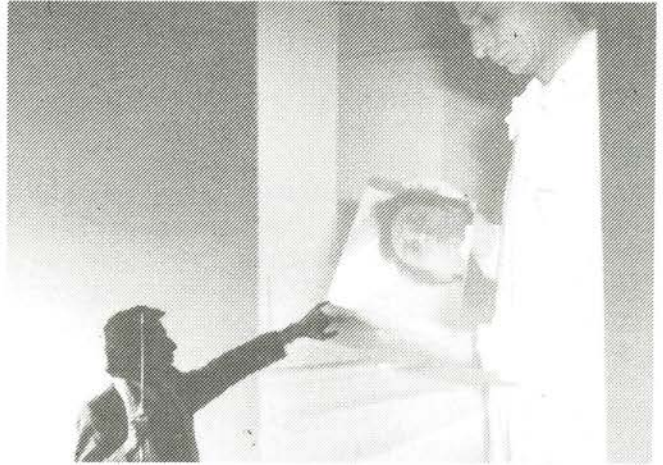
Foto: Sigfred Løvstad

MUSEET FOR FOTOKUNST

Foto: Poul Pedersen

Sigfred Løvstad

Daguerreotypi-seminar i Odense

Patrick Bailly Matre-Grand beskriver sin arbejdsgang (proces).

Poul Pedersen

I Week-enden 4.-5. februar afholdtes et velbesøgt seminar på Brandts Klædefabrik i Odense. Arrangør var Museet for Fotokunst!

Selve seminariet bestod i en række foredrag og demonstrationer. Den franske daguerreotypist, indledte med at demonstrere sin fremgangsmåde ved hjælp af en serie dias. Det foregik på engelsk, stærkt støttet af meget "franske" arbejdsvælgelser.

tre parisiske daguerreotypi-prospekter beundres af Lis Steincke.

Anker Sjøgren demonstrerer, hvorledes et daguerreotypi bør renoveres.

I forbindelse med seminaret afholdt man to spændende udstillinger med dels ældre eksempler på daguerreotypier, udlånt fra Det kongelige Bibliotek og fra Danmarks Fotomuseum i Herning, desuden enkelte lån fra private samlinger. Og dels, og ikke mindst - en fremragende samling af nye daguerreotypier, udført af den franske fysiker, maler og foto-graf Patrick Bailly-Maitre-Grand. Denne samling nærmere beskrevet af Henrik Wivel!

Flemming Berendt, D.F.S., fortæller om temanummeret "Lysets Spor" ved Odense-seminaret.

Herefter causerede Flemming Berendt om fotografiens tidligste historie, som viste sig, at strække sig betydeligt længere tilbage i tiden end til 1839 - det årstal, der danner grundlaget for markeringen af fotografiets 150 års fødselsdag.

Flemming Berendt viste en lang række satiriske billeder fra 1839 og de nærmeste år deromkring, og herefter en række spændende og sjældne daguerreotypier,

flere af dem ikke tidligere vist. Flere af disse gamle optagelser vil vi nok komme til at høre nærmere om i Objektiv. (Sept.-nr. F.B.)

Senere på dagen, hørte vi om opbevaring, identifikation, restaurering samt meget mere, og om søndagen viste Patrick Bailly-Maitre-Grand rundt på sin udstilling, hvorefter der var praktisk demonstration af rensning af angrebne daguerreotypier. ■

3. marts - 16. april:
Aenne Biermann:
»Fotografier 1925-33«
(Vesttyskland)

Stilleben, portrætter m.m. af det genopdagede kvindelige talent, hvis avantgarde-værk for en stor del konfiskeredes af nazisterne. Tilrettelagt i samarbejde med Museum Folkwang, Essen.

17. marts - 23. april:
Fritz Henle:
»Amerika - et tema med variationer«
(USA)

Den 80-årige tyskkødte fotograf, der i 1936 immigrerede til Amerika og blev berømt som »Mr. Rollei«, har selv sammensat dette portræt af sit nye fædreland.

Vi bringer her den foreløbige plan for udstillinger 1989 på Museet for Fotokunst

tlf. 09-137902, Brandts Passage 37 & 43, 5000 Odense C.

20. april - 28. maj:
Per Bak Jensen, 1989
(Danmark)

Fotografens statement: »Idag er det ikke kun teorier og billeder, der interesserer mig. Det er selve det rum, fotografien har skabt, et sted inde i mig som jeg nu udforsker. Fotografi står idag for mig som forbindelsesbro til dette rum, hvori min længsel bor.«

Støttemedlemskab, Museet for Fotokunst (indbefatter et års entré samt abonnement på KATALOG, m.fl. fordele): kr. 300,-.

Henvendelse: Boghandelen, Brandts Klædefabrik,

2. juni - 9. juli:
Henry Peach Robinson
(England)

1850'ernes victorianisme i kunstfærdigt arrangeret fotografi af en af fotohistoriens store koryfæer.

14. juli - 23. august:
Germaine Krull
(Frankrig)

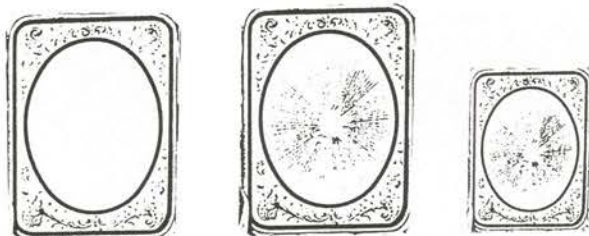
2. september - 15. oktober:
Thomas J. Cooper
(USA/Skotland)

2. september - 15. oktober:
Danske Billedkunstnere
fotograferer.
(Det søjlefrie rum)

21. oktober - 2. december:
Fotoskulptur
(Erik Gramm-Hansen,
Björn Ross m.fl.)

Skyggespil

Henrik Wivel

Det er 150 år siden at Louis Jacques Daguerre for første gang frøs mennesket fast som skygge. Ikke i fotografiet, der fulgte siden, men i den opfindelse, som fik hans navn: daguerreotypiet. Her lader mennesket sig ane som negativ på en forsolvet kobberplade.

En verdensbegivenhed, der varslede fotografiets komme og beseglede maleriets skæbne. Herefter var der andre veje til at gengive verden end de bildende kunstners.

Patrick Bailly-Matré-Grand

Museet for Fotokunst på Brandts Klædefabrik fejrer begivenheden ved at vise billeder af en af de få i nutiden,

som behersker Daguerres vanskelige teknik, den 47-årige franskmænd Patrick Bailly-Maitre-Grand.

I 1970 opgav han en akademisk karriere for at hellige sig billedkunsten, i første omgang som maler og siden som fotograf. Og herfra fandt han vejen ned til ur-formen så at sige, daguerreotypiet. En vanskelig vej, dyr og farlig: Billedet kaldes frem i kobberpladens sølv ved hjælp af kviksølvdampe, og pladen kan ikke, som den fotografiske film gøres til genstand for kopier.

Den er unik.

Udstillingen viser en suite af Patrick's daguerreotypier og dertil en række af hans helt ejendommelige fotografier taget under de særeste forhold. Det er en smuk udstilling. Forfærdende smuk.

I SØLVETS SKYGGESPIL.

Den franske filosof Roland Barthes beskrev fotografiet: "en primitiv arena, som et levende billede, gengivelsen af et ubevægeligt og sminket ansigt, under hvilket vi ser de døde".

AKTIVITETS OVERSIKT 1989

APRIL

5.4.- Preus Foto-
25.6. museum,
Horten ASLE SVARVERUD

MAI

5.5.- Fotogalleriet

JUNI

1.04. Røros "DYR" v/OLAV LØKKE

28.6.- Preus Foto-
3.9. museum
Horten Utstilling: KONKURRANSEBILDER fra SELSKAP FOR FOTOGRAFI

Døden kikker altid med i billedet. Og intet sted tydeligere end i daguerreotypiet.

I sølvets skyggespil er mennesket hele tiden på vej til at forsvinde. Et forhold der i Daguerres samtid kostede store overvindelser for de mennesker, som lod sig portrættere. Således huskes det berømte daguerreotypi af Bertel Thorvaldsen, hvor han gør det italienske horn tegn for at beskytte sig mod kameraets onde øje.

Thorvaldsen var, som mange andre, bange for at daguerreotypiet skulle tage hans sjæl. Og han viser besværgende djævelskabet fra sig. I dag, for en kunstfotograf som Patrick Bailly-Maitre-Grand, bliver netop dette, sjælen, den mærkelige transparens i daguerreotypiet, det egentlige og interessante. Thi heri ligger daguerreotypiets store skønhed og gru. Det fastholder på en helt anden måde end fotografiet det hemmelige i verden, det åndfulde og anelsesfulde, som ellers ikke lader sig fastholde.

Patrick Bailly-Maitre-Grand afbilder ikke mennesket, men det menneskeskabte: Bygninger, smedjernsgitre, gadelygter, telefontråde og den mørke ornamatik, der tegnes mod mure og porte. Hans billeder er moderne, ganske uomtvisteligt. De rummer hele det 20. århundredes frygtelige viden om døden og den atomare trussel i sig.

Æstetisk er de forfinede, men de rummer også de mørke silhouetter, som den brændende hede lod tegne mod murene i Hiroshima og Nakasaki i 1945 - i menneskets billede. ■

AUGUST

9.8.- Preus Foto-
29.10. museum
Horten Utstilling: "DET BEGYNTE MED EN SØLVPLATE". Daguerreotypier.

21.- Elveseter,
26. Bøverdalen Seminar: BRUCE BARNBAUM

17.8.- Fotogalleriet Utstilling: "EN NY GENERASJON FOTOGRAFER" Kollektivutstilling "unge" uetablerte fotografer

19.8. Henie Onstad
Kunstsenter
Høvikodden HOVEDARRANGEMENTET
KLOKKEN 12 HEVER ALLE GLASSENE
SKÅL FOR FOTOGRAFIET!
18.- Oslo
20. VG/Knut Førund
NORSK SELSKAP FOR FOTOGRAFI

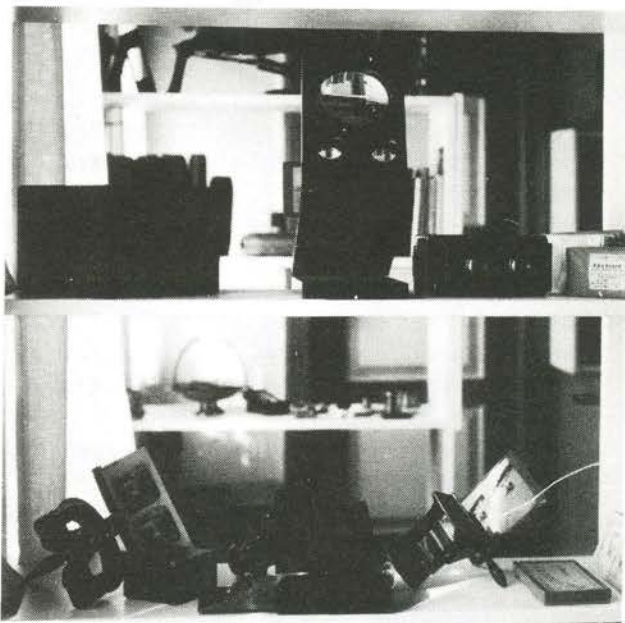
Bogøgård

med de mange aktiviteter

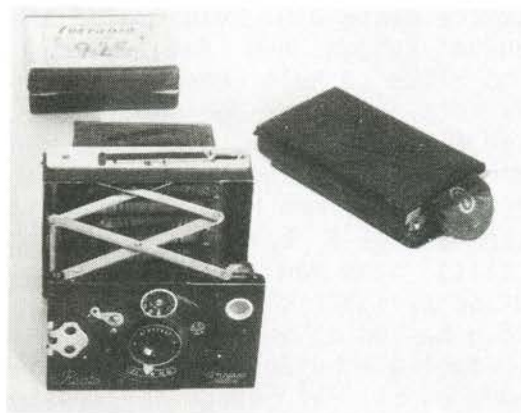
Dette har intet med fothistorie at gøre, og dog! Hvis man i den kommende sommer har tænkt på at feriere i Jylland, var det måske en idé at forlade hovedlandet ad søvejen og besøge Elly og Finn Krogh på Læsø. Her kan man finde, udover den skønne natur, tro det om du vil, et fotomuseum! Da den øvrige familie sædvanligvis vil noget ganske andet, kan der bydes på overnatningsmuligheder, "underground Ice Cream" uden tilsætningsstoffer, antikviteter, også den rene vare, herudover kan der bydes på helseklinik, fodpleje, solarium, massage, ansigtspleje og kropspoleje samt under vandmassage i boblebassin. 5 værelser til udlejning, alt lanceret under mottoet foto- og kropspolejeferie til "undergroundpriser". For at ikke det hele skal være den rene bedrøvelighed, kan det flotte fotomuseum beses ganske gratis! Herudover findes der en 8 og 16 mm biograf, samt muligheder for at anvende et fuldt moderne mørkekammer (foto-ekskursion). Finn Krogh anbefaler interesserede at ringe, gerne i god tid, og fremkomme med deres ønsker, ideer og planer for et kortere eller længere besøg.

TELEFON: 08 49 94 15.

BOGØGAARD, BOGØGAARDSVEJ 9,
9950 VESTERSØ HAVN.

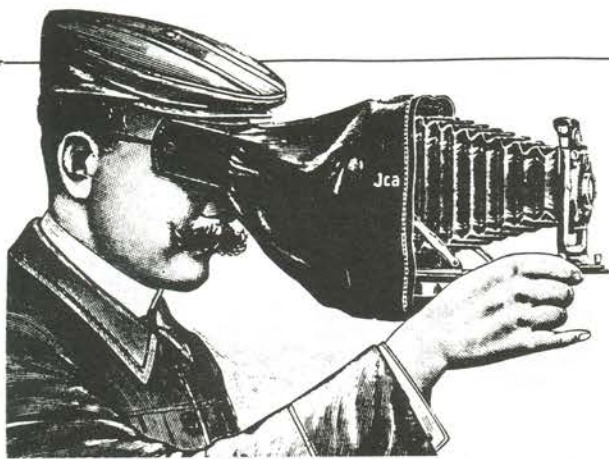

Diverse stereokameraer

4,5x6 cm. glaspladekamera

Et udsnit af fotomuseet.

Mødereferat

Flemming Berendt

OKTOBER MØDET:

Carl Zeiss, stifteren af et optisk imperium, hvis glans stadig stråler gennem kronglassets perfekte slibning, var aftenens emne. Niels Resdahl-Jensen boltrede sig i emnet ved hjælp af ord og billeder - intet øje var tørt!

Zeiss koncernens velsignelser var ubegrænsede. Selv under nazitiden fra 1939-45 forstod man præcisionskursens sejlskud.

Kyndigt og klart fortalte Niels om de enkelte Zeiss produkters fortræffeligheder - trods teknikkernes ofte besværlige løsninger - en økonomisk bet, i konkurrencen med japanerne. En diasserie fra Bradford-Museet i England afsluttede aftenen.

Ca. 35 fremmødte medlemmer fik en udbytterig aften i selskab med en teknisk vidende og entusiastisk "mekanik-mand". Dias og lydbånd kan rekvireres fra redaktionen.

NOVEMBER MØDET:

Desværre måtte G.O. Svane melde afbud på grund af sygdom, men det lykkedes at få de to ikke så helt ukendte herrer, Mogens Koch og Jesper Johnsen, til at komme og fortælle os om, hvorledes man selv kan renovere et daguerreotypi - ikke den bedste metode, men hvis man endelig selv ønsker at gå i krig med sagen, fik vi fortalt, hvad man skal være sig for, samt de øvrige risici.

Kyndig besked og vejledning fra folk som til daglig arbejder med disse ting. Vi glæder os til at besøge Konservatorskolen i næste måned og håber, at mange vil møde op. Beskrivelse af renoveringsprocessen vil blive trykt her i bladet på et senere tidspunkt.

»Dit og Dat«

JANUAR MØDET:

Ole Schelde havde forberedt sit indlæg om Leitz firmaets historie og dets produkter godt og grundigt. I næsten to og en halv time blev man konfronteret med disse mekaniske vidunderes fejl og dyder.

En mesterlig gennemgang af apparater og tilsvarende tilbehør blev fulgt op af en diasserie. Alle fik svar på næsten alt! Ole's mange rejser til "Mekka" afspejlede sig i en række morsomme/alvorlige historier og anekdoter om den legendariske families liv og levned. "Rigets storhed og fald".

Tak til Ole Schelde for et stort forbedrende arbejde.

FEBRUAR MØDET:

Mogens von Haven havde tilrettelagt sit fotohistoriske indlæg således, at vi fik et sandfærdigt billede af en free-lance pressefotograf's liv og levned.

Af skæbnen var Mogens programmeret til at blive den fotografiske referent fra sin tidligste ungdom. Da en medfødt dovenskab kombineret med en glubende appetit på tre af livets ubestridelige goder, vin, kvinder og sang passede som hånd i handske, valgte han det barske free-lance job.

Om han har kunnet dyrke dovenskabens ret maget, er nok tvivlsomt - hvad de tre andre ting angår, må vi da håbe, at han har nydt det!

Det kongelige Teater, Den kongelige Danske ballet var et af hans flash-punkter her i tilværelsen. Gennem et langt liv har Mogens fulgt disse springende gratier og fanget dem med sit kamera på mesterlig vis.

En lang diasserie 6x6 cm. blev blæst op til 3x4 meter - et imponerende skue i spring, dans, fest og farver. Billederne er nu ved at være fotohistoriske, optagne med et kamera, hvis teknik var enkel og effektiv. Ganske befriet for de teknologiske "udskejelser" fra overdrevet.

En festlig og fornøjelig aften sammen med en barsk, robust, hyggelig og livsglad ældre herre - hvis otium stadig holdes i kog ved hjælp af bogstavskombinationen V.K.S.....

TAK til Mogens og frue!

LYSETS SPOR. Flemming Anholm

MARTS MØDET:

Aftenes hovedperson var Ida Haugsted, der livfuldt og veltalende berettede om sine studier og fund vedrørende den initiativrige Christian Tuxen Falbe og hans forbindelse med Christian VIII på grund af Daguerrres opfindelse. Hendes studier førte til et sam-arbejde med Flemming Berendt og resulterede i det temanummer, "Lysets Spor", som udkom for få dage siden. Foredraget hilstes med livligt bifald af de ca. 50 medlemmer, der deltog i mødet, samt indbudte gæster, blandt andre Hans Berggreen fra Det kongelige Bibliotek og rektor Helge Brinch Madsen fra Konservatorskolen. Som tak for sin indsats fik Ida Haugsted overrakt et daguerreotypi og en kurv med rødvin. Efter foredraget blev der budt på lidt at drikke og tillige på en udstilling af fremragende gengivelser af daguerreotypier, fremstillet af bl.a. Det kgl. Bibliotek, Poul Pedersen og Flemming Berendt. Da man med rette havde ventet et ekstra stort fremmøde til denne aften, var der lejet et større lokale end det, vi sædvanligvis benytter, og der var derfor efter foredraget god lejlighed for de tilstedeværende til at bevæge sig rundt og komme i kontakt med hinanden, hvilket ikke er så nemt under de snævre forhold, der ellers er normen ved vore møder.

Materialet bag temanummeret studeres grundigt.

Mere end 50 medlemmer mødte op.

Et Daguerreotypi, blomster, vin og bifald til Ida.

Foto: Ole Schelde

De mange seværdigheder bliver nøje gennemprøvet. Danmarks Fotomuseum er blevet medlem af klubben!

Erich Kirschner fortæller om dybdevirkning m.m.

Randbøldal.

Lørdag d. 19. nov. 1988 havde 'Jyllandsafdelingen' indkaldt til loppemarked i Randbøldal.

De mange fremmødte lyttede andægtigt til et foredrag af "Stereoklubben"s formand, Eric Kirschner, som gribende fortalte om

de usigelige glæder ved at se dobbelt! 3-D projektion blev forevist ved brug af rød-grønne briller. Mange havde medbragt deres 2-øjede klenodier.

Efter den sædvanlige overdådige kromad var der loppemarked.

Ekspedition til Konservatorskolen

Torsdag den 18. maj Kl. 19:00

ÅRETS SEMESTER ER SLUT FOR KONSERVATORSKOLENS GRAFISKE LINIE! ELEVER OG LÆRERE INVITERER HERMED TIL ÅBENT HUS, HVOR MAN VIL FREMVISE DE FULDFØRTE SEMESTEROPGAVER.

VI MØDES PÅ ESPLANADEN 34. OPGANG C..

MEDTAG EVT. "PROBLEMBØRN" PÅ DET FOTOGRAFISKE OMRÅDE!

DE KONER OG DE MÆND

JØRGEN GREGERSEN udstiller igen på Stadsbibliotek i Kgs. Lyngby.

Denne gang gælder det m/k fra det forrige århundrede. "Plyds og papegøjer", krinoline og mølkugler vil der dufte af på biblioteket fra den 26. april og tre uger frem.

Visit- og kabinetsbilleder samlet sammen igennem mange år er udvalgt og ophængt på nydeligste vis. Gå og se!

v/ SVEND NIELSEN

Auktionsnyt fra udlandet

Cornwall, Köln, okt. 1988.

Stirn-kamera 1890.	1.000 DM.
En russisk sport 1935.	2.420 DM.
Ermanox 4 x 6. 1,8.	2.950 DM.
Contax stereotar C. Komplet.	3.500 DM.
Bessa II Apolantar	4.000 DM.
To-øjet Contaflex	1.950 DM.
Compur-Leica B.	3.950 DM.
Luftwaffe Leica IIIC	5.500 DM.
Leica IIID 1944, Summarit med selvudløser	8.200 DM.

Fra Sothesby, New York, 1988.

Priserne på gamle fotografier er her stadig svimlende høje, fra kataloget kan følgende nævnes:

Moholy-Nagy, Berlin 1925. Photographs	50.600.
9 billeder af samme fotograf kostede	271.700.
Stieglitz, New York Street.	14.300.

Alle priser er hammerslag!

Hos Christies auktioner blev der i november 1988 solgt en af vor tids smukkeste samlinger - til glæde for en ny generation samlere.

Ejeren, Cyril Permutts kendt fra bogen "Collecting old Cameras", kunne indkassere omkring 1,5 millioner kroner - efter alt var solgt!

Her nogle smagsprøver:

Camera obscura ca. 1800	5.280
Sammenklappeligt Horne og Thornwaile 6,5x7,5 ca. 1858.	7.150
Et smukt trope-stereo reflex kamera Marion 1921.	4.950
Stereo Hawkeye model 4, i original æske	242
Kodak nr. 2 - stereo	176
Ur-Leica, replica	495
Leica I no. 19203	462
Kodak panorama. No. 3	242
Sidst, men ikke mindst en 2-øjet Contaflex	935

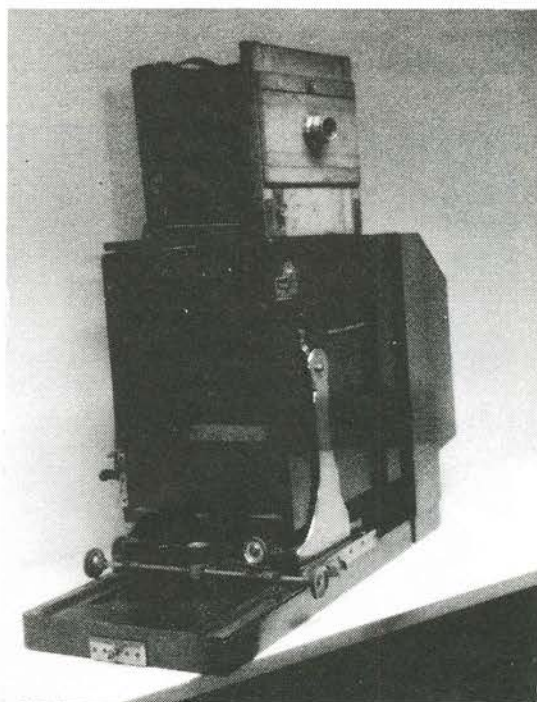
(Priser i Pund)

Fotobeværingsboka

Fotobeværingshåndbogen er udgivet af C. Huitfeldts forlag i samarbejde med Sekretariatet for Fotoregistrering og indeholder fire hovedkapitler med tilhørende billedhistorie, skrevet af ligeså mange bidragsydere, alle med tilknytning til Sekretariatet og eksperter inden for de områder, som der beskrives.

Bogen indledes med en beskrivelse af fotografiens historie fra 1839 til i dag, skrevet af sekretariatsleder Roger Erlandsen. Derefter følger et kapitel om opbevaring, skrevet af Jørgen Stub Johnsen, teknisk konservator ved Nationalmuseet i København. Arkivar Kåre Olsen har skrevet om arkivering, genfinding og tilgang, og til slut et kapitel om reproduktion, duplikering og kopiering af fotografisk materiale, skrevet af fotograf Morten Løberg.

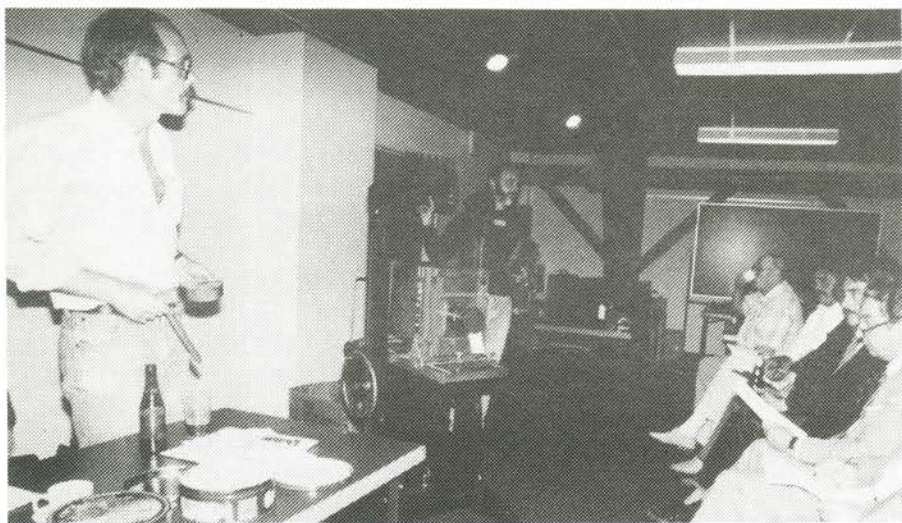
Bogen er et fund for alle, som er interesseret i fotohistorie og fotoopbevaring, og ikke mindst et nyttigt hjælpemiddel for alle, som beskæftiger sig med fotobeværingsarbejde i arkiver, museer, biblioteker og som amatør. Bogen er på 96 sider med mange illustrationer og kan rekvireres direkte fra C. Huitfeldt Forlag. Postbox 148. Kalb. 0902 Oslo 9. Norge. Telefon 02 - 25 71 90. Pris: 136,00 Nkr.

Dette rejse- og salonkamera sælges for en rimelig pris. Ring til 02 86 03 50. Hørsholm Foto.

Formidlingssalget 1988

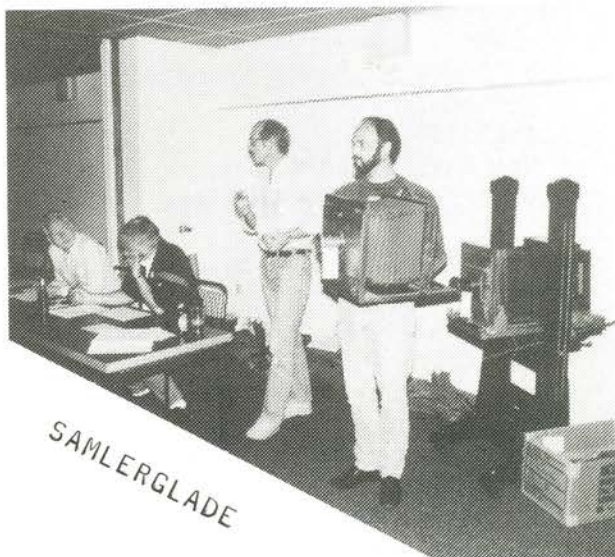
FORMIDLINGSSALGET I ØSTERBRO MEDBORGERHUS BLEV EN STOR SUCCES TIL GLÆDE FOR DE MANGE SAMLERE.

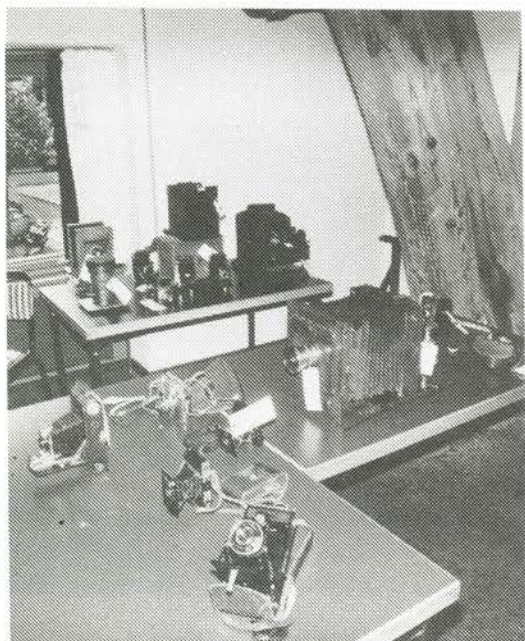
DER VAR STOR KØBELYST

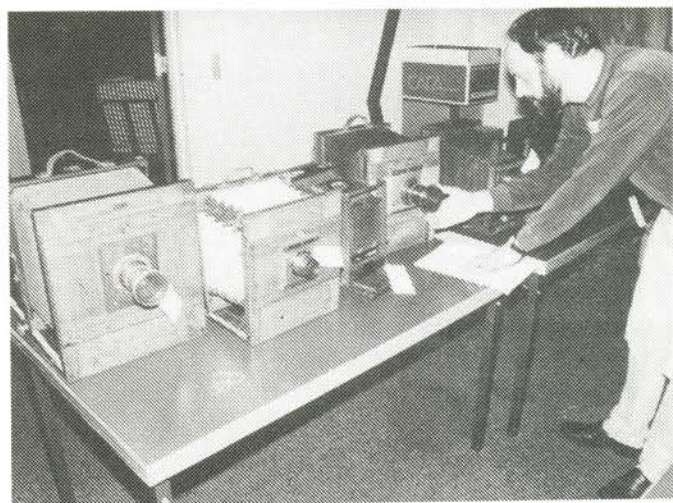
BLANDT DE MANGE

SAMLERGLADE

MEDLEMMER

Fortegnelse over de af medlemmerne udbudte fotografika

ved formidlingssalg TORSDAG den 8. dec. 1988

Nr.	Beskrivelse	Tilst.	Min. Kr.	
1.	Omega 2 øjet reflex 6x6 , Paris	B		160
2.	Kodak Duo 620 4,5x6	B/C		160
3.	Kodak Beau Brownie 6x9 Box	B		80
4.	Zeiss Baby Box	B		200
5.	9x12 Klap uden navn ca. 1900	B/C	200,-	280
6.	Icarex 35, Pantar 50mm 1:2,8 , ned B- taske	A	100,-	450
7.	Goerz Anschütz m. Dagor 150mm/8.8 m. 3 dobb.kas. og org. beredskabstaske ca. 1895 (Abring no. 308)	B/C	1000,-	.
8.	Året fortalt i billeder 1943 (anden årgang)		100,-	100
9.	ca. 25 ældre fotobøger fra Europa og Amerika			230
10.	40 stk. gamle fotografier (30stk. stereo.	B/C/D		160
11.	Olympus Pen-EE m. lædertaske	B		170
12.	1 æske kameraer	B-D		300
13.	Leitz Elmar 4/90 chrom Nr. 698466	B/C	650,-	500
14.	Leitz Elmar 3,5 cm. 1:3,5 Nr. 616725	B	600,-	650
15.	30 Stereobilleder 8,5x11,5 Danske motiver	A	400,-	250
16.	1 Ikoflex 6x6 Tessar 3,5 75mm	A	500,-	550
17.	1 Kasse bøger, brochurer, udklip m.m.			130
18.	1 Kasse bøger, brochurer, udklip m.m.			100
19.	Luxus Cocarette (1920) brun, Tessar 4,5/105	C/D	300,-	350
20.	Duo 620 4,5/6 tidlig model (1933 ?) <i>Practica Nova</i>	B	250,-	200
21.	Boy B0x 4x6,5 brun bakelit (1950)	A	100,-	200
22.	Cocarette 7x10,5 Tessar 4,5/120 sort	C	300,-	260
23.	Kinesisk rejsekamera af træ. Komplet m. kass. og træstativ i lædertaske,uden objektiv. Nyt!	A	1200,-	1150
24.	Zeiss Ikon Taxona m. Tessar 3,5 format 24x24. B taske	B		220
25.	Lille fotoalbum m. 27 fotos fra forr. årh.	C		140
26.	Picolette VP	C		210
27.	Stereobilleder uspec. ca. 50 stk.			220
28.	Stereobilleder uspec. ca. 50 stk.			240
29.	Stereobilleder uspec. ca. 50 stk.			500
30.	Balda Rigona 127	B		240
31.	Rolleiflex Tessar ca. 1938	B	800,-	700
32.	Voigtländer Brilliant Heliar Compur	B	300,-	625
33.	Voigtländer Vito III Ultraton BT	B	400,-	475
34.	Ihagee Parvola 127 4x6,5	B	400,-	440
35.	Super Ikonta Novar 3,5/75mm 6x6 BT	A	500,-	450
36.	Welta Welti I Tessar 3,5/50	B	200,-	220
37.	Super Ikonta Tessar 2,8/80 532/16 BT	B	800,-	.
38.	Bessa I Vaskar 4,5/105 BT	A/B	200,-	.
39.	Kasse m. bøger, fotoårbøger m.m.			200
40.	Mahogni kamera 18x24, Heliar 24 cm.	B	800,-	1050
41.	Zeiss Ikonta 522/16 Tessar 3,5 Syncro Compur, taske <i>Prima</i>	B	250,-	170
42.	Leitz Diakopiapp. ELDUR + vekselslæde, dansk ?	C		240
43.	Minolta Rokkor 55/1,8 vinkelsøger og defekt XM	B/D	200,-	400
44.	Pladekamera Ernemann 6x9 Tessar 6,3 12 cm.	C	350,-	350
45.	Træmagasin m. 8 kassetter mahogni	A		110
46.	Diverse apparater 3 stk.	A+B		30
47.	Voigtländer VITO CLR, nyt	A	300,-	260
48.	6 Fotobøger af Sigvard Werner ca. 1935	C		80
49.	Pladekamera 9x12, ældre, dobb. udtræk, Polyplan 7,2	C		125
50.	Kodak Retina Ia med Xenar 2,8,Synchro Compur, B-taske	B/C	200,-	.
51.	Bolex B 8 med 2 obj. og taske	B/C		210
52.	Canon Flex RP, S- Canomatic 1,8/50	B/C	250,-	325
53.	EXA I, prismesøger, Meritar 2,9/50	B		160
54.	Exakta IIa hus, mod. 1961, m. taske	C		320
55.	Leitz bliyz, CEYOO, lille skrue mangler	B		180
56.	Rodekasse			325
57.	Voigtländer VITO BL, 2,8/50 nærlinse og kontursøger, B- måler defekt, m. taske	A	100,-	160
58.	No 4 Panorama- Kodak model D	C	800,-	750
59.	Episkop Radioptican model C	B/C	250,-	250
60.	Projektor Evning Star mess. jern	C	250,-	325
61.	Agfa Standard 9x12	C	200,-	200
62.	Voigtländer Bessa 6x9 Voigtar BT	B		100
63.	Vest Pocket Kodak model B	B		325
64.	Kodak Autographic Ia Special BT	B	300,-	275
65.	No Ia Pocket Kodak 116 BT	B		125
66.	No 3A Autographic Kodak model C	B/C		175
67.	ICA Maximæ 207 9x12 plade BT	B		325
68.	ICA Halloh 510 6,8/135 Compur	B		225
69.	Pathex Baby- Cine Camera BT	A/B	300,-	300
70.	Zeiss Movikon 8 Movitar 10mm BT			200
71.	Kodak Brownie	C		250
72.	NICA - det sjældne DANSKE kamera i org. karton (nyt)	A	300,-	300
73.	Godtepose - med diverse filtre, etuier,apparater, flashholdere, fremkaldertank, mærkekammerpære m.v.			130
74.	Robot, (luftvaffe) Xenar 38/2,8 fix fokus (A 988)	C	1200,-	.
75.	Verascope, stereo, magasin, org T (A 721)	B	700,-	900
76.	Akarelle, Xenagon 35/3,5, Xenar 50/3,5 UV, BT sp. søger	C	400,-	.
77.	Fotax MINI, tapet 25x25 dansk	B/C		150
78.	Ikophot T, Zeiss Ikon lysmåler, batteri	B	300,-	325
79.	Kodak fremkaldedåse og opvikle app. (A2762, A2764)			140
80.	Salon atelier kamera 18x18, m. 2 kass. klaplukker og objektiv	C	1200,-	1400

HONORÉ DAUMIER OG DAGUERREOTYPIET!

Den franske satiriske tegner Honoré Daumier blev født i 1808 i Marseille, men bosatte sig ganske ung i den franske hovedstad. Fattig og krænket over livets uretfærdigheder begyndte han at karikere sin samtids borgerskab og småborgerligheden med pen og tusch. Hans krasse vittighedstegninger omfatter mere end 5000 blade hovedsagelig publiceret i tidsskrifterne "La Caricature" og "Carivari".

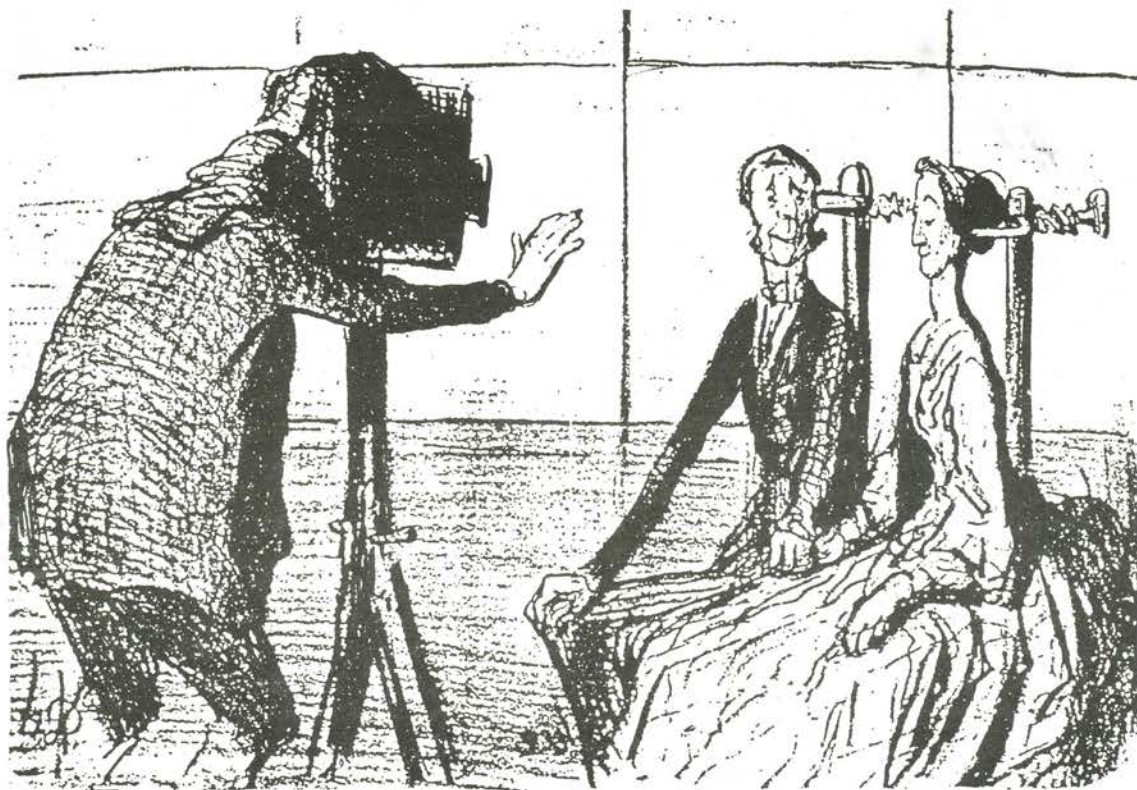
På det tidspunkt hvor Daguerre's opfindelse blev offentliggjort var Daumier 31 år gammel, og som fattig kunstner følte han sikkert, at denne nye "kunststart" gik de virkelige udøveres metier for nær. Straks fra begyndelsen var hans stilling klar - Daguerre's opfindelse skulle latterliggøres, karikeres og gøres til genstand for spot og spe.

Karikaturens anekdotiske form gør at de stadig virker latterbefriende. Den almenmenneskelige pointe har storladet kraft.

Tegningerne fortæller præcist om de besværligheder der vitterlig var forbundet med disse "aftagninger", at blive daguerreotypieret. Honoré Daumier dannede skole, idet kunstnere, som Étienne Carjat, samt J. Platier fulgte i hans spor.

I jubelåret er det helt naturligt, at præsentere nogle af hans vidunderlige tusch tegninger.

F.B.

Fotograf og model. 1847.

Apparater fra tiden

FAG-FOTO

Frb. Allé 29

KØB-SALG-BYTT
01-22 44 91

En bekvem position, giver et smukt
daguerreotypi! 1847.

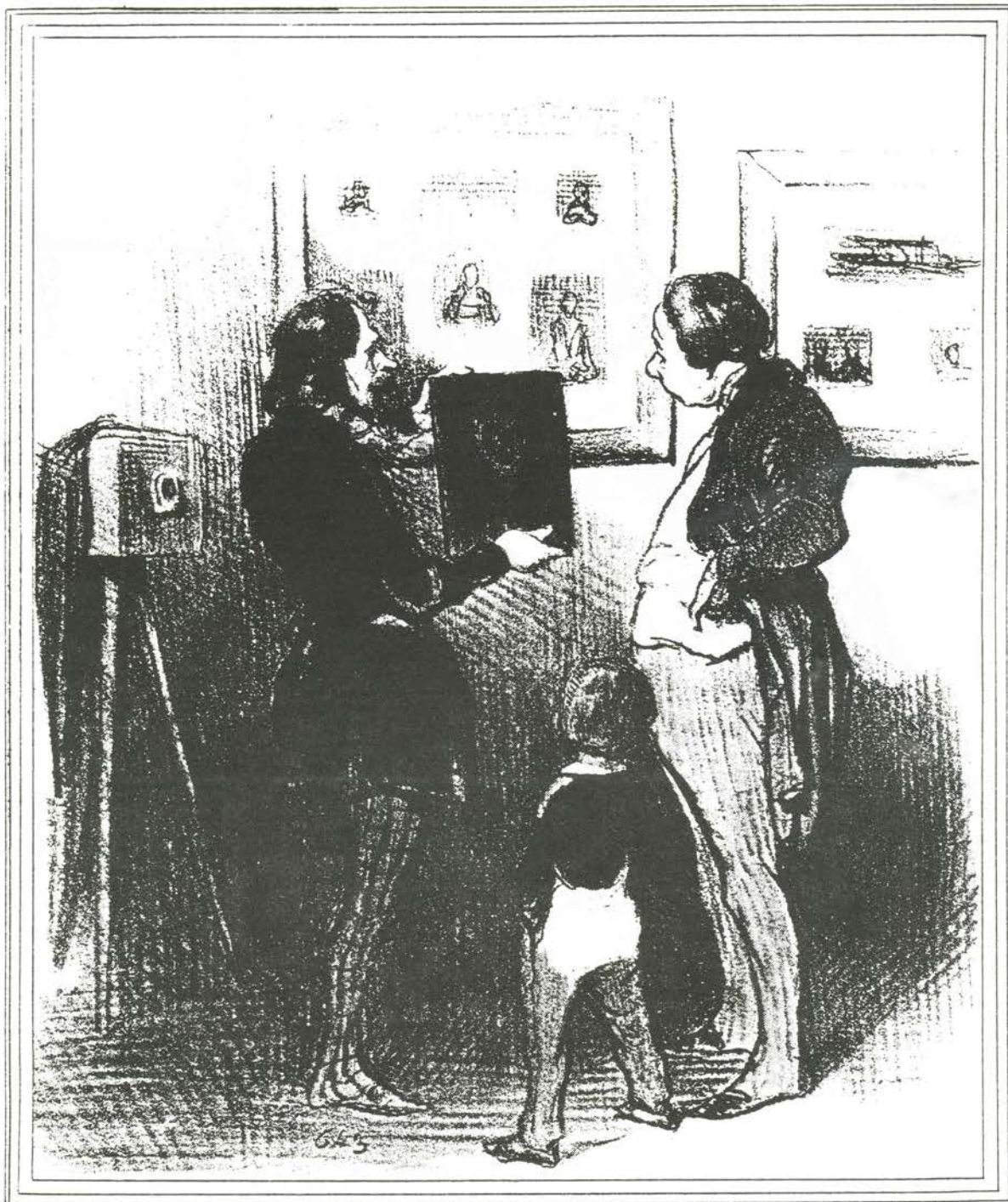
h. bunnor

Vi ka' li' at handle

CENTRUM FOTO
Specialforretning i nyt og brugt fotoudstyr

ISTEDGADE 24. 1650 København V. 01 21 61 67

Provinsboen overtales til at købe et "sort"
daguerreotypi. 1844.

KAMERASPECIALISTEN

v/ Ib Helsted Larsen

Frederikssundvej 136 - 2700 Brønshøj - Telf. (01) 60 63 17 - Giro 5 52 84 37

Kære Kone, her er mit daguerreotypiportræt!
Hvorfor ikke et af mig? Du er og bli'r en
egoist.

FOTO
FOTO KÆDEN

Hovedgaden 47, 2800 Lyngby
tlf. 02 88 36 76

MAGASINET

Publikums begejstring for daguerreotypiet
kendte ingen grænser!

NJAL FOTO

NJALSGADE 22 - 2300 KBH. S. - (01) 54 55 90

LES BONS BOURGEOIS

Mrs Martinet, 172, r. Rivoli et 41, r. Vincent

Lith. Destouches, 28, r. Paradis P^{rs}

Posant en membre du comice d'Agriculture de son département.

Den landbrugsdeputerede provinsbo har stillet sig i daguerreotypisitur!

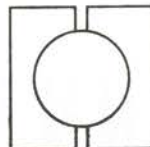
REIMANN'S fotoservice

ABEL CATHRINES GADE 25 . 1654 KØBENHAVN V

TLF. (01) 24 62 70 . GIRO 09 - 11 25 37

Daumier ironiserer over de lange eksponeringstider. 2. juni 1840.

KODAK & H-COLOR

DE FORENEDE FOTOLABORATORIER A/S

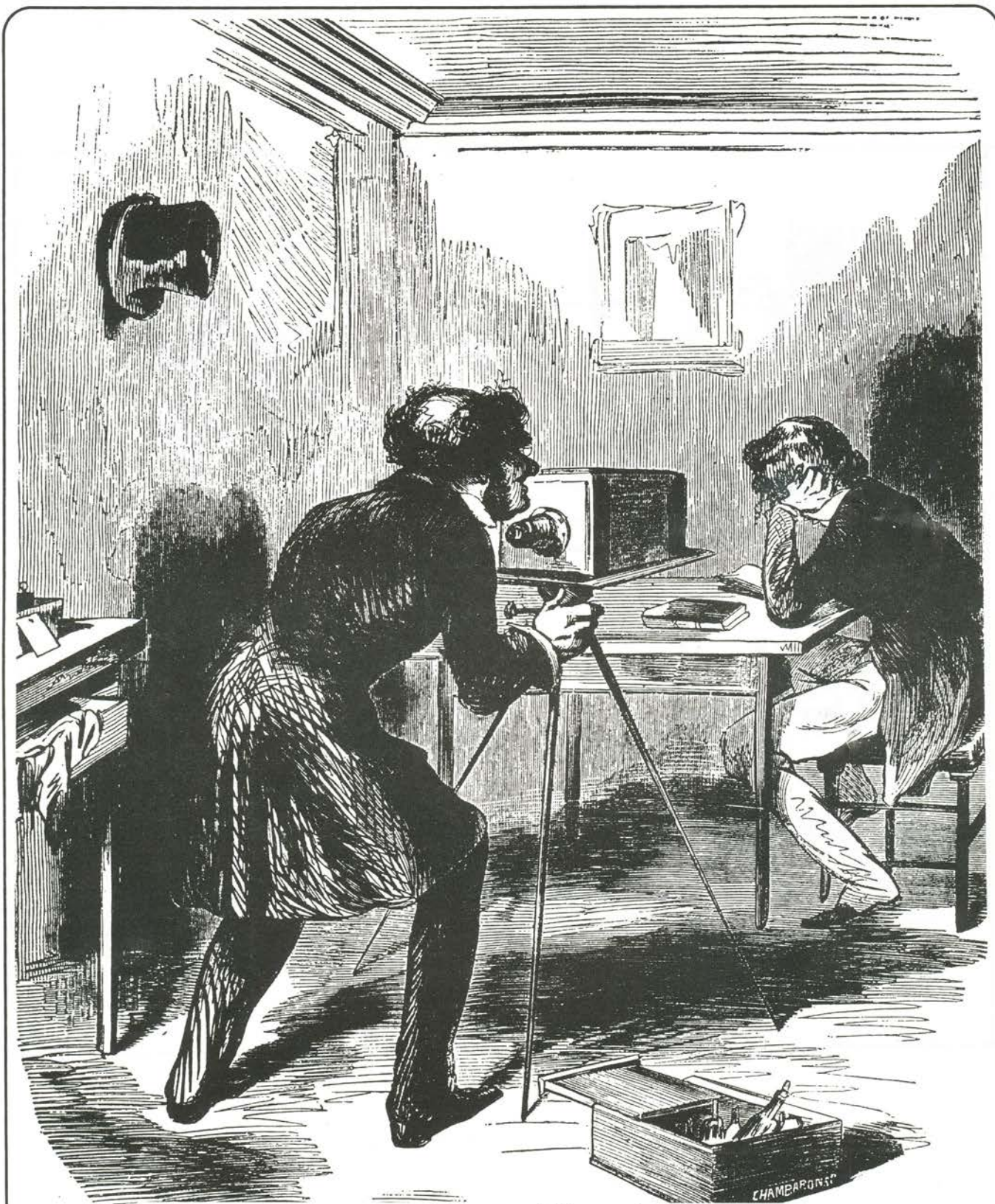

Den kultiverede og ukultiverede poserer for fotografen. Daumier hentyder til ordsproget "Tålmodighed er æslets dyd", han foragter de poserende mere end fotografen. Marts 1844.

HERBST & PREUSS FOTO

ØSTERBROGADE 64 . 2100 KØBENHAVN Ø . TLF. 01 - 42 71 17

Min herre - jeg ser kun profilen af dem!
- Det gør ikke noget, portrættet er til min fader,
han vil blot se, at jeg ikke spilder tiden i Paris.

FLASHTRONIC SERVICE

REPARATION AF FOTO OG AUDIOVISUELT UDSTYR.
FREDERIKSBORGGADE 31. 1360 KØBENHAVN K.
01 14 62 26

SPALTE **LUKKEREN**

60 ÅR, redaktøren takker for de mange gaver, telegrammer og andre lykønsninger den 6. marts.

GLASNOST-BOOM.

Nationens fotografiske hukommelse er omsider vendt tilbage. 60 km fra Moskva, i byen Krasnogorsk, har Statens Centrale Arkiv åbnet dørene for fotohistoriske forskere fra hele verden. 600.000 negativer og plader, 150.000 ruller film findes på lager. Objektiv har fremsendt nogle ønsker vedrørende fotografiets barndom!

KONSERVATORSKOLEN indbød medlemmer af D.F.S. til to forelæsningsaftner. Den

første omhandlede "Identification of 19. century prints" ved James Reilly. Det andet var med konservator Debbie Hess Norris, der talte om konservering af positive fotografier på papir.

RETTELSE

OBJEKTIV Dec. 88. Side 31. Heinrich Weiningers annonce i avisen. SKAL VÆRE: Aalborg Stifttidende den 30. maj 1843. Den gentages 3. juni. RET dette i B.Ochsners bog. Poul Porse.

LOUISIANA i Humlebæk viser:

MESTERSTERFOTOGRAFER 1959- 1988.

25. februar - 30. april.

YOUSUF KARSH, Portrætfotografiets mester, vises fra 6. maj - 25. juni.

HUSK EKSURSION TIL KONSERVATORSKOLEN DEN 18. MAJ KL. 19:00.

Nye medlemmer

P.R. Porse
Anker Jensensvej 18
8230 Åbyhøj

Platan Foto
Vesterbrogade
København V

Niels Grønlykke
Jagtvej 9
2200 København N

Bo Christensen
Byvangs Alle 28
8260 Viby J

Svend Erik Pryds
Egernvej 1
5932 Viby J

Vestjysk Fotocenter
Vestergade 3
7620 Lemvig

Flemming Lamberth
Florensvej 14.2.tv.
2300 København S

Jes Asmussen
Jyllandsgade 2. st.th.
9800 Hjørring

Benny Larsen
Spøttrupvej
7400 Herning

Hans Kornerup
Kørupvænget 17.2
5230 Odense M

Film og TV produktion
Pilehavevænget 90
2625 Vallensbæk

Børge Larsen
Merianvej 17.2.
8240 Risskov

Bjørn Ochsner.

En 40 min videofilm er blevet optaget på Det kgl. Bibliotek af Paul Bunin og Flemming Berendt. Ochsner fortæller i store træk om sit arbejde med at opbygge den store billedsamling.

Kan rekvireres fra redaktionen (VHS).

HUGO E. MADSEN Herning fyldte 70 år den 26. september og blev fejret på behørig vis af vort selskab. Han blev desuden hædret med Danmarks Fotohandlerforenings "Ridderkors", K. Storm-Petersens mindelegat for hans mangeårige foreningsarbejde.

ELI PONSAING har fået antaget et lille kunstværk som frimærke, tillykke med det!

"FOTOGRAFER SER SIG SELV"

Suste Bonnén og Tove Hansen har bedt 60 førende nordiske fotografer om at vende kameraet mod dem selv. Hvad der er blevet ud af dette kan ses i Rundetårn hver dag fra 10-17 også lørdag. Søn- og helligdage 12-16. Udstillingen varer til 4. juni.

Loppemarked Hamburg, lørdag den 20. maj kl.12.00, interesserede kan ringe til Jan Klinksgaard.

Indholdsfortegnelse til Objektiv kan rekvireres (gratis) hos:
Niels-Ove Rolighed,
telefon 08 96 15 41.

VELKOMMEN!

**Bliv medlem af
Danmarks
Fotomuseums Venner**

Medlemskab: Personligt medlem min. 100 kr. Forretningsmedlem min. 400 kr. Virksomheds-/foreningsmedlem min. 1.000 kr.

Fotografi 150 år
1839-1989

Med venlig hilsen
PHOTOGRAFICA

Skindergade 41 · Tlf. 01 - 12 62 52